

Vergaderjaar 1997–1998

25 600 XI

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) voor het jaar 1998

Nr. 8

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 15 oktober 1997

De vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen. De vragen en de daarop gegeven antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Versnel-Schmitz

De griffier van de commissie,
De Gier

¹ Samenstelling:

Leden: Lansink (CDA), Te Veldhuis (VVD), Van den Berg (SGP), M.M. van der Burg (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), voorzitter, Van Gijzel (PvdA), Feenstra (PvdA), Verbugt (VVD), A. de Jong (PvdA), Gabor (CDA), ondervoorzitter, Aiking-van Wageningen (Groep Nijpels), Poppe (SP), Augusteijn-Esser (D66), Duivesteijn (PvdA), Giskes (D66), Stellingwerf (RPF), Crone (PvdA), M.B. Vos (GroenLinks), Klein Molekamp (VVD), Hofstra (VVD), Assen (CDA), Jeekeel (D66), Th.A.M. Meijer (CDA), Visser-van Doorn (CDA) en Luchtenveld (VVD).
Plv. leden: Biesheuvel (CDA), O.P.G. Vos (VVD), Van Middelkoop (GPV), Verspaget (PvdA), Jorritsma-van Oosten (D66), Dijkma (PvdA), Houda (PvdA), Van Blerck-Woerdman (VVD), Witteveen-Hevinga (PvdA), Leers (CDA), Hendriks (HDRK), vacature CD, Reitsma (CDA), Huys (PvdA), De Graaf (D66), Leerkes (U55+), Swildens-Rozendaal (PvdA), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Keur (VVD), H.G.J. Kamp (VVD), Ten Hoopen (CDA), Van 't Riet (D66), Van de Camp (CDA), De Haan (CDA) en Blauw (VVD).

HOOFDSTUK 1. INLEIDING

1

Waarom zijn de werkelijke uitgaven van artikel 05.14 «Onderzoek en monitoring» en artikel 05.17 «Ketenbeheer en milieuzorg» lager dan de verplichte uitgaven? Kan worden aangegeven waarom minder is uitgegeven voor het consumentenbeleid, hetgeen juist een knelpunt vormt in de Milieubalans 1998 van het RIVM? (blz. 4)

De budgetten die onder het hoofd «verplichtingen» staan geven de beschikbare budgetten weer, die voor het betreffende beleidsonderdeel kunnen worden toegezegd. Het feitelijke betalen van die toezeggingen gebeurt uit de jaarlijks ter beschikking staande budgetten onder het hoofd «uitgaven», beter te lezen als beschikbaar gesteld kasgeld. De verplichtingenbudgetten kunnen van de kasbudgetten afwijken, omdat het aangaan van een verplichting niet altijd per definitie tot de betaling van het gehele toegezegde bedrag in datzelfde jaar leidt.

De beschikbare budgetten t.b.v. het consumentenbeleid staan op artikel 5.17.02 en uit het overzicht op blz. 158 van de begroting blijkt dat het budget t.o.v. 1997 licht verhoogd is en in de meerjarencijfers nog oploopt naar ca. 18.0 miljoen.

2

Kan een toelichting worden gegeven op de aangekondigde herbezinning op de doelgroep van het volkshuisvestingsbeleid?

Op dit moment wordt de doelgroep van het volkshuisvestingsbeleid louter bepaald op basis van het (huishoud)inkomen.

Meerpersoonshuishoudens met een belastbaar inkomen van minder dan f 46 000 per jaar (65+: minder dan f 39 000) en éénpersoonshuishoudens met een belastbaar inkomen vanaf f 35 000 (65+: minder dan f 29 000) (prijspeil 1 juli 1993) behoren tot de zogenaamde aandachtsgroep van het beleid.

In de «Woonverkenningen», een ambtelijke nota van het Directoraat-Generaal van de Volkshuisvesting, zijn vooruitberekeningen gemaakt over de omvang van de doelgroep. De grondslag voor deze vooruitberekeningen zijn de basisscenario's van de Lange Termijn Verkenningen van het Centraal Plan Bureau.

Daaruit komt naar voren dat de omvang van de doelgroep volgens de huidige definitie in die scenario's sterk zal afnemen. In het scenario met de hoogste economische groei zelfs tot minder dan een kwart van de huidige omvang. De belangrijkste oorzaak hiervoor is het gecombineerde effect van een sterk stijgend nationaal inkomen, een groei van het aantal inkomens per huishouden en een afzwakkende groei van het aantal huishoudens. Dat leidt tot sterke stijging van huishoudensinkomens voor grote groepen in de samenleving.

In dezelfde «Woonverkenningen» wordt er echter op gewezen dat in de toekomst de aard van de doelgroep verandert. Een laag inkomen zal in toenemende mate samengaan met andere maatschappelijke problemen, zoals werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, taal- en onderwijsachterstanden. De doelgroep in traditionele zin zal dus in omvang waarschijnlijk kleiner worden, maar tegelijkertijd complexer worden in zijn problematiek. Dit roept de vraag op of de huidige definitie, louter op basis van inkomen, nog wel toereikend is.

Over de «Woonverkenningen» vindt de komende maanden een publiek debat plaats. Het verslag hiervan zal volgend voorjaar aan de Tweede Kamer worden toegezonden.

3

Welke ingrijpende keuzes zijn binnen het milieubeleid noodzakelijk? (blz. 3)

Keuzes die te maken hebben met het energie-intensieve karakter van onze economie en met de dreigende herkoppeling tussen economische groei en milieudruk, waar de vierde Milieuverkenning voor waarschuwt. De wenselijkheid van ont koppeling, die in de Nota milieu en economie reeds is aangegeven, wordt in het NMP3 verder uitgewerkt.

4

Knelpunten in het milieubeleid vormen CO₂, bevolkingsdichtheid, verstedelijking en mobiliteit. Gepleit wordt voor een meer kaderstellende centralisatie. Decentrale overheden dragen echter geen hoofdverantwoordelijkheid m.b.t. deze knelpunten; wat dient dan gecentraliseerd te worden? Wat is het morele motief voor centralisatie, als de positieve resultaten van het milieubeleid veelal door decentrale partijen zijn bereikt en de genoemde knelpunten bovenal om rijksbeleid vragen? (blz. 2)

Bij de term «een meer kaderstellende centralisatie» ligt de nadruk op het woord «kaderstellend» en niet op het woord «centralisatie». De strekking van de aangehaalde passage is niet dat taken naar een centraal niveau zouden moeten worden overgebracht. Waar het om gaat is dat bij de beleidsbepaling alle betrokken beleidsvelden, waaronder natuurbeleid, milieubeleid en ruimtelijke ordening, met elkaar in verband worden gebracht. Er bestaat overigens met de vertegenwoordigers van de decentrale overheden overeenstemming over het uitgangspunt dat de beleidsbepaling ten aanzien van vraagstukken die van nationaal of internationaal niveau zijn, op rijksniveau dient plaats te vinden.

5

Voor NO_x wordt f 165 mln vrijgemaakt voor additionele inspanningen en f 185 mln. voor nieuwe stimuleringsmaatregelen; waar bestaan deze inspanningen c.q. maatregelen concreet uit en ten opzichte waarvan zijn ze additioneel?

De f 165 mln is bestemd voor NO_x-reducerende maatregelen bij stationaire bronnen in de industrie en overige sectoren, en de f 185 mln is bestemd voor stimulering van NO_x-reducties in de sector verkeer.

De reductie van de NO_x-emissies bij de industrie en de overige stationaire bronnen blijft tot nu toe duidelijk achter bij de doelstellingen.

Een belangrijke reden voor het achterblijven is dat vervanging van bestaande installaties door nieuwe aanzienlijk trager verloopt dan destijds aangenomen. De grootste NO_x-reducties zullen derhalve bij bestaande installaties gerealiseerd moeten worden. In een aantal gevallen zal dat noodzaken tot investeringen in zgn. nageschakelde technieken, vooral die van selectieve katalytische reductie (SCR). Bij gasmotoren zal dat noodzaken tot het aanbrengen van 3-weg katalysatoren, net zoals bij het autoverkeer en in de toekomst ook bij vrachtauto's. De kosten van deze nageschakelde technieken zijn tot dusver in de meeste gevallen te hoog gebleken voor grootschalige toepassing in de industrie en de kleine WKK. Om de toepassing van SCR en andere nageschakelde technieken te stimuleren heeft de regering besloten f 165 mln ter beschikking te stellen. Hiervan wordt ca. f 20 mln bestemd voor de invoering van 3-weg katalystoren bij de gasmotoren (kleine WKK), en het resterende bedrag voor de invoering van nageschakelde technieken in de industrie. Met deze stimulering wordt al in 1998 begonnen.

De f 185 mln voor de mobiele bronnen wordt uitgezet ten behoeve van de in de Nota Voertuigtechniek aangekondigde stimuleringsregelingen. Het gaat daarbij om grootschalige demonstratieprogramma's, de vervroegde introductie van vrachtwagens die voldoen aan de zogenoemde Euro-3 eisen en de omschakeling van bussen op LP6 of aardgas.

6

Hoe verhoudt het bedrag van f 125 mio voor het A2-project bij de locatie Leidsche Rijn zich tot het eerder afgesloten VINEX-convenant en de hierop gebaseerde financiële afspraken?

In het VINEX-uitvoeringsconvenant zijn in artikel 20 lid 3 afspraken gemaakt over het integratieproject A2. Dat heeft een vervolg gekregen in de afspraak in mei 1996, waarin overeenstemming werd bereikt over de partiële overkluizing. De genoemde 125 mio vormt het VROM-aandeel in deze afspraak.

7

In 1993 is het VINEX-beleid vastgelegd en uitgewerkt in met de regio's overeengekomen convenanten. Op pagina 5 wordt gerefereerd aan afspraken over strategische groenprojecten, nationaal en regionaal, en infrastructuur rond de VINEX-locaties. Betreft dit knelpunten c.q. beleidsaccenten, die niet eerder waren voorzien? Zo ja, waarom niet?

De afspraken over strategische groenprojecten, nationaal en regionaal en infrastructuur rond VINEX-locaties, waar op pagina 5 sprake van is, hebben betrekking op de periode 2005–2010. Het gaat om het voorzien in een aanvullende behoefte aan woningbouw, groen en infrastructuur voor deze periode. Er is dus niet sprake van beleidsaccenten of knelpunten, die niet eerder waren voorzien. De VINEX-convenanten hebben betrekking op de periode 1995 – 2005.

8

Kan worden aangegeven welke gelden in de VROM-begroting zijn gereserveerd voor de uitvoering van het architectuurbeleid uit de Nota «De Architectuur van de Ruimte»? Wat is concreet het resultaat van de gesprekken met het NAI inzake hun subsidiëring voor de komende jaren en in welke mate dragen de departementen voor de komende VROM en OCW hierin bij? Wat zijn de concrete afspraken rond het project Architectuur Lokaal?

Op de VROM-begroting zijn voor de beleidsperiode van de Nota «De Architectuur van de Ruimte» de volgende bedragen (in mln.) gereserveerd:

	1997	1998–2000
Platform Architectuurbeleid	0,15	0,1
De Zeven Pyramides	0,25	0,25
Stimuleringsfonds voor Architectuur	3,2	3,2
Architectuur Lokaal	0,6	0,6*
Nederlands Architectuurinstituut	0,9	0,5
Berlage Instituut	0,225	0,225
Onderzoek volkshuisvesting	0,15	0,15
Praktijkopleiding Architectuur en Stedenbouw	0,2	0,2
European	0,1	0,1
Studies en voorbeeldprojecten, inschakeling jong talent, internationalisering	0,5	0,3

	1997	1998–2000
Implementatie beleidsaanbevelingen stedenbouw	pm	pm
Uitvoering Wet op de Architectentitel	0,175	0,175
Tijdelijke ontwerpplatforms	pm	pm
SBA toetsingsonderzoek	0,125	pm
Totaal:	6,575**	5,8**

* Hiervan wordt f 0,15 mln. door het ministerie van OCW bijgedragen. De bijdrage is nog niet in de VROM-begroting opgenomen voor de jaren 1998–2000.

** excl. stimuleringsprogramma meervoudig en intensief ruimtegebruik.

De resultaten van de gesprekken met het NAI over de subsidiëring voor de periode 1997–2000 zijn vastgelegd in de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, mede namens de Minister van VROM, d.d. 15 juli 1997 aan de Tweede Kamer (Kamerstuknummer: 25 012, nr. 5).

De structurele financiële bijdragen aan het NAI in de periode 1997–2000 komen neer op:

	OCW	VROM	LNV	V&W
1997	6,2*	0,9	–	–
1998–2000	6,2*	0,5	0,2 + pm**	0,25

* Excl. eenmalige toezegging t.b.v. inlopen achterstanden collectie (0,37 mln. p.j. in 1997, 1998 en 1999).

** pm: te benutten mogelijkheden in kader Stimuleringsregeling LNV.

Ingevolge het amendement Duivesteijn/Versnel (Kamerstukken II, 1996/1997, 25 000 XI, nr. 18) is de taak van Architectuur Lokaal met de stimuleringstaak op het gebied van particuliere opdrachtgevers uitgebreid. Architectuur Lokaal beschikt voor de stimuleringstaken op het gebied van lokale overheden en particuliere opdrachtgevers in de periode 1997–2000 over een subsidie van f 0,6 mln per jaar vanuit VROM en van f 0,1 mln in 1997, oplopend tot f 0,175 mln. in het jaar 2000 vanuit OCW. Architectuur Lokaal zal in de komende jaren ook inhoud gaan geven aan een informatie- en onderzoekstaak in het kader van de uitvoering van het convenant architectuurwedstrijden. Dit convenant werd op 1 april 1997 door de Ministers van VROM en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen met een tiental organisaties uit de wereld van openbaar bestuur, architectuur en bouw afgesloten.

9

In de binnenkort te verwachten nota Milieu en Ruimte zullen concrete stappen worden opgenomen om te komen tot een geïntegreerd nationaal ruimtelijk en milieubeleid (blz. 6). Welke stappen worden gezet om te komen tot een verdere integratie van het ruimtelijk beleid met het economisch beleid en de agenda en besluitvorming over infrastructuur? (blz. 6)

Een jaar geleden heeft het kabinet de Missiebrief aan de T.K. gestuurd over de versterking van de ruimtelijk-economische structuur van ons land. Sleutelwoorden in de gepresenteerde benadering zijn samenhang tussen de uitdagingen op het gebied van milieu, ruimte, economie en verkeer en vervoer, en integraliteit in de aanpak van deze uitdagingen. De Missiebrief is concreet vertaald in de voorliggende begroting en heeft zijn vervolg gekregen in de «Voortgangsrapportage Missiebrief».

De verdere integratie van het ruimtelijk beleid met het economische en infrastructuurbeleid krijgt zijn beslag in de actualisering van de PKB

VINEX (beleidshorizon 2010). Voor de langere termijn zal, mede op basis van de discussie over de nota Nederland 2030, de nota Leefomgeving het kader van deze integratie zijn.

Wat betreft infrastructuur kan in dit verband tevens verwezen worden naar de brief «Afweegkader inpassing infrastructuur» d.d. 18 april jl. en het Integraal Beleidsonderzoek dat voor dit onderwerp gestart zal worden.

10

In de MvT wordt aangegeven dat een nieuwe nota R.O wordt geïntegreerd tot een nota Leefomgeving (ruimtelijk en milieubeleid). Wordt hiervoor een PKB-procedure gevolgd? Waarom wordt in bijlage 3 blz. 16 en 17 in het midden gelaten dat er alsnog een aparte vijfde nota RO zal komen? (blz. 7)

In 1998 worden de voorbereidingen gestart voor een in de volgende kabinetsperiode uit te brengen nota Leefomgeving. In deze nota zullen de verschillende aspecten van het omgevingsbeleid op een integrale manier worden benaderd.

Tijdens de voorbereidingen zal worden onderzocht hoe het leefomgevingsbeleid zal worden afgebakend. Ook zal worden verkend welk instrumentarium het meest geschikt is voor het leefomgevingsbeleid. Daarbij zal onder andere aan de orde komen, welke vorm het meest geschikt is voor de nota Leefomgeving (bijvoorbeeld als visienota, als uitvoeringsprogramma of in een andere variant). Afhankelijk van de uitkomsten van de verkenning zal worden besloten over het al dan niet uitbrengen van separate milieu- en R.O.-nota's, en over de vraag of een PKB-procedure voor de nota Leefomgeving zal worden gevolgd.

11

Zal de integrale herziening van de huurprijsregelgeving nog vóór de huurrunde 1998 kunnen worden afgerond? (blz. 6)

Op verzoek van de Tweede Kamer is de integrale herziening huur(prijs)-regelgeving (IHH) in twee delen gesplitst, te weten

a) het wetsvoorstel onderhoud/leges/toezicht, zijnde een wijziging van de Huurprijzenwet woonruimte, is medio juni 1997 aan de TK ter behandeling aangeboden. De afhandelingsprocedure door de Staten-Generaal is bepalend in hoeverre het wetsvoorstel nog vóór de huurrunde 1998 kan worden afgerond en ingevoerd.

b) de wetsvoorstellen tot algehele herziening van boek 7, titel 4, van het Burgerlijk Wetboek (BW), de Huurprijzenwet woonruimte (HPW) en de Wet op de huurcommissies (WHC). De privaatrechtelijke delen uit HPW en de ingang bij de huurcommissies zijn in het BW ondergebracht. De overblijvende HPW-onderdelen en de WHC zijn samengevoegd in een Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte. De voorstellen zijn medio juli 1997 voor advies aan de Raad van State aangeboden. Het advies wordt op zijn vroegst in het eerste kwartaal van 1998 verwacht. Daarna zullen de wetsvoorstellen zo spoedig mogelijk aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Afronding vóór de huurrunde 1998 lijkt derhalve helaas niet mogelijk te zijn.

HOOFDSTUK 2. MILIEU

12

In de nota Milieu en Economie is een viertal sporen uitgezet die moeten leiden tot een duurzame ontwikkeling. In de nota zelf was er nog sprake van een sturingsconcept zonder dat dit trouwens uitgewerkt en ingevuld werd. Wat is het sturingsconcept in het milieubeleid en richting duurzame ontwikkeling in het bijzonder achter de vier genoemde sporen?

In het milieubeleid is zelfsturing binnen kaders een belangrijk sturingsconcept. Die kaders worden gevormd door de doelstellingen uit het NMP en vormen ook het uitgangspunt voor de nota Milieu en Economie. In de sturingsfilosofie van de nota Milieu en Economie past daarbij enerzijds de bottom-up aanpak en anderzijds de top-down-aanpak. De bottom-up aanpak sluit aan bij de dynamiek in de verschillende sectoren. Via stimulansen en technologiebevordering kan de overheid initiatieven stimuleren die moeten leiden tot milieusparende producten en diensten, duurzaam ondernemerschap en de daarbij behorende benutting van milieu-efficiënte technologie. Dit zijn de eerste drie sporen die in de nota Milieu en Economie genoemd worden. Daarnaast ligt er echter een nadrukkelijke taak voor de overheid om de context te scheppen waarbinnen duurzame keuzes mogelijk zijn. Daarom zijn efficiënt ruimtegebruik, investeringen in een duurzame infrastructuur en milieu in de prijzen de andere drie sporen in de nota Milieu en Economie.

13

In het streefbeeld van een duurzame economische ontwikkeling worden diverse fundamentele doelen ten opzichte van elkaar geplaatst. Hoe moet dit streefbeeld gehaald worden als de bestaande economische structuur als uitgangspunt gehandhaafd wordt? Hoe moeten productie, consumptie en mobiliteit veel (milieu)efficiënter worden?

Binnen de kaders van het milieubeleid (NMP-doelstellingen etc.) zullen sectoren zoveel mogelijk op basis van zelfregulering de kwaliteit van hun activiteiten moeten verbeteren zodat zowel productieprocessen als producten milieu-inclusief worden. De boegbeelden en de perspectieven uit de nota Milieu en Economie geven op een groot aantal terreinen aan hoe productie en mobiliteit veel (milieu)efficiënter kunnen worden. Omdat daarmee een nieuw scala aan milieuvriendelijkere producten en diensten ontstaat heeft een consument ook meer keuzemogelijkheden voor duurzaam gedrag.

De nota Milieu en Economie noemt de volgende instrumenten als stimulans daartoe: milieu in de prijzen, overheidsinvesteringen en technologiestimulering. Door de inzet van dit instrumentarium kan de overheid de context scheppen waarbinnen duurzame keuzes mogelijk zijn.

14

Kan concreet worden aangegeven welke besluiten in het kader van de vergroening van het belastingstelsel inmiddels genomen zijn? (jaartal, grondslagwijziging, beleidsdoel, budgetverschuiving etc.)

Belangrijke fiscale milieumaatregelen die in deze kabinetsperiode zijn gerealiseerd zijn:

- invoering van de regulerende energiebelastingen
- invoering van de afvalbelasting en de grondwaterbelasting
- indexatie van de accijnzen op minerale oliën
- verhoging van de accijns op motorbrandstoffen per 1 juli 1997 onder een gelijktijdige verlaging van de motorrijtuigenbelasting (variabilisatie)

Naast deze maatregelen heeft het kabinet ook maatregelen getroffen in de belonende sfeer. Belangrijke maatregelen zijn:

- regeling groen beleggen
- vrije afschrijving van milieu-investeringen (inmiddels 3 miljard aan investeringen)
- energie-investeringsaftrek
- faciliteit in REB voor duurzame energieopwekking

Ook op het gebied van verkeer en vervoer heeft het kabinet een aantal maatregelen getroffen.

Genoemd kunnen worden:

uitbreiding OV-forfait naar maandkaarten en indien technisch mogelijk ook weekkaarten

bevriezing autodeel reiskostenforfait

bevriezing onbelaste autokilometervergoeding op 60 cent

vrijstelling BPM-voor elektrische auto's

MRB-verlaging voor auto's met LPG-3 installaties

MRB-vrijstelling LPG-en aardgasbussen in OV

onbelaste vergoeding computers in het kader van telewerken

fietspakket (o.a. onbelaste terbeschikkingstelling voor fiets tot f 1500,-

vooraf trek BTW, onbelaste vergoeding accessoires)

Voor een overzicht van de fiscale voorstellen met betrekking tot milieu voor 1998 verwijs ik naar de aanbieding van het wetsvoorstel Fiscale Milieuversterking. Daarin zijn voorstellen opgenomen op het terrein van uitbreiding van de positieve fiscale prikkels in het kader van het milieubeleid: Vamil, Energie-investeringsaftrek, Groene beleggingsfaciliteit, stimulering telewerken, verruiming meerijregeling, verhoging OV-forfait, BPM-korting voor zuinige auto's, tijdelijke accijnsvrijstelling voor bio-ethanol, nihil tarief REB voor groene stroom. Voorts bevat het wetsvoorstel een verhoging van het tarief voor de afvalstoffenbelasting voor brandbaar afval.

15

Wat is de milieuwinst van groen-labelkassen ten opzichte van nieuwe kassen die op dit moment gemaakt worden (stand der techniek)?

De groen label kas is een tuinbouwkas die voldoet aan een samenhangend pakket van milieueisen en maatregelen. Het betreft een integrale aanpak van energieaspecten, watergebruik, lozing, bodem, mineralen, bestrijdingsmiddelen en lichtuitstraling. Het systeem is thans nog in ontwikkeling zodat nog geen definitief oordeel kan worden gegeven over de uiteindelijke effecten.

Het systeem werkt met een aantal basiseisen waaraan de kas dient te voldoen. Daarnaast dient de tuinder nog een aantal bonuspunten te verdienen door maatregelen te nemen. Hierbij heeft hij de vrijheid om afhankelijk van de bedrijfsomstandigheden de voor zijn situatie optimale maatregelen te realiseren. De kassen zullen er dus per bedrijf verschillend uit kunnen zien. Gestreefd wordt om het ambitieniveau zodanig hoog te leggen en te houden dat een grote milieuverdienste wordt bereikt. Alhoewel er dus verschillen tussen de kassen zullen zijn en de einduitwerking van het systeem nog plaats vindt kan er indicatief wel al worden aangegeven dat ten opzichte van de gangbare bestaande kassen verbeteringen worden gerealiseerd in de orde van grootte van:

energie:	20-50%
licht:	90%
lozingen mineralen:	75%
bestrijdingsmiddelen:	20-40%

16

Welke kosten golden per regio voor het storten van brandbaar afval, waar was dit tarief uit opgebouwd en maakte een voorziening voor nazorg hier onderdeel van uit en welke tarieven per regio gelden na invoering van de WBM-heffing en hoe verhoudt zich dit tariefsniveau ten opzichte van het verbrandingstarief?

In de onderstaande tabel is in kolom 1 aangegeven wat de storttarieven per regio voor brandbaar afval thans bedragen (inclusief f 29,20 stortbelasting) en in kolom 2 wat de verbrandingstarieven in deze regio zijn, waarbij als er meerdere AVI's in een regio beschikbaar zijn het minimale en het maximale tarief is gegeven. De nieuwe storttarieven voor brandbaar afval zijn de aangegeven storttarieven verhoogd met de extra belasting. Deze verhoging is onderdeel van het wetsvoorstel wijziging van enkele belastingwetten 1998 (fiscale milieuversterking), dat u binnenkort zult ontvangen.

Over hoe de verschillende storttarieven zijn opgebouwd zijn geen gegevens beschikbaar. Wel is bekend dat in een aantal gevallen er nazorgreserveringen bestaan en in een aantal gevallen niet.

De verhoging van de stortbelasting op brandbaar afval beoogt te bewerkstelligen, dat het landelijk gemiddelde storttarief op het niveau van het landelijk gemiddelde verbrandingstarief wordt gebracht.

REGIO	STORTTARIEF incl. f 29,20 WBM	VERBRANDINGSTARIEF
Noord	f 178,50	f 190 – f 305
Randstad	f 160	f 217 – f 260
Gelderland	f 140 – f 232	f 140 – f 201
Zuid	f 170	f 170

17

Wat zal de extra opbrengst zijn van de verhoging van de afvalstoffenbelasting met f 35 per ton? Hoeveel zullen de afvalverbrandingsinstallaties extra aan opbrengst krijgen, nu een deel van de opgewekte energie onder een bijzondere regeling voor duurzame energie valt? Profiteren alle AVI's van deze regeling? Zo neen, welke AVI's wel en welke niet? Gaarne een toelichting.

Het verhogen van de belasting op het storten van brandbaar afval en de toepassing van de bijzondere regeling voor duurzame energie vormen onderdeel van het wetsvoorstel «wijziging van enkele belastingwetten 1998 (fiscale milieuversterking)», dat op korte termijn bij de Tweede Kamer zal worden ingediend. Het is niet goed mogelijk om vooruitlopende op deze indiening de gestelde vragen te beantwoorden.

18

Welke gevolgen heeft het onder de brandstoffenbelasting brengen van KV-gas voor de rentabiliteit van lopende of geplande kolenvergassingsprojecten?

Er zijn twee argumenten om kolenvergassingsprojecten te entameren, t.w. het hogere energetische rendement en de lagere milieukosten t.o.v. conventionele kolenstook. Bij een laag gasprijsniveau is kolenstook sowieso in het nadeel en kolenvergassing temeer vanwege de hoge kapitaalslasten. Een brandstoffenbelasting zal onder deze omstandigheden het potentiële voordeel en dus de rentabiliteit van kolenvergassing t.o.v. concurrerende opties, t.w. STEG-installaties en WKK, verder aantasten. Dat geldt zowel voor het bestaande demonstratieproject als mogelijk toekomstige KV-projecten.

19

Wat zijn de argumenten om een deel van de opgewekte elektriciteit uit afvalverbrandingsinstallaties onder te willen brengen onder de bijzondere regeling voor duurzame energie van de regulerende energiebelasting,

gezien het gegeven dat het bij de elektriciteitsopwekking bij AVI's gaat om economisch rendabele maatregelen, er sprake is van een gezonde sector en er milieuhygiënisch een groot verschil is met andere duurzame bronnen? Wat gaan de afvalverbrandingsinstallaties doen met de opbrengsten van de REB?

Elektriciteit afkomstig van AVI's wordt niet zonder meer onder de bijzondere regeling voor duurzame energie gebracht. Uitsluitend elektriciteit die is opgewekt met biomassa (50%) komt voor de bijzondere regeling in aanmerking, op voorwaarde dat met de afvalverbrandingssector een afspraak gemaakt kan worden over de inzet van deze middelen ter verbetering van de energieprestatie van AVI's. Het overleg met de sector om tot een dergelijke afspraak te komen is inmiddels gaande.

20

Hoe verhoudt zich de aangekondigde grotere eigen verantwoordelijkheid van andere overheden, bedrijven en burgers ten aanzien van de handhaving tot de ervaringen inzake o.a. de TCR-affaire en het recente schandaal rond kwiklozingen door het destructiebedrijf Rendac te Sumar (Friesland)? (blz. 12)

Met de verdere integratie van het milieubeleid is een grotere eigen verantwoordelijkheid in de samenleving op zijn plaats. Dit betekent niet dat handhaving overbodig wordt, met name niet voor risicodragende activiteiten en bedrijven. Het adagium «vertrouw en controleer» blijft onverminderd gelden.

21

Hoe verhouden zich de beleidsintensiveringen van klimaat, NO_x, verkeer en bodem ten opzichte van de eerder genoemde beleidstekorten van energie/CO₂, bevolkingsdichtheid, verstedelijking, mobiliteit en de intensieve veehouderij? (blz 12)

Bij de besluitvorming voor de begroting van 1998 is een envelop van 2.6 mld voor de periode 1998 – 2010 voor de uitvoering van het NMP3 beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt besteed om beleidstekorten bij energie, mobiliteit en bodem te verminderen. In het NMP3 zal nader uitsluitel worden gegeven over uitwerking hiervan. Ook andere maatregelen, zoals wetgeving et cetera, die geen budgettaire gevolgen hebben, zullen worden getroffen om de beleidstekorten te doen verkleinen.

22

Ter bestrijding van de NO_x-emissies bij een aantal doelgroepen wordt extra geld uitgetrokken. f 165 mln zijn gereserveerd ter financiering van nageschakelde technieken. Wat zijn de precieze plannen met dit «geoormerkte» budget? Wordt hiermee het principe «de vervuiler betaalt» losgelaten? Zijn branches als chemie en raffinaderijen niet in staat om dergelijke maatregelen te betalen?

Het bedrag is bedoeld voor de subsidiëring van investeringen in nageschakelde technieken zoals Selectieve Catalytische Reductie (SCR) en andere vergelijkbare technieken bij verbrandings- en procesinstallaties in de industrie en gasmotoren, in de dienstensector. Met een subsidiëringsregeling kan voor ten hoogste 25% worden bijgedragen in de investeringskosten van dit type installatie waarmee de rookgassen van NO_x worden gereinigd. Het «vervuiler betaalt» principe wordt hiermede niet verlaten. Via de subsidieregeling wordt slechts gepoogd het bedrijfsleven ten dele tegemoet te komen in de extra kosten die met dit soort van nageschakelde technieken samenhangen. De bredere toepassing van dit type technieken is dringend noodzakelijk om de beoogde NO_x-

reductiedoelstellingen binnen bereik te brengen. Aangezien de NO_x-doelstellingen in Nederland vooralsnog verder gaan dan in de ons omringende landen, en het toepassen van nageschakelde technieken veelal tot duidelijk hogere kosten leidt, zal de beoogde financiële tegemoetkoming in de investeringskosten bij het bedrijfsleven de drempel verlagen voor investeringsbeslissingen in dit soort van installaties. Overigens wordt conform de Nota Milieu en Economie nog bezien of voor het beperken van de NO_x-emissies in de industrie kan worden ingezet op een systeem van kostenverevening, waarmee meer kosteneffectieve maatregelen tot emissiereducties mogelijk worden gemaakt dan via regelgeving per individuele installatie. De subsidieregeling en het daarvoor beschikbaar gestelde bedrag zullen indien over de toepassing van bedoeld systeem van kostenverevening overeenstemming wordt bereikt, in het systeem worden ingepast.

23

Kan een toelichting worden gegeven op het genoemde systeem van kostenverevening bij de terugdringing van NO_x-emissies?

De discussie over kostenverevening moet worden gezien in het licht van nationale en internationale discussie over meer kosteneffectieve systemen om met name de NO_x-emissies te reduceren als alternatief voor emissie-eisen per installatie gebaseerd op stand der techniek en voortschrijdende normstelling. De laatste jaren is meer en meer duidelijk geworden dat de weg van voortschrijdende normstelling en regelmatige aanscherping van de emissie-eisen in het BEES om de NO_x-emissies bij bestaande installaties te reduceren niet voldoende doelmatig is en een aantal problemen met zich brengt die moeilijk met elkaar tot een oplossing te brengen zijn.

De afgelopen twee jaar is daarom bezien of wellicht via andere, meer flexibele en meer kosteneffectieve instrumenten de doelstellingen in zicht gebracht konden worden. Een van de mogelijke systemen is «Verhandelbare emissierechten», waarmee in de VS enige ervaring is opgedaan. In Nederland is in 1996 een studie opgestart naar de kostenvoordelen van een drietal varianten van verhandelbare emissierechten ten opzichte van de huidige systematiek van emissie-eisen per individuele installatie conform BEES A en NeR. Conclusie is dat via de onderzochte varianten van verhandelbare emissierechten inderdaad zeer substantiële kostenvoordelen te behalen zijn t.o.v. de huidige systematiek van emissie-eisen per individuele installatie.

Een ander systeem om tot kosteneffectieve emissiereducties te komen is het financieel belasten van de NO_x-emissies. Onlangs is een studie van mijn ministerie gereed gekomen waarin de mogelijkheden en effectiviteit van een NO_x-heffing in Nederland zijn onderzocht. De belangrijkste conclusie daarin is dat een systeem van in de loop van de tijd oplopende NO_x-heffingen, waarbij de verkregen heffingopbrengsten worden teruggesluisd naar het bedrijfsleven dat NO_x-reducerende maatregelen treft, tot een meer evenwichtige lastenverdeling van de kosten van emissiereducties in het bedrijfsleven leidt.

Een NO_x-heffing miskent echter de eigen verantwoordelijkheid van bedrijven. Bovendien bestaat bij het Nederlandse bedrijfsleven in het algemeen een duidelijke aversie tegen de gedachte van een NO_x-heffing. In lijn met de Nota Milieu en Economie wordt met de chemische industrie een systeem van kostenverevening verkend als voorzet voor het realiseren van kostenverevening voor de gehele industrie, inclusief de raffinaderijen en de energiesector. In zo'n systeem van kostenverevening kunnen mogelijk de aantrekkelijke elementen van verhandelbare emissierechten en die van de NO_x-heffing worden samengevoegd. Hoe de

kostenverevening precies vorm gegeven moet worden is nog onderwerp van intensief overleg met het bedrijfsleven, en zal naar ik hoop op korte termijn tot overeenstemming leiden. In elk geval is het mijn inzet om de partners in het overleg de kans te geven tot een voor partijen bevredigende oplossing te komen. Mocht echter blijken dat het niet mogelijk is om die overeenstemming te realiseren en zou dus een systeem van kostenverevening voor de gehele industrie niet van de grond komen, dan zal de overheid zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen voor een kosteneffectieve reductie van de NO_x-emissies. Mijn inzet zal zijn de emissiereducties, als dat kennelijk niet anders kan, wettelijk af te dwingen via een NO_x-heffing met terugsluis.

24

Voorgesteld wordt meer soorten hybride elektrische auto's voor BPM-vrijstelling in aanmerking te laten komen; waaruit bestaan deze voorstellen, voor alle of een deel van deze voertuigen, wanneer gaan deze voorstellen in?

De voorgestelde verruiming van de tijdelijke BPM-vrijstelling van elektrische auto's beoogt deze faciliteit open te stellen voor alle vormen van hybride elektrische auto's voorzover de aanwezige elektromotor een vermogen heeft van tenminste 10 kW. De beoogde inwerkingtredingsdatum is 1 januari 1998. Het desbetreffende wetsvoorstel zal de Kamer een dezer dagen bereiken.

25

Een BPM-nihil tarief voor oude auto's wordt minder passend gevonden; welk voorstel wordt hieraan verbonden?

Het voorstel is om een zogenoemd bodemtarief in de BPM te introduceren. Dit bodemtarief wordt gerealiseerd door de huidige vermindering voor een gebruikte auto, die als gevolg heeft dat na een periode van 8 jaar en 4 maanden geen belasting meer is verschuldigd, aan een maximum van 90% te binden. Hierdoor blijft te allen tijde, ongeacht de leeftijd van het voertuig, 10% van de belasting verschuldigd. Het desbetreffende wetsvoorstel zal de Kamer een dezer dagen bereiken.

26

Artikel 05.16 «Intensivering bodemsanering» is met ingang van 1998 verhoogd met f 50 miljoen vanaf 1998, oplopend tot f 107 miljoen per jaar vanaf 2000 voor bodemsanering. Hoe verhoudt zich dit tot eerder genoemde bedragen voor bodemsaneringsprojecten, oplopend van 50 miljoen in 1998, 75 miljoen in 1999 tot een extra inzet van 125 miljoen per jaar in de periode 2000–2010? (blz. 60 vs blz. 15)

In hetzelfde overzicht op blz. 60 staat ook onder de nieuwe wijzigingen een reeks van jaarlijks 18.0 miljoen vanaf het jaar 2000 met de omschrijving 03.19 stadvernieuwing, bodemsanering.

Het betreft een toedeling van 200 miljoen uit de extra verkregen bodemsaneringsmiddelen aan de stadvernieuwingsoperatie ter voorkoming van stagnatie door bodemverontreiniging. Deze 200 miljoen is vertaald in 18 miljoen per jaar voor een periode van 11 jaar. Daardoor blijft er in de jaren vanaf 2000 per saldo 107 miljoen jaarlijks op artikel 05.16 zichtbaar? (zie ook blz. 53).

HOOFDSTUK 3. RUIMTE

27

Wordt op dit moment nieuwe wetgeving inzake het ondergronds ruimtegebruik overbodig geacht?

Op dit moment wordt nog onderzocht in hoeverre er nieuwe ruimtelijke wetgeving nodig is. Het lijkt er overigens op dat de WRO een goede ontwikkeling van ondergronds bouwen niet in de weg staat. Tevens zal onderzocht worden of aanpalende regelgeving (veiligheidsregelgeving, bouwbesluit e.d.) ongewenste beperkingen op het punt van ondergronds bouwen bevat, die eventuele wijzigingen noodzakelijk maken.

28

Ondergronds bouwen zal een sterker accent krijgen binnen het beleid (blz 17). Is het RO-instrumentarium voldoende toegerust om ondergronds bouwen op grotere schaal toepassing te geven? Is er inmiddels duidelijkheid over de verticale reikwijdte van het eigendomsrecht? Is er duidelijkheid over toepassing van schaderegelingen? Wanneer komt het eerder toegezegde onderzoeksrapport voor de Tweede Kamer beschikbaar? (blz. 17)

Op dit moment wordt onderzocht of het RO-instrumentarium voldoende is toegerust om ondergronds bouwen toe te passen. Het lijkt erop dat het WRO-instrumentarium een goede ontwikkeling van ondergronds bouwen mogelijk maakt. Onder andere in de grote steden is reeds ervaring opgedaan met bestemmingsplannen met ondergrondse bestemmingen. Onderzocht zal worden of aanpalende regelgeving (veiligheidsregelgeving, bouwbesluit e.d.) ongewenste beperkingen op het punt van ondergronds bouwen bevatten, die eventuele wijzigingen noodzakelijk maken.

In de studie «Privaatrechtelijke aspecten van de aanleg van boortunnels» van H.D. Ploeger (Deventer, 1997) wordt ondermeer uitvoerig op het eigendomsrecht ingegaan. In beginsel is dat recht niet gelimiteerd. Tevens wordt beschreven dat niet in abstracto een dieptegrens is aan te geven waaronder de grondeigenaar in redelijkheid geen belang meer heeft om activiteiten van derden te weren (art. 5:21 BW). Jurisprudentie zal op dat punt duidelijkheid kunnen brengen. Onderzocht zal nog worden of de Belemmeringenwet Privaatrecht op het punt van gedogen voldoende soelaas biedt dan wel dat deze wet nog specifiek voor dit aspect moet worden aangepast.

Bij het vestigen van gedoogplichten en bij onteigening wordt de grondeigenaar schadeloos gesteld. Voor het overige zijn de reguliere nadeelcompensatie- en schadevergoedingsregelingen van toepassing. Over de resultaten van het Stimuleringsprogramma Intensief Ruimtegebruik zal u te gelegener tijd worden geïnformeerd.

29

Wat is precies het doel en de status van het Stimuleringsprogramma Intensief Ruimtegebruik? Met welke partijen/departementen wordt binnen dit programma samengewerkt? Bestaat het voornemen dat de resultaten van het programma zullen doorwerken in de wijze van uitvoering van concrete projecten of heeft het programma een meer informatief, stimulerend karakter? Wat zijn b.v. «innovatieve projecten met een nationale uitstraling»? (blz. 17)

De inrichting van de ruimte en de toewijzing van het ruimtegebruik wordt voor een groot deel bepaald in besluitvorming op het lokale en

regionale schaalniveau. Plaatselijke overheden, marktpartijen, adviseurs, belangenorganisaties, ondernemers en burgers vormen het krachtenveld waarin die besluitvorming zich afspeelt. Het Stimuleringsprogramma zal een complex van activiteiten ontwikkelen om deze groeperingen tot een zorgvuldiger ruimtegebruik te bewegen. Bijvoorbeeld kennisoverdracht, zoals in de vorm van het rapport «De Gelaagde Stad», dat onlangs in een coproductie tussen de RPD en de Stichting Hoogbouw werd uitgebracht. Daar vindt u ook de projecten met een nationale uitstraling, waarbij nieuwe wegen zijn bewandeld en waarvan een voorbeeldwerking uitgaat. Maar ook tenderregelingen die gelijktijdig innovatie en draagvlak bevorderen, zoals het project Voorbeeldplannen Vierde nota heeft aangetoond, zijn instrumenten die in dit kader gebruikt kunnen worden. In ieder geval kenmerken zij zich door een rol van het rijk «op afstand»: stimulerend en faciliterend en de actieve rol zoveel mogelijk op het lokale niveau latend. Uiteraard wel met de bedoeling dat e.e.a. zich zoveel mogelijk vertaalt in concrete projecten of processen.

Op dit moment worden de activiteiten van het Stimuleringsprogramma uitgewerkt. Ik doe dat in overleg met de departementen van V&W, LNV, OCW en EZ. Ook vertegenwoordigers van de doelgroepen worden bij dit proces betrokken. Ik zal tijdens de Startmanifestatie van het Stimuleringsprogramma op 26 november meer in detail in kunnen gaan op de concrete activiteiten als op de wijze waarop die organisatorisch worden ingekaderd.

30

Bij inpassingsdiscussies betreffende infrastructurele werken worden vaak op goede gronden (bescherming van waardevolle landschappen of stadsgezichten) ondergrondse oplossingen voorgesteld. Deze oplossingen worden nogal eens van de hand gewezen door de regering vanwege de hoge kosten. Is de regering voornemens, terwille van de ruimtelijke kwaliteit, meer dan tot dusver de met de meerwaarde van ondergrondse oplossingen kosten in te calculeren?

Deze vraag kan niet zonder meer met ja of nee worden beantwoord. De regering heeft, mede naar aanleiding van het overleg met de Tweede Kamer over de brief «Afweegkader inpassing infrastructuur» van 18 april jl., besloten voor dit onderwerp een interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) te starten. Daarin zal worden onderzocht op welke wijze de besluitvorming zodanig georganiseerd kan worden dat de meerkosten van individuele projecten worden afgewogen tegen de effecten daarvan op (delen van) het totale programma. De samenstelling van de lijst van investeringsprojecten, de inhoudelijke criteria voor inpassing, inclusief mogelijk conceptuele benaderingen (w.o. de gebiedsgerichte benadering), alsmede het beschikbare budget (gebaseerd op realistische ramingen), een nadere verdeling van kosten op grond van het concept «genieten, beslissen en betalen» vormen daarbij belangrijke aandachtspunten.

31

Welke alternatieven zijn bij het ondergronds bouwen mogelijk geworden?

Is er reeds sprake van kostendalingen als gevolg van groter wordende expertise?

Momenteel worden ondergrondse alternatieven het meeste toegepast bij lijninfrastructuurprojecten. Veel ervaring wordt opgedaan bij het leren beheersen van de risico's. Door de groter wordende expertise worden hogere boorsnelheden gehaald waardoor de kosten per strekkende meter tunnel dalen.

Volgens het Centrum Ondergronds Bouwen worden uit biedingen op werken, zoals Heinenoord- en de Botlektunnel, kostendalingen gesignaleerd.

Mede daardoor lijkt de investeringsbereidheid in andere projecten dan infra toe te nemen («Koopgoot»R'dam, Grote Marktstraat Den Haag en Sytwende Voorburg). Hiermee wordt de vraag naar techniek geconcretiseerd.

32

Welke concrete projecten hebt u voor ogen als het gaat om het ondergrondse bouwen? (blz. 18)

In de Nederlandse situatie zijn wij nog niet zo bekend met het ondergrondse bouwen. Niet iedereen wordt er zo direct mee geconfronteerd als U en ik in het Haagse centrum. Door de derde dimensie te benutten kan er veel ruimtewinst worden geboekt. Dit is een van de redenen om dit thema op te nemen in het Stimuleringsprogramma Intensief Ruimtegebruik. In het rapport «De Gelaagde Stad», dat onlangs werd uitgebracht in een coproductie tussen de RPD en de Stichting Hoogbouw, zijn een aantal Nederlandse voorbeelden van ondergronds bouwen opgenomen. Met de Rotterdamse «Koopgoot» als uitzondering betreft het steeds de parkeerfunctie die ondergronds is gebracht. Buitenlandse ontwikkelingen laten zien dat er veel meer mogelijk is. Met het Stimuleringsprogramma probeer ik het denken van de betrokken partijen in die richting te bevorderen.

33

Over de verwachte woningbouwproductie worden m.b.t. de jaren 1998 en 1999 verschillende cijfers genoemd in bijlage 11 (blz. 71) en bijlage 14 (blz. 86).

Bijlage 11 1998->133 000 en 1999->123 500

Bijlage 14 1998-> 92 600 en 1999-> 91 400

Waardoor zijn deze verschillen te verklaren? (blz.19)

Er wordt verwezen voor de verklaring van de verschillen tussen de bijlagen naar de Nota van Verbetering bij de Begroting '98 die recent naar de Tweede Kamer is gestuurd. Het juiste (indicatief) nieuwbouwprogramma 1998/2002 behoort er als volgt uit te zien:

jaar	goedkoop	middelduur	duur	totaal
	tot f 177 000,-	177-252 000,-	> f 252 000,-	
1998	10,0	17,0	48,0	75,0
1999	9,5	16,5	44,0	70,0
2000	9,0	16,0	43,0	68,0
2001	9,0	14,5	41,0	64,5
2002	9,0	14,0	41,5	64,5

In de brief van 13 mei 1997 over de voortgang van de woningbouw, waar de genoemde cijfers uit bijlage 14 van de Memorie van Toelichting betrekking op hebben, is aangegeven dat de woningbouwproductie in de komende jaren naar verwachting hoger zal uitvallen dan op grond van het indicatief nieuwbouwprogramma zou mogen worden aangenomen.

34

Is het mogelijk een instrument te ontwikkelen om de reeds bestaande planologische ruimte in bestemmingsplannen en streekplannen alsnog te faseren? Zijn situaties te voorkomen, waar de berekende behoefte gelijk is aan de Vinex productie, doch de feitelijke capaciteit van de gemeenten in

de omgeving van de Vinex gebieden tot een enorme overproductie zou leiden?

De WRO bevat reeds een instrument om in te grijpen in geldende streek- en bestemmingsplannen die niet (meer) aan de actuele ontwikkelingen (i.c. de woningbouwontwikkelingen) voldoen, zodanig dat hiermee de feitelijke woningbouwcapaciteit in gemeenten kan worden beïnvloed.

De minister van VROM kan, uiteraard na bestuurlijk overleg, de provincie resp. de gemeente verplichten om een streek- of bestemmingsplan te herzien en daarbij aanwijzingen geven omtrent de inhoud (i.c. woningbouwcapaciteit schrappen en/of een adequate faseringsregeling opnemen). Voorwaarde voor een succesvolle toepassing van dit instrument is wel, dat uit het regeringsbeleid moet kunnen worden afgeleid dat het betreffende streek- of bestemmingsplan niet meer actueel is.

Bovendien zal bij het ingrijpen in geldende bestemmingsplannen rekening gehouden moeten worden met de noodzaak tot het betalen van schadevergoeding, met name in situaties waarin reeds actief en serieus tot planontwikkeling is overgegaan.

35

Is het mogelijk om bij nader inzien d.m.v. een «concrete beleidsbeslissing» een streekplan met te veel capaciteit bij te stellen of te faseren? Zou een dergelijke bijstelling in een kortere tijd gerealiseerd kunnen worden dan een totale herziening van het streekplan?

Welke andere middelen heeft de minister voor ogen om de provincies aan de opdracht te laten voldoen, zoals die gesteld is in bijlage 14, blz. 84 «De provincies moeten hierin een belangrijke regisserende rol spelen; zij moeten een restrictief beleid voeren en in streekplannen een fasering van de bouwstromen vastleggen»?

Bestaat er enig inzicht bij de RPD of bij de provincies t.a.v. de capaciteit in goedgekeurde bestemmingsplannen en streekplannen boven datgene wat in de directe en indirecte Vinexprogramma's is afgesproken? Kan deze capaciteit worden afgezet tegen de nieuwste woningbehoefteprognoses?

Is dit probleem ook meegenomen in de evaluatie van het planningsstelsel waarin geconstateerd wordt dat het stelsel op hoofdlijnen voldoet?

Wordt dit probleem ook meegenomen in de evaluatie van het instrumentarium restrictief beleid?

De mogelijkheid om streekplan capaciteit voor woningbouw en daarbij behorende faseringsregelingen bij afzonderlijk besluit (buiten de streekplanprocedure om) bij te stellen wordt bepaald door de wijze waarop en de status waarmee deze capaciteit en regelingen in het geldende streekplan zijn opgenomen.

Als door de provincie aan de betreffende streekplanregelingen een zware, juridische, status is toegekend dan kan bijstelling van die regelingen slechts via een (partiële) streekplanherziening plaatsvinden. Zo niet, dan kan het beleid ook via een afzonderlijk besluit worden bijgesteld.

Voorop blijft evenwel staan dat het voor de provincies mogelijk is om op basis van een actueel en adequaat streekplan een regisserende rol bij het woningbouwbeleid te spelen en op basis daarvan het ruimtelijk beleid van gemeenten te beoordelen en te beïnvloeden.

In geval deze regisserende rol onvoldoende uit de verf komt, zal in de eerste plaats door middel van bestuurlijk overleg op verbetering worden aangedrongen.

Er wordt momenteel gewerkt aan het verkrijgen van het gevraagde inzicht in de capaciteit in bestemmings- en streekplannen in relatie tot de Vinex-taakstellingen en de recente woningbehoefteprognoses. Het resultaat hiervan zal worden neergelegd in een brief over het

woningbouwbeleid tot 2005 aan de uw Kamer. Deze brief zal naar verwachting eind oktober gereed zijn.

Het probleem is niet meegenomen in de evaluatie van het planningsstelsel. Deze evaluatie had primair betrekking op de planprocessen in het algemeen en de rol van de verschillende overheden daarin. Het probleem maakt evenmin deel uit van de in bijlage 6 aangegeven evaluatie van het instrumentarium restrictief beleid. Deze evaluatie heeft betrekking op het uitvoeringsinstrumentarium buiten de WRO. Overigens betreft het vertragen van de ontwikkeling van de op correcte wijze tot stand gekomen plancapaciteit in het algemeen veeleer een financieel dan een juridisch probleem.

36

In de MvT wordt gewezen op het belang Vinex-locaties op tijd door openbaar vervoer te ontsluiten. Al voor deze begroting werd duidelijk dat bij veel locaties ontsluiting in een vroeg stadium van oplevering een probleem zal worden. Wordt dit probleem niet onaanvaardbaar groot voor 5 locaties nu uitstel van metro- en HOV-verbinding naar deze wijken dreigt als gevolg van te beperkte budgettaire ruimte? Op welke locaties heeft het uitstel precies betrekking? Zal uitstel uiteindelijk niet juist tot hogere kosten leiden? Valt hierdoor niet het hele Vinex-concept in duigen? Is overwogen de aanleg van deze OV-voorzieningen te laten voorfinancieren via de gemeentelijke kapitaaldiensten en in een later stadium de toegezegde bedragen met rente te vergoeden? (blz. 19 en bijlage 14 MvT, blz. 84/85)

De beschikbare financiële middelen zijn niet toereikend om regionale/lokale infrastructuurprojecten in de planstudiefase in uitvoering te nemen op het moment dat de voorbereiding gereed is. Vrijwel al deze projecten lopen vertraging op. De ontsluitingen van de vijf locaties waarnaar verwezen wordt, maken géén deel uit van het planstudieprogramma regionale/lokale infrastructuur. De betreffende OV-projecten bevinden zich alle in de verkenningfase. Het dreigende afstemmingsprobleem met de woningbouwplanning heeft betrekking op de locaties IJburg en Leidsche Rijn. In het MIT 1998–2002 wordt – als gevolg van voornoemde financiële problematiek – uitgegaan van oplevering van de OV-ontsluitingen ná 2002 resp. in 2005, hetgeen niet in overeenstemming is met de woningbouwplanning. Andere voor Vinex relevante OV-projecten in de planstudiefase vinden plaats in bestaand stedelijk gebied (géén directe relatie met woningbouwplanning).

Aangezien het zwaartepunt van de woningbouw in IJburg en Leidsche Rijn ná 2000 ligt, is er nog gelegenheid om het dreigend afstemmingsprobleem tijdig op te lossen. Dekking van het onderhavige financiële tekort heeft hoge prioriteit voor het Kabinet, hetgeen ook doorklinkt in de afspraken in de Missiebrief. De bewindslieden van VROM en de minister van V&W zullen binnenkort overleg voeren over infrastructurele knelpunten in relatie tot Vinex-locaties.

Er is thans geen aanleiding om te vrezen dat de kosten van de OV-projecten als gevolg van vertraging verder zullen oplopen. Voor de korte termijn is door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat een voorstel gedaan ter oplossing (zie brief aan Vaste Commissie Verkeer en Waterstaat d.d. 16 juli 1997). Voorfinanciering van projecten via gemeentelijke kapitaaldiensten met vergoeding van rentekosten wordt niet overwogen.

37

In de 2e Missiebrief van 16 september 1997 staat op pagina 47 in het staatje een totaal bedrag van f 15 miljard gemeld voor de periode 1997–2002, in de totaal kolom een bedrag van f 64 miljard en in de laatste kolom (reeds in de begroting opgenomen) een bedrag van f 11 miljard.

- a. *Welke bedragen zijn voor welke doeleinden opgenomen voor de periode 1997–2002?*
- b. *Waar komen de ongeveer f 4 miljard van niet «reeds in de begroting opgenomen» bedragen terecht?*
- c. *Welke daarvan hebben betrekking op de Vinex-gebieden?*
- d. *Welke daarvan zitten in de VROM-begroting (blz. 19/20).*

a. In tabel 1 (pagina 38) van de «2e Missiebrief» is aangegeven welke bedragen voor welke doeleinden zijn opgenomen voor de periode 1997–2002 voorzover de bedragen in begrotingen zijn opgenomen. Voor de geïnventariseerde bedragen die niet in begrotingen zijn opgenomen is niet aangegeven welke bedragen in de periode 1997–2002 vallen.

b. Van de f 11,9 miljard die reeds in de begroting (laatste kolom) is opgenomen valt f 5,7 miljard in de periode 1997–2002 en f 6,2 miljard in de periode 2002–2010. Van het bedrag van f 15,4 miljard voor de periode 1997–2002 is zoals het staatje aangeeft derhalve f 5,7 miljard wel en f 9,7 miljard niet in de begroting opgenomen (en niet f 4 miljard).

c. Van de in het staatje op pagina 47 genoemde posten hebben de volgende posten, althans voor een deel, betrekking op Vinex-gebieden: stadsgewestelijk OV, groen, bodemsanering en stad (VROM).

d. De (reeds in de begroting opgenomen) posten uit het staatje op pagina 47 die terug te vinden zijn op de VROM-begroting zijn: stad (VROM), voertuigtechniek, bodemsanering en een deel van de middelen voor de Nota Milieu en Economie. Een deel van de middelen voor CO₂-reductie zijn terug te vinden op de begroting van het ministerie van EZ. Het resterende deel van de CO₂-middelen en de middelen voor NO_x staan vooralsnog als aanvullende post (zie Miljoenennota 1998) op de rijksbegroting.

38

Naast de wens om het Groene Hart als Nationaal Landschap op te nemen heeft de Tweede Kamer tevens de wens uitgesproken om ruimere bouw mogelijkheden voor gemeenten in het Groene Hart toe te staan. Krijgt ook deze wens van de Kamer een vertaling in de PKB? (blz. 19)

In het algemeen overleg van 17 juni jl. met de vaste commissie Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, naar aanleiding van de brief van de minister van VROM van 20 mei jl. inzake «Reactie op moties Randstad en het Groene Hart», is aangegeven dat het bieden van ruimere bouw mogelijkheden aan gemeenten in het Groene Hart er toe zou leiden dat de groeipercentages van het inwonertal van het Groene Hart zullen stijgen. In de afgelopen 20 jaar is het inwonertal van het Groene Hart met 30% gestegen, terwijl de groei in de omliggende stadsgewesten nog geen 4% was en in heel Nederland 16%. De groei van het Groene Hart dateert uit de jaren '70. Door het restrictieve beleid zijn de groeipercentages afgevlakt. Als dat beleid niet wordt gecontinueerd zullen de oude groeipercentages weer in beeld komen. Bovendien is de kwaliteit van de Randstad er niet mee gediend als aan de rand van elke kern in het Groene Hart, woningbouw wordt gerealiseerd, om een teruglopend inwonertal van die kern te voorkomen. Het beleid voor het Groene Hart, zoals dat is vastgelegd in de PKB VINEX die in 1993 door de Kamer is vastgesteld, is erop gericht om de relatief sterke ruimtelijke groei van de kernen in het Groene Hart te keren. Het toestaan van ruimere bouw mogelijkheden voor gemeenten in het Groene Hart dient de consistentie en de continuïteit in het voeren van dit beleid, niet te schaden. Ruimte voor groei van de woningvoorraad en de werkgelegenheid tot 2010 voor kernen in het Groene Hart, is daarom alleen aanwezig binnen de in 2005 geldende maximale bebouwingscontouren. Zo is dit ook aangegeven in deel 1 van de actualisering van de PKB VINEX.

39

Op pagina 19 wordt aangekondigd dat in de PKB-NRB de samenhang tussen de verstedelijkingsopgave voor 2005–2010 en de daarbij horende OV-infrastructuur wordt geschetst. Waarom wordt de mobiliteitsbehoefte slechts beperkt tot het openbaar vervoer? Is dit niet te beperkt?

De aankondiging had betrekking op hetgeen de Kamer bij motie had gevraagd. In de nadere uitwerking van de gevraagde samenhang in de Nota van Toelichting bij deel 3 van de Actualisering Vinex zal worden gewezen op het belang van een goede afstemming tussen de verschillende vervoerssystemen, teneinde beter op de mobiliteitsbehoefte van de reiziger in te kunnen spelen. Het gaat daarbij niet alleen om het openbaar vervoer maar evenzeer om het auto-systeem, en vooral om de onderlinge aansluiting en taakverdeling van die beiden.

40

Kan worden aangegeven wat de investeringsbehoefte is voor de ontwikkeling van de stationsgebieden in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam als gevolg van de komst van de HSL?

De projecten zijn in een dusdanige fase dat nog geen precieze invulling van de gewenste investeringen door het Rijk kan worden gegeven. Vooralsnog is voor de 5 stationsgebieden samen een bedrag van f 2 miljard opgenomen in de verkennende inventarisatie van de investeringswensen uit de vervolgrapportage Missiebrief. De f 2 miljard bestaat uit een optelsom van de gewenste additionele investeringsbijdragen van Rijkszijde per project, uitgaande van de huidige planvoorbereiding bij gemeenten.

41

Wat zijn de verschillende financiële prognoses voor de in de begrotings-toelichting opgenomen nieuwe sleutelprojecten en wat wordt daarbij door de betrokken steden verwacht als bijdrage vanuit de Rijksoverheid? (blz. 20)

De projecten zijn in een dusdanige fase dat nog geen precieze invulling van de gewenste investeringen door het Rijk kan worden gegeven. Vooralsnog is in de verkennende inventarisatie van investeringswensen uit de vervolgrapportage Missiebrief een bedrag van f 2 miljard opgenomen.

De f 2 miljard bestaat uit een optelsom van de gewenste additionele investeringsbijdragen van Rijkszijde, uitgaande van de huidige planvoorbereiding bij gemeenten.

42

Op de begroting is f 15 mln. gereserveerd voor de eerste voorbereidingen voor vijf Nieuwe Sleutelprojecten. Is er duidelijkheid over de verdere financiering van deze projecten en wat betekent in dat verband de f 2 miljard uit de ICES-gelden? (blz. 20)

Op dit moment worden analyses uitgevoerd naar de haalbaarheid van en mogelijke financieringsconstructies voor de afzonderlijke projecten. Deze analyses zullen beschikbaar zijn ten tijde van de kabinetsformatie zodat dan nadere besluitvorming over de projecten mogelijk is. Voor deze projecten wordt gedacht aan gezamenlijke financiering door private partijen, Rijk en andere overheden. In de verkennende inventarisatie van investeringswensen uit de vervolgrapportage Missiebrief is f 2 miljard opgenomen; deze f 2 miljard bestaat uit een optelsom van gewenste additionele investeringsbijdragen van Rijkszijde, uitgaande van de huidige planvoorbereiding bij gemeenten.

43

Ruimtelijke maatregelen ter bevordering van een aanvaardbare afwikkeling van het goederenvervoer vergt extra investeringen. Op welke wijze wordt hier in stimulerende en financiële zin in voorzien? (blz. 21)

Multimodaal vervoer kan onder meer worden bevorderd door de locatie van bedrijventerreinen en van overslaglocaties op water en spoor beter op elkaar af te stemmen. Provincies en gemeenten dienen deze afstemming mee te nemen in hun integrale ruimtelijke afweging bij streekplannen en bestemmingsplannen. Voor de realisatie van terminals en van multimodaal ontsloten bedrijventerreinen kan zonodig gebruik worden gemaakt van de bestaande subsidieregelingen van VW voor terminals en van de stimuleringsregeling van EZ voor bedrijventerreinen.

44

Welke omgevingseffecten (emissies, geluid) veroorzaken de verschillende modaliteiten voor personen- en goederenvervoer op basis van de huidige techniek? Zijn hier onlangs nog opmerkelijke wijzigingen in opgetreden, zo ja welke, danwel zijn er in de nabije toekomst opmerkelijke verbeteringen te verwachten, zo ja welke, en op welke wijze kunnen dergelijke verbeteringen beleidsmatig versneld gerealiseerd worden?

Het omgevingseffect geluid is steeds het gevolg van een samenspel van diverse geluidbronnen en kan zodoende niet modaliteitsspecifiek worden bepaald.

Omgevingseffecten in de vorm van emissies naar lucht kunnen voor diverse modaliteiten bepaald worden. De meest recente kennis hierover is door het RIVM bijeengebracht in een studie «Energiegebruik en emissies per vervoerwijze», door R.M.M. van den Brink en G.P. van Wee, mei 1997 (RIVM-rapport nr 773 002 007). De belangrijkste resultaten voor het personenvervoer en het goederenvervoer voor 1995 hieruit zijn in bijgaande tabellen bijeengebracht. Wijzigingen in de emissiefactoren zijn en worden met name door EU-milieuraadsbesluiten tot aanscherping van de emissienormstelling veroorzaakt. Verder zijn beleidsmaatregelen van invloed die bezettings- en beladingsgraden beïnvloeden en beleid gericht op verdergaand schoner en zuiniger maken.

In de genoemde studie is het beleid conform de vierde Milieuverkenning MV4 meegenomen. Het beleid zoals dat op dit ogenblik als antwoord op deze (beleidsarme) MV4 ten behoeve van het NMP3 wordt geformuleerd, is in deze studie uiteraard nog niet meegenomen zodat de getallen voor 2010 althans gedeeltelijk als voorlopige uitkomsten moeten worden beschouwd.

Energieverbruik en emissies personenvervoer 1995 (inclusief brandstof en electriciteitproductie)

	Auto		Bus		Tram/ Metro	Trein
	woon- werk	gemid- deld	OV	toer		
E/reizigerskm	2.56	1.78	1.52	0.35	0.93	0.87
CO ₂	185	129	110	25	68	63
NO _x	1.12	0.78	1.58	0.40	0.08	0.14
CO	3.95	2.75	0.60	0.09	0.01	0.01
VOS	0.62	0.43	0.53	0.07	0.00	0.01
SO ₂	0.13	0.09	0.13	0.03	0.03	0.03
deeltjes	0.05	0.03	0.14	0.03	0.00	0.00

Energiegebruik en emissiefactoren van goederenvervoer in 1995 (incl. brandstof- en electriciteitsproductie)

	bestelauto	vracht- auto	trekker	trein	binnenschip
Energie (MJ/tonkm)	10.72	1.68	1.20	0.61	0.60
Emissies (g/tonkm)					
CO ₂	786	123	88	44	44
NO _x	3.78	1.40	1.21	0.28	0.79
CO	6.83	0.35	0.36	0.02	0.04
VOS	1.54	0.24	0.29	0.01	0.04
SO ₂	0.88	0.15	0.11	0.02	0.06
deeltjes	0.70	0.08	0.05	0.01	0.05

45

In hoeverre is de nieuwe kansrijke vervoermodaliteit «combi-road» een reëel alternatief voor goederenvervoer per vrachtauto en per spoor? Welke ruimtelijke effecten heeft het idee van combi-road? (blz. 20)

Combi-road behelst een onbemand transport van containers of opleggers via een aparte baan. Hier wordt mee geëxperimenteerd op een kleine proefbaan bij Holec Ridderkerk. Er wordt ook bekeken of het theoretisch mogelijk is om combi-road te integreren met de autosnelweg, zodat geen aparte en dure baan nodig is. Combi-road zal, naar mijn mening, alleen toepasbaar zijn in gebieden met grote containerstromen en is met name bedoeld als substituuut voor de groei van het wegvervoer. Momenteel wordt, bekeken of in Nederland een pilot wenselijk en mogelijk is.

46

Wat is het ruimtebeslag van de luchthaven Schiphol met resp. een 4- en 5-banenstelsel, inclusief de vrijwarings-, geluids-, en veiligheidszones? (blz. 22)

In de Pkb Schiphol en Omgeving is een vrijwaringszone geïntroduceerd gebaseerd op het vijfbanenstelsel. Binnen deze zone vallen naast de wettelijke geluidszones ook de externe veiligheidszones, de 30 Ke, de rijksbufferzone Amsterdam-Haarlem en het Amsterdamse Bos en Schinkelpolder. De oppervlakte van deze vrijwaringszone bedraagt 258 km².

Voor het vierbanenstelsel is in de Pkb geen vrijwaringszone vastgesteld. De provincie Noord-Holland hanteert in haar streekplan voor de beoordeling van bouwlocaties echter wel een vrijwaringszone voor het vierbanenstelsel. Deze komt bij het in gebruik nemen van de vijfde baan te vervallen. Bij eenzelfde berekeningswijze is deze zone 260 km² groot.

Een ander baangebruik en een stillere vloot bij het vijfbanenstelsel heeft tot gevolg dat het ruimtebeslag bij het vijfbanenstelsel kleiner is dan bij het vierbanenstelsel.

47

In de MvT wordt de landzijdige ontsluiting genoemd als belangrijk ruimtelijk aspect met een directe samenhang met de luchthaven Schiphol. Een zeer groot percentage reizigers met bestemming Schiphol reist per auto. Hoe hoog is dat percentage nu? Is dat niet een dringende reden de directe verbinding vanuit Utrecht door aanleg van de Utrechtboog te versnellen, in plaats van een keuze voor uitstel?

In de MvT is in het kader van de Toekomst van de Nederlandse luchtvaartinfrastructuur aangegeven dat ook de landzijdige ontsluiting van

een (nieuwe) luchtvaartheaven een belangrijk ruimtelijk aspect vormt. Dit geldt uiteraard ook voor de ontwikkeling van de luchthaven Schiphol, zoals is neergelegd in de Pkb Schiphol en Omgeving.

In deze Pkb is de doelstelling opgenomen dat in 2003 40% van de luchtreizigers en de Schipholmedewerkers per openbaar vervoer van en naar de luchthaven reizen. Geconstateerd kan worden dat in 1996 van de luchtreizigers 33,5% alle vormen van collectief vervoer (trein, lijnbus, KLM- en hotelbus, charterbus) gebruikt. Het openbaar vervoer gebruik onder het personeel was in 1996 19%. Er mag van worden uitgegaan dat de overige luchtreizigers en medewerkers van de luchthaven voor het overgrote deel de auto heeft gebruikt.

Om de doelstelling van 40% openbaar vervoer reizigers naar de luchthaven te kunnen realiseren is in de Pkb o.a. de aanleg van de Utrechtboog opgenomen om zo de bereikbaarheid van de luchthaven per spoor te verbeteren. In het MIT 1996 is voor de Utrechtboog 2003 als opleverdatum opgenomen. In het MIT 1997 is dit versneld naar 2002. In het huidige MIT is dit weer teruggebracht naar 2003. De reden hiervoor hangt samen met de financiële inpassingen van een aantal kostenstijgingen (t.g.v. de HSL-Zuid en de Betuweroute) die ten laste komen van het programma Rail/personen. Ook de discussie in de Tweede Kamer over de passage Abcoude speelt hierbij een rol.

48

In de MvT wordt het belang van behoud en ontwikkeling van groene recreatieve en ecologische structuren in en nabij steden onder de aandacht gebracht, alsook de indirecte economische betekenis van rust, ruimte en groen voor het woon- en vestigingsklimaat. Met name rijksbufferzones vervullen die functie in de nabijheid van stedelijk gebied.

Tijdens overleg van de Tweede Kamer met de minister van V&W over de wijziging van de Tracéwet (d.d. 01-05-'97) is de toezegging gedaan aan de minister van VROM het verzoek over te brengen verruiming van de MER-plicht (en daarmee: de Tracé-plicht) tot de rijksbufferzones te overwegen. Is een dergelijke verruiming wenselijk als waarborg voor de ruimtelijke kwaliteit van deze gebieden? Past dit verzoek in het streven van de regering naar meer efficiency van wetten als deze? Wanneer worden er nadere voorstellen gedaan? (blz. 22)

Naar aanleiding van het verzoek gedaan tijdens de behandeling van de wijziging van de Tracéwet is nagegaan wat de consequentie van de uitbreiding zou zijn. De conclusie is dat de m.e.r.-plicht ten aanzien van wijzigingen van landelijke railwegen kan worden uitgebreid naar projecten in rijksbufferzones. De rijksbufferzones maken niet steeds deel uit van de ecologische hoofdstructuur, waar projecten t.a.v. landelijke railwegen wél tracéplichtig zijn. Het gaat in totaal om ongeveer 19 kilometer aan spoorwegtracé waarmee de m.e.r.-plicht wordt uitgebreid. Het uitbreiden van de m.e.r.-plicht naar wijzigingen van spoorwegtracés in rijksbufferzones zal plaatsvinden middels de herziening van het Besluit m.e.r. 1994. Deze herziening wordt thans voorbereid in het kader van de implementatie van Richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 3 maart 1997 betreffende milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (richtlijn nr. 97/11/EG, publicatie PbEG L 73). De herziening zal uiterlijk in maart 1999 in werking treden.

49

Op blz. 22 wordt melding gemaakt van een aanscherping van het open ruimten beleid. Kan dit beleidsvoornemen worden toegelicht? Zijn er gevolgen voor vigerende streek- en bestemmingsplannen?

In een aantal provincies baart de onvoldoende doorwerking van het open ruimten beleid in streek- en/of bestemmingsplannen zorgen. In

teveel gemeenten gelegen in de open ruimten in bijvoorbeeld de Randstad, Gelderland en Noord Brabant wordt (nog) voor de stadsbewoners gebouwd in plaats van dat de stad voor het landelijk gebied bouwt. Het gaat hier bovendien vooral om duurdere en doorgaans winstgevende segmenten van de woningbouw die juist als onmisbaar voor de stadsgewestelijke ontwikkeling worden gezien. Ook wordt aan de uitbreiding van het stedelijk ruimtebeslag in het landelijk gebied op deze wijze nog onvoldoende een halt toe geroepen. Teneinde de doorwerking van het open ruimten beleid te verbeteren is er voor gekozen om voor de rijksbufferzones en de rijksrestrictieve gebieden het instrument van de maximale bebouwingscontouren rond kernen in de Actualisering van de PKB Vinex op te nemen. De afdwingbaarheid bij de doorwerking van deze contourbenadering in streek- en bestemmingsplannen wordt hierdoor vergroot.

Daarnaast is er voor gekozen om het onderdeel rijksbufferzones als een concrete beleidsbeslissing en daarmee een besluit als bedoeld in art. 1:3 van de Algemene Wet Bestuursrecht in de PKB op te nemen. Dit betekent ondermeer dat het rijksbeleid m.b.t. de bufferzones, (incl. de begrenzingen) ongewijzigd en rechtstreeks doorwerkt in herziening van streek- en bestemmingsplannen. Met beide «aanscherpingen» wordt beoogd de doorwerking en handhaafbaarheid van het open ruimten beleid te verbeteren. Tenslotte zijn in de toelichting op de PKB de doelstellingen van het open ruimten beleid verhelderd en geactualiseerd.

Voor vigerende streek- en bestemmingsplannen heeft de aanscherping geen formele juridische gevolgen. Het effect van het rijksbeleid zal formeel pas zichtbaar worden bij herzieningen (ook partiële) van streek- en bestemmingsplannen.

50

Worden in het kader van de plattelandsvernieuwing middelen gereserveerd voor voortzetting van NUBL? Zo ja, kan dit nader worden toegelicht? (blz. 23)

De eerste fase van de financiering van NUBL wordt eind dit jaar geëvalueerd. Mede op basis van de uitkomsten van deze evaluatie zal een besluit worden genomen over de vervolgfianciering van NUBL. Mocht positief worden besloten, dan zal daarbij onder meer worden bezien of middelen uit het kader van de plattelandsvernieuwing kunnen worden ingezet.

51

Het rapport van de Cie. Langman is inmiddels verschenen. Een belangrijke gevolgtrekking in het rapport is dat de aardgasbaten meer zouden moeten worden ingezet ter versterking van de ruimtelijke economische structuur van de regio van herkomst van het aardgas dan ter versterking van de positie van de Randstad. Hoe staat de regering tegenover deze redenering? Is de regering overigens voornemens extra geld in te zetten ter versterking van de infrastructuur in de noordelijke provincies? (blz. 23)

De regering stelt zich op het standpunt dat de regio van herkomst van het aardgas niet richtinggevend mag zijn voor de bestedingsrichting van de baten ervan. Echter zoals de regering heeft aangegeven in de 2e Missiebrief erkent zij dat het gedachtengoed van de Commissie Langman speciale aandacht vraagt.

De regering heeft nog geen standpunt bepaald over de individuele door de Cie. Langman opgevoerde claims voor onder meer versterking van de infrastructuur in de Noordelijke provincies. Het Kabinet beraadt zich over de verdere aanpak.

Kan een inzicht en overzicht gegeven worden van alle bestaande en nieuwe begrotingsbedragen die door de diverse departementen zijn gereserveerd voor

- a. de inrichting van het Groene Hart*
- b. de structuurverbetering van de landbouw. (blz. 24)*

Het Groene Hart vormt geen apart begrotingsonderdeel in de rijksbegroting. Er bestaan verschillende regelingen die bijdragen aan de inrichting van het Groene Hart en de structuurverbetering van de landbouw. De reële uitgave op basis van deze regelingen kunnen jaarlijks sterk variëren omdat de daadwerkelijke aanwending van gelden afhankelijk is van concrete projectvoorstellen. Vaak is alleen een globale raming van de totale kosten of beschikbare gelden bekend.

De belangrijkste financiële bijdrage van het Rijk wordt geleverd via de landinrichting. Een globale raming van de totale investeringskosten (na 1-1-'98) voor de nu lopende en geplande landinrichtingsprojecten in het Groene Hart is ca. 550 miljoen gulden. Hierin zijn meegenomen de investeringen ten behoeve van de aanleg van de strategische groenprojecten. De raming is exclusief de kosten voor grondverwerving. Nieuw op de rijksbegroting is de Kwaliteitsimpuls (Groene Hart Impuls) waarmee 30 miljoen gulden per jaar voor het Groene Hart beschikbaar komt. Deze extra bijdrage, voor de periode 1998 tot en met 2010, is beschikbaar voor investeringen in het Groene Hart die gericht zijn op o.a. het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het gebied en agrarische structuurversterking waaronder het versnellen van lopende landinrichtingsprojecten en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.

Door het beschikbaar komen van extra financiële middelen is in de VROM-begroting, op basis van een globale kostenraming, voor de bodemsanering van het Hollandse IJssel Project (Strategisch Project NU/ROM Groene Hart) een bijdrage gereserveerd van 195 miljoen gulden, voor de periode tot en met het jaar 2010. Ook op basis van het Bijdragenbesluit Gebiedsgericht Milieubeleid kunnen provincies jaarlijks gedeeltelijke projectfinanciering aanvragen. Tot nu toe is daar een bescheiden gebruik van gemaakt. Het Bijdragenbesluit Gebiedsgericht Milieubeleid voorziet in een rijksbijdrage van 114 miljoen gulden voor de periode 1996 tot en met 1999.

Voor de rijksbufferzones voorzien de begrotingen van VROM en LNV jaarlijks in een investeringsmogelijkheid van respectievelijk 12 en 9 miljoen gulden. Ook hier kan niet precies worden aangegeven welk deel van de beschikbare gelden geïnvesteerd zal worden in het Groene Hart. In het kader van de regeling Uitvoering Ruimtelijk Beleid, vanaf 1998 vallend onder de WRO, wordt jaarlijks ca. 2,5 miljoen gulden aan de ontwikkeling van het Groene Hart bijgedragen.

Overigens geldt voor de totale investering in de inrichting van het Groene Hart en de agrarische structuurverbetering dat naast en in samenhang met de rijksinvesteringen ook provincies, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en particulieren substantieel financiële bijdragen leveren. Het aan de Tweede Kamer toegezegde Ontwikkelingsprogramma Nationaal Landschap Groene Hart zal, voor zover mogelijk, een integraal beeld geven van alle lopende en geplande activiteiten in het Groene Hart, met inbegrip van de financiering.

Welke gelden noodzakelijk zijn om inhoud te geven aan de invulling van het Nationaal Landschap Groene Hart? Welke bedragen zijn door de verschillende departementen opgenomen in de begroting voor 1998 en de daarop volgende tien jaren om het Nationaal Landschap Groene Hart

inhoud te geven? Welke effecten worden met deze respectievelijke gelden beoogd? (blz. 24)

Het kabinet gaat ervan uit dat de rijksinvesteringen in de thans lopende strategische projecten in het kader van de NU/ROM in samenhang met de Groene Hart Impuls (Kwaliteitsimpuls), naast de reguliere inzet van middelen in landinrichting, realisatie Ecologische Hoofdstructuur, Gebiedsgericht Milieubeleid en Plattelandsvernieuwing, een goede basis leggen om het Nationaal Landschap Groene Hart een duurzame invulling te geven. Naast en zoveel mogelijk in samenhang met de rijksinvesteringen zullen ook provincies, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en particulieren moeten investeren om de gewenste ruimtelijke kwaliteit van het Groene Hart te behouden.

Het is niet eenvoudig aan te geven welke bedragen precies op de (meerjaren-)begroting zijn gereserveerd om het Nationaal Landschap Groene Hart inhoud te geven. Het Groene Hart vormt immers geen apart begrotingsartikel. De reële uitgaven op basis van de voor het Groene Hart beschikbare regelingen kunnen jaarlijks sterk variëren. De daadwerkelijke aanwending van gelden is afhankelijk van jaarlijks in te dienen projectvoorstellen. Vaak is alleen een globale raming van de totale kosten of beschikbare gelden bekend.

De belangrijkste financiële bijdrage van het Rijk wordt geleverd via de landinrichting. Een globale raming van de totale investeringskosten (na 1-1-'98) voor de nu lopende en geplande landinrichtingsprojecten in het Groene Hart is ca. 550 miljoen gulden. Hierin zijn meegenomen de investeringen ten behoeve van de aanleg van de strategische groenprojecten. De raming is exclusief de kosten voor grondverwerving. Nieuw op de rijksbegroting is de Kwaliteitsimpuls (Groene Hart Impuls) waarmee 30 miljoen gulden per jaar voor het Groene Hart beschikbaar komt. Deze extra bijdrage, voor de periode 1998 tot en met 2010, is beschikbaar voor investeringen in het Groene Hart die gericht zijn op het verbeteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het gebied en agrarische structuurversterking waaronder het versnellen van lopende landinrichtingsprojecten en het stimuleren van agrarisch natuurbeheer.

Door het beschikbaar komen van extra financiële middelen is in de VROM-begroting, op basis van een globale kostenraming, voor de bodemsanering van het Hollandse IJssel Project (Strategisch Project NU/ROM Groene Hart) een bijdrage gereserveerd van 195 miljoen gulden, voor de periode tot en met het jaar 2010. Ook op basis van het Bijdragenbesluit Gebiedsgericht Milieubeleid kunnen provincies jaarlijks gedeeltelijke projectfinanciering aanvragen. Tot nu toe is daar een bescheiden gebruik van gemaakt. Het Bijdragenbesluit Gebiedsgericht Milieubeleid voorziet in een rijksbijdrage van 114 miljoen gulden voor de periode 1996 tot en met 1999.

Voor de rijksbufferzones voorzien de begrotingen van VROM en LNV jaarlijks in een investeringsmogelijkheid van respectievelijk 12 en 9 miljoen gulden. Ook hier kan niet precies worden aangegeven welk deel van de beschikbare gelden geïnvesteerd zal worden in het Groene Hart. In het kader van de regeling Uitvoering Ruimtelijk Beleid, vanaf 1998 vallend onder de WRO, wordt jaarlijks ca. 2.5 miljoen gulden aan de ontwikkeling van het Groene Hart bijgedragen. De investeringen zullen de komende jaren resulteren in een duurzame structuur voor de groene functies landbouw, natuur en recreatie, waardoor een evenwicht ontstaat in rode investeringen op de Randstadring en groene investeringen in het Groene Hart. Deze duurzame structuur voor economie en ecologie biedt een garantie voor het behoud van rust, ruimte en groen in een schoon en goed toegankelijk Groene Hart voor zowel haar eigen bewoners als voor de bewoners van de Randstadring.

54

Welke juridische consequenties zijn aan de status van nationaal landschap verbonden?

Aan de toekenning van de status nationaal landschap aan het Groene Hart zijn geen directe formeel-juridische consequenties verbonden. Wel past de status in materiële zin bij de nieuwe ontwikkelingsimpuls en de daarbij behorende uitvoeringsmaatregelen die het Groene Hart voor de jaren 1998–2010 zal krijgen.

55

Wordt in het Ontwikkelingsprogramma Groene Hart tevens voorzien in de aankoop van paden ter vergroting van de toegankelijkheid van het agrarisch gebied? (blz. 24)

De Groene Hart Impuls (Kwaliteitsimpuls) vormt een wezenlijk onderdeel van het Ontwikkelingsprogramma Nationaal Landschap Groene Hart. Deze extra investering voor het stimuleringsbeleid is ondermeer bedoeld om de toegankelijkheid en bereikbaarheid van het gebied te vergroten. De criteria voor deze rijksbijdrage voorzien in de mogelijkheid om paden aan te leggen of aan te passen die zowel de toegankelijkheid als de belevings- en gebruiksmogelijkheden van landbouwgronden vergroten. Niet in alle gevallen zal het nodig zijn gronden te verwerven voor de aanleg, aanpassing of verbreding van paden. Ook gebruiks-overeenkomsten kunnen de toegankelijkheid van landbouwgronden bevorderen.

56

Bij het dit jaar gevoerde overleg met de minister over de Randstadnota is een motie (Versnel-Schmitz/ Duivesteijn) aangenomen waarin de regering wordt verzocht het voortouw te nemen bij de nadere integrale uitwerking van drie gebieden in de Randstad waar de ruimtedruk hoog is. Blijkens de MvT kiest de regering ervoor dit aan de provincies over te laten. Bij een Algemeen overleg n.a.v. de moties heeft de minister gezegd dat bij de provincies is aangedrongen op samenhangende planvorming. Toetst het Rijk de door de provincies ontwikkelde uitwerkingen aan de eigen aanvullende criteria terzake en heeft het Rijk ook gedurende de planontwikkeling op enigerlei wijze een sturende rol? (blz. 24)

Voor de drie gebiedsuitwerkingen en voor de gebiedsstudie Almere/ Flevoland (op verzoek van provincies toegevoegd) zijn uitgangspunten en keuzevraagstukken geformuleerd. Deze worden met PKB-status opgenomen in deel 3 van de partiële herziening van de PKB-NRB. Over deze uitgangspunten en keuzevraagstukken is eind september bestuurlijke overeenstemming bereikt met de randstadprovincies en Bon-regio's, zodat zij ook bij het opstellen van de gebiedsuitwerkingen kunnen worden gehanteerd. Tevens participeert het rijk in alle stuur- en projectgroepen en zal zowel daar als bij de beoordeling van de eindrapportages de geformuleerde uitgangspunten en keuzevraagstukken als toetsingskader hanteren. Het ministerie van VROM treedt waar nodig activerend op bij het tot stand komen van de gebiedsuitwerkingen en het vervult tevens een coördinerende rol met betrekking tot de bijdragen van de ministeries V&W, LNV en EZ.

57

In de MvT wordt gesteld dat de Europese schaal van denken en handelen, zeker m.b.t. infrastructuur en economie, steeds belangrijker wordt voor de ontwikkeling en uitvoering van ruimtelijk beleid door de overheid. De «belevingswaarde» wordt daar tegenover gesteld als iets wat deze tendens grenzen stelt of zou moeten stellen. Hoe denkt de

regering dit uitgangspunt vorm te geven bij concrete investeringsbeslissingen en keuzen over de uitvoering van een ruimtelijk project? M.a.w. : kunnen waarborgen bij de planontwikkeling worden ingebouwd waardoor deze belevingswaarde zijn eigen recht krijgt? (blz. 24)

Onder erkenning van het toenemende belang van de Europese schaal van denken en handelen, stelt de MvT dat de dagelijkse leefomgeving bepalend is voor de vraag of wij ons prettig voelen waar wij wonen, werken en recreëren.

Waarborgen voor de kwaliteit van de leefomgeving liggen allereerst besloten in de aard van investeringsbeslissingen. In de begroting komt dat onder meer tot uitdrukking in extra geld voor milieumaatregelen, voor de versterking van de sociale en economische vitaliteit van de steden, voor het stimuleren van duurzaam ruimtegebruik en de versterking van natuur en landschap (Groene Hart).

Voorts vormen de (middel)lange termijnvisies op de ruimtelijke ontwikkeling van ons land (Vinex, AcVinex, Randstadnota, Nederland 2030) en het juridisch instrumentarium van de WRO algemene instrumenten voor de waarborging van ruimtelijke kwaliteit.

Specifiek kan in dit verband verwezen worden naar het Integraal beleidsonderzoek (IBO) «Inpassing infrastructuur», waarin onderzocht wordt op welke wijze de besluitvorming zodanig georganiseerd kan worden dat meerkosten (inpassing) van individuele infraprojecten worden afgewogen tegen de effecten daarvan op het totale programma.

Van belang is ook het aangekondigde onderzoek naar een algemene regeling voor de besluitvorming over projectrealisering op het niveau van rijk en provincie, met als centraal element een goede ruimtelijke en milieuhygiënische afweging op strategisch niveau, inclusief afweging van nut en noodzaak en een zo zorgvuldig mogelijke inpassing van het te realiseren project.

58

Waarom moeten ook de inspecteurs van de ruimtelijke ordening toezicht gaan uitoefenen in de naleving en handhaving van het standplaatsenbeleid voor woonwagens?

Het toezicht op de uitvoering van de Woonwagenwet is in handen van de inspecteurs van de volkshuisvesting, die bij de invulling van deze taak overigens nauw samenwerken met de inspecteurs van de ruimtelijke ordening. Overigens gaat het bij de uitvoering van het standplaatsenbeleid voor woonwagens niet om handhaving van het ruimtelijk bestuursrecht, maar voornamelijk om doorwerking van dit beleid in de ruimtelijke plannen van de andere overheden. Ook na intrekking van de Woonwagenwet, waarbij het beleidsterrein van de woonwagens wordt ondergebracht in o.a. de Huisvestingswet en de Woningwet, zal deze taakverdeling geen wijziging ondergaan.

59

Houdt vergroting van de inzet van inspecties op het punt van toezichtfuncties vergroting van personele capaciteit in? Op welke manier wordt de inzet van de inspecties op het punt van de toezichtfuncties vergroot? Wordt voor toezichtrelaties tevens een beroep gedaan op capaciteit en inzet van provincies?

Ja, het voornemen is om de formatie van de inspecties op het punt van handavingscapaciteit te vergroten van 4 naar 8 formatieplaatsen per 1-1-1998. Daarnaast wordt de coördinatie op centraal niveau versterkt. De huidige formatie van 4 fte voor handhaving wordt per 1-1-1998 vergroot naar 8 handavingsmedewerkers. Daarnaast wordt de coördinatie op

centraal niveau versterkt. Hierdoor is het mogelijk meer aandacht te besteden aan monitoring van de stand van zaken met betrekking tot de handhaving, maar ook aan daadwerkelijk toezicht, inclusief corrigerende activiteiten. Voor toezichtrelaties wordt zo nodig een beroep gedaan op de capaciteit en inzet van provincies. Hierbij moet worden aangetekend dat de meeste provincies op het punt van strikt toezichthouden vrijwel geen structurele capaciteit hebben ingeruimd. Veelal zien ze dit, bij gebrek aan bevoegdheden, ook niet als hun taak. Wel wordt door de meeste provincies behoorlijk inzet gepleegd op punten van preventie en stimulering. De provincies hebben toegezegd om in 1998 meer aandacht te besteden aan handhaving van de ruimtelijke ordeningsregelgeving.

60

Waarom moet hernieuwde aandacht worden besteed aan de diverse vormen van intergemeentelijke samenwerking voor het bewerkstelligen van een adequater handhavingsniveau? (blz. 25)

In verschillende delen van het land zijn in de afgelopen jaren goede ervaringen opgedaan op het punt van intergemeentelijke samenwerking bij de voorbereiding van bestemmingsplannen voor het buitengebied. Voorts hebben gemeenten praktische ervaringen opgedaan bij het oprichten van gemeenschappelijke technische milieudiensten. Ter verbetering van de handhavingspraktijk op het gebied van de ruimtelijke ordening verdient het aanbeveling om van de ervaringen van deze vormen van intergemeentelijke samenwerking gebruik te maken en op basis daarvan bijvoorbeeld een doeltreffende, intergemeentelijke handhavingsorganisatie voor het buitengebied op te zetten.

61

Overproductie van woningbouw in gebieden met een ontspannen woningmarkt vormen een bedreiging voor herstructureringsopgaven in diezelfde gebieden. Bestaan er mogelijkheden het toezicht op deze ontwikkeling te verscherpen? (blz. 25)

Door middel van de monitoring VINEX en de bewaking van de voortgang woningbouw worden de ontwikkelingen met betrekking tot de woningbouw nauwgezet gevolgd. De op middellange termijn thans geraamde mate, waarin in bepaalde gebieden buiten VINEX meer gebouwd kan worden dan de in de VINEX-accorden afgesproken inspanningsverplichting, heeft reeds aanleiding gegeven tot bestuurlijk en ambtelijk overleg met de betrokken provincies. In dat overleg is ook de relatie met de herstructureringsopgave aan de orde gesteld.

In de brief over het woningbouwbeleid tot 2005, die U in oktober zult ontvangen, wordt U nader geïnformeerd over de wijze waarop van rijkszijde zal worden omgegaan met de onderhavige materie.

63

Zal het inhoudelijke product van de beleidsbrief Belvedere op tijd verschijnen om nog structurende invloed op de Actualisering Vinex te kunnen uitoefenen? (blz. 27)

In deel 1 van de Actualisering PKB-Vinex (blz. 58) staat onder andere dat de ruimtelijke kwaliteit wordt bevorderd door uit te gaan van de cultuurhistorische waarden in de gebouwde omgeving en het landelijk gebied. In de PKB wordt benadrukt dat steden, dorpen en landschappen niet eenvormig mogen worden en dat de historisch gegroeide situatie, inclusief de archeologische waarden niet onherkenbaar mogen worden. Middels een brief zal U eind van dit jaar op de hoogte gesteld worden van de doelstellingen en bandbreedte van het project Belvedere. Op grond daarvan zullen U eind volgend jaar een interdepartementale rijksvisie op

de versterking van de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke ordening en voorstellen voor operationalisering daarvan worden voorgelegd. De huidige tekstuele verankering in de Actualisering PKB-Vinex biedt naar verwachting voldoende aanknopingspunten om de nog te ontwikkelen visie te operationaliseren.

HOOFDSTUK 4. WONEN

64

Zal de Bank van Nederlandse Gemeenten zich actief gaan bezighouden met de aanpak van na-oorlogse wijken? Zo ja, op welke wijze? Hoe beoordeelt u deze activiteit? (blz. 31)

De vraag refereert kennelijk aan een in enkele kranten verschenen bericht over nieuwe activiteiten van de Bank van Nederlandse Gemeenten (BNG) gericht op de aanpak van naoorlogse wijken. Volgens deze berichten is er sprake van het stichten van een dochteronderneming die deskundigheid gaat leveren op het gebied van plan- en locatie-ontwikkeling en het ontwikkelen van een model voor een ontwikkelingsmaatschappij die geldstromen voor herstructurering moet genereren. Banken, waaronder de BNG, zijn reeds jaar en dag doende met financiering van de volkshuisvesting.

Voor zover het op grond van deze berichtgeving is te beoordelen staat het de BNG dan ook vrij het vermelde te doen. Elk initiatief wordt gewaardeerd dat bijdraagt aan een integrale aanpak van naoorlogse wijken, ook op het gebied van de financiering en mits natuurlijk passend binnen de statuten van de onderneming.

65

Kan in een overzicht inzichtelijk worden gemaakt welke investeringen door verschillende instanties (de 4 grote steden; de 23 middelgrote steden; het OTB en mogelijk andere ramingen) noodzakelijk geacht worden als Rijksbijdrage voor de stadsvernieuwing, de stedelijke vernieuwing en de herstructurering?

Kan worden aangegeven wat exact de voornemens zijn van Rijkszijde met betrekking tot de financiering van stadsvernieuwing, stedelijke vernieuwing en herstructurering?

Wat is de verklaring voor het verschil? Welk effect zal een onvoldoende investering in deze drie operaties op de Nederlandse steden sorteren?

De nota Stedelijke Vernieuwing, u aangeboden op 26 juni 1997, geeft de voornemens van rijkszijde aan tot financiering van de stadsvernieuwing en de herstructurering. Voor de stadsvernieuwing wordt, op grond van eerder in BELSTATO bepaalde rijksbijdragen en de herijking van de kosten van stadsvernieuwing, f 5,3 miljard nodig geacht. Voor de herstructurering van wijken, met name de naoorlogse, is een rijksbijdrage van f 1,85 miljard begroot. Totaal is dus, vanaf 1998, voor stedelijke vernieuwing – in het kader van de genoemde nota – een financiering van f 7,2 miljard van rijkszijde voorzien.

De ramingen die de grondslag zijn voor deze rijksmiddelen zijn gebaseerd op uitvoerig en diepgaand onderzoek. Er bestaat grote overeenstemming over de algemene inhoud van de stadsvernieuwings- en de herstructureringsopgave tussen Rijk en steden. Bij de uitwerking ervan worden echter wel kanttekeningen geplaatst. Er is verschil van opvatting over de hoogte van de door het Rijk en de gemeenten te dragen kosten en de omvang van de voor rekening van de overheid te brengen opgave.

De vier grote en drieëntwintig middelgrote steden menen dat voor de stadsvernieuwing f 6,6 miljard en voor de herstructurering f 5,4 miljard

extra aan rijksmiddelen noodzakelijk zijn, ten opzichte van de oorspronkelijk in BELSTATO berekende rijksbijdrage. Deze opvatting is gebaseerd op een in hun opdracht verricht onderzoek, waarvan een rapport door de onderzoeksbureaus OTB en SOAB onlangs is gepubliceerd.

De VNG heeft aangegeven dat, naar haar oordeel en in afwijking van deze bedragen, ca f 3,8 miljard voor de stadsvernieuwing en f 3,5 miljard voor de herstructurering meer nodig is dan de f 5,3 miljard en de f 1,85 miljard die het Rijk hiervoor heeft geraamd. Verwezen wordt daarvoor tevens naar het u op 26 juni 1997 eveneens toegezonden advies van de RCV/CCSV van 9 juni 1997.

Wat de stadsvernieuwing betreft wordt het verschil veroorzaakt doordat het Rijk, conform de afspraken in het kader van de herijking BELSTATO, de uitgangspunten voor haar stadsvernieuwingsbeleid onveranderd laat. De andere overheden menen echter dat het Rijk de stadsvernieuwing te eng definieert. Dat geldt in hun ogen voor de subsidiëring van particuliere huurwoningen, eigen woningen, gemeentelijke monumenten, de aantal te bouwen woningen, bodemsanering en infrastructuur. Daarnaast vertrouwt het Rijk, naar hun oordeel, te zeer op de investeringen van private partijen.

Wat de herstructurering betreft is het verschil tussen de raming van rijkszijde en die van de steden vooral het gevolg van een hoger ambitieniveau van de steden. Zij menen dat in een veel groter aantal wijken herstructurering noodzakelijk is. Deze vorm van herstructurering heeft dan voor een groot deel een preventief karakter.

Met de inzet aan rijksbijdragen voor stedelijke vernieuwing van ca f 7,2 miljard in de periode 1998–2010, voorzover het gaat om stadsvernieuwing en herstructurering, kunnen de voorliggende stedelijke opgaven worden volbracht zoals blijkt uit de nota Stedelijke Vernieuwing.

Waar het gaat om stedelijke vernieuwing in ruimere zin en op langere termijn wordt verwezen naar de Voortgangsrapportage Missiebrief die het kabinet u op 16 september 1997 heeft toegezonden. In deze brief is, door middel van een verkennende inventarisatie van investeringswensen t/m 2010, een pakket aanvullende investeringen opgenomen voor stedelijke vernieuwing. Tevens wordt verwezen naar het in de nota Stedelijke Vernieuwing opgenomen globaal meerjarig overzicht van rijksbijdragen die voor stedelijke vernieuwing van betekenis zijn (blz. 97). Daaruit blijkt dat jaarlijks meerdere miljarden guldens door het Rijk beschikbaar worden gesteld die mede voor stedelijke vernieuwing kunnen worden ingezet.

66

Wat is er aan concrete plannen ingediend aangaande de herstructurering door de gemeenten?

Welke verplichtingen in financiële zin zijn aangegaan in het kader van de stadsvernieuwing en andere vergelijkbare activiteiten?

Welk deel hiervan heeft reeds tot concrete betalingen heeft geleid en welk deel niet?

In hoeverre is het mogelijk is thans een deel van de onderuitputting aan te wenden voor concrete activiteiten in het kader van de herstructurering dan wel andere initiatieven in steden?

Voor de uitvoering van de Tijdelijke herstructureringsregeling is in 1997 f 65 mln. uitgetrokken, waarvan f 32,5 mln. voor de 4 grote steden en eenzelfde bedrag voor de overige gemeenten. Door de overige gemeenten zijn 115 plannen ingediend voor een totaalbedrag van ca. f 2,7 mld. Inmiddels zijn daarvan 31 plannen gehonoreerd (zie overzicht A).

Van het voor de 4 grote steden beschikbaar gestelde budget is thans voor bijna f 27 mln. aan plannen gehonoreerd (zie overzicht B). De, op grond van het restantbudget, ingediende plannen zijn nog in behandeling.

In het kader van de stadsvernieuwing wordt door het Rijk voor 1998 aan de gemeentelijke en provinciale stadsvernieuwingfondsen tot een totaalbedrag van f 702,95 mln. bijgedragen waarvan de verplichtingen reeds in 1997 zijn aagegaan. De verdeling daarvan is geregeld bij circulaire MG 97-19 van 30 september jl.

De gemeenten beschikken overigens nog over spaarsaldi in het kader van het stadsvernieuwingfonds, die, voor zover nog niet belegd met plannen, in principe kunnen worden aangewend voor het vóórfinancieren van herstructureringsplannen.

Overzicht A: 31 plannen overige gemeenten, budget 1997 f 32,5 mln.

gemeente:	plan:	rijksbijdrage: (in mln. f)
Helmond	Raymakerstr.	1,3
Tilburg	Textielbuurt	1,0
Lelystad	Wold	1,5
Kampen	Hanzewijk	0,1
Leeuwarden	Heechterp	2,8
Arnhem	Broekhoven	2,2
Apeldoorn	Zuid	1,0
Renkum	Heidestein	0,4
Boxtel	Selissenwal	0,7
Vlissingen	Middengebied	0,4
Lelystad	Jol	1,1
Sleen	Veenoord	0,6
Dordrecht	Wielwijk	0,9
Amersfoort	Spoorwegzone	0,4
Lelystad	Meerenwijk	0,8
Amersfoort	Columbusweg	0,5
Sittard	Breitnerstraat	0,2
Haarlem	Laan van Angers	1,4
Hengelo	Hengelose Es	0,6
Arnhem	Malburgen N.O.	1,4
Dordrecht	Blijenhoek	1,6
Gorinchem	Airey woningen	0,7
Brunssum	Oude Egge	1,1
Deventer	Boxbergerweg	2,1
Groningen	Vinkhuizen Z W	1,7
Spijkenisse	Groenewoud	0,3
Zwolle	Schildersbuurt	1,3
Deventer	Burgemeesterbuurt	0,4
Groningen	De Wijert Noord	1,3
Nijmegen	Rode Dorp	2,4
Delfzijl	Eemsproject	0,6
Totaal		32,5

Overzicht B: plannen 4 grote steden, budget 1997 f 32,5 mln. (in mln. f)

Amsterdam	Zuidwest Kwadrant (Osdorp)	5,0	8,0
	Buurt negen (Geuzenveld/ Slotermeer)	3,0	
Den Haag	Bezuidenhout-West	5,6	8,1
	Het Fort	1,6	
	Zuid-West/Bouwlust	0,9	
Rotterdam	Hart Landenbuurt Delfshaven	2,4	9,1
	Zaagmolengebied Noord	1,6	
	Plein 1953, Charlois	1,9	
	Hoogvliet-Noord	1,6	
	Beverwaard-IJsselmonde	1,6	

Utrecht	Troelstralaan	0,45	
	Wulverhorstlaan e.o.	1,0	
	Livingstonelaan	0,25	
			1,7
			26,9

67

Hoe verhouden de uitgangspunten van de Nota Stedelijke Vernieuwing zich met die van BELSTATO? (blz. 31)

Essentieel is dat BELSTATO uitging van een afgeronde opgave met een eindige Rijksbetrokkenheid. Uitgangspunt van de nota «Stedelijke Vernieuwing» is een blijvende Rijksbetrokkenheid, ook in financiële zin. Deze is tot 2010 concreet ingevuld.

De nota «Stedelijke vernieuwing» plaatst de afronding van de stadsvernieuwing in het brede en actuele kader van het streven naar verhoging van de kwaliteit van het stedelijk leef- en productiemilieu.

In dat kader is er aanleiding voor een impuls voor de herstructurering van (vooral) naoorlogse wijken. De stadsvernieuwing kan als afgebakende opgave, met de aanvullende rijksbijdragen vanwege de gestegen kosten, volgens de uitgangspunten van de nota BELSTATO worden afgerond. De praktijk van de stadsvernieuwing zal aan het streven naar herstructurering kunnen worden aangepast zonder extra financiële bijdragen van de overheid. Uit de aan u toegezonden omgevingsrapportage in het kader van de herijking BELSTATO blijkt dat bijdragen aan de stedelijke vernieuwing, zoals aan nieuwbouw voor hogere inkomens en bedrijvigheid, zijn toegenomen. De uitgangspunten van de nota BELSTATO houden verband met de positie die de stadsvernieuwing inneemt tussen andere beleidsterreinen, zoals sociale vernieuwing, VINEX-taakstelling en stedelijk beheer.

68

Welke gevolgen heeft een mogelijke sterke vermindering van het niet-gebruik onder huursubsidiegerechtigden voor de in de huursubsidiewet geïntroduceerde financiële medeverantwoordelijkheid van gemeenten en corporaties (prestatienormering)? (blz 33)

De bedoelde medeverantwoordelijkheid van gemeenten en verhuurders heeft betrekking op de huursubsidie uitgavennorm, de hoogte van het gemiddelde uitgekeerde huursubsidiebedrag. Op het aantal aanvragen zelf en de omvang van het gebruik worden zij dan ook niet aangesproken.

Uit diverse onderzoeken over het niet-gebruik van de huursubsidie komt naar voren dat de gemiddelde bijdrage die niet-gebruikers zouden kunnen ontvangen lager is dan het gemiddelde huursubsidiebedrag dat wordt verstrekt. Op grond van deze constatering mag worden verondersteld dat het gemiddelde te verstrekken huursubsidiebedrag als gevolg van het verminderen van het niet-gebruik lager komt te liggen.

69

De uitgavennorm die de stijging van de gemiddelde bijdrage huursubsidie per gemeente moet beperken is voor het subsidietijdvak 1997/1998 op 6,7% gesteld. Welke ratio en berekening ligt hieraan ten grondslag? (blz 33)

De huursubsidie-uitgavennorm geeft aan hoe de gemiddelde huursubsidiebijdrage zich dient te verhouden tot de gemiddelde bijdrage in het daaraan voorafgaande subsidiejaar. Een huursubsidie-uitgavennorm voor het subsidiejaar 1997/1998 van 6,7 procent, betekent

dat de gemiddelde bijdrage voor het tijdvak 1997/1998 6,7 procent hoger mag zijn dan de gemiddelde bijdrage voor het tijdvak 1996/1997.

De vaststelling van de hoogte van de HS-norm loopt parallel aan de begrotingsvoorbereiding. In dat kader wordt geanalyseerd welke factoren in welke mate de stijging van de gemiddelde huursubsidie beïnvloeden.

De belangrijkste factoren die in de praktijk een rol spelen en dus in de HS-norm worden verwerkt, zijn

- huurontwikkeling;
- de normhuurcompensatie 1997;
- toewijzingsbeleid;
- verschuiving in de segmenten huursubsidie-ontvangers die, bij een gelijke huurprijs, anders worden gesubsidieerd (dat zijn alleenstaanden, gehandicapten en 65-plussers die 50% subsidie boven de aftoppingsgrens ontvangen);
- inkomensontwikkeling, afwijkend van het gemiddelde;
- wijzigingen in de kinder- en koopkrachttoeslagen.

Voor het bepalen van de stijging van de gemiddelde bijdrage van het tijdvak 1996/1997 op het tijdvak 1997/1998 is de bijdrage voor het tijdvak 1996/1997 herberekend alsof de nieuwe systematiek al was ingevoerd.

70

Zal de aangekondigde huurbrief nog vóór de begrotingsbehandeling bij de Kamer worden bezorgd?

Inmiddels is op 1 oktober jl. de Huurbrief 1998 toegezonden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer.

71

Op welke wijze wordt bevorderd dat gemeenten en corporaties een deel van hun voorraad huurwoningen beschikbaar houden voor de mensen met de laagste inkomens? Hoe wordt bevorderd dat een deel van de nieuwbouw op de Vinexlocaties voor deze groep bereikbaar blijft?

Gemeenten en verhuurders worden, door middel van overleg, gestimuleerd te komen tot prestatieafspraken over het te voeren volkshuisvestingsbeleid. In deze afspraken kunnen uitgangspunten worden vastgelegd voor een gematigd huurbeleid, een gericht verkoopbeleid en een doelmatig woonruimteverdelingsbeleid, waarmee een kernvoorraad aan goedkope huurwoningen beschikbaar kan worden gehouden voor de huisvesting van de mensen met de laagste inkomens. Met het huurbeleid en het sterk verbeterde huursubsidie-instrument, worden voorts randvoorwaarden geschapen om deze goedkope huurwoningvoorraad ook betaalbaar te houden. Het voor de laagste inkomens bereikbaar houden van een deel van de nieuwbouw op de Vinex-locaties in de goedkope prijsklasse wordt, behalve door het huursubsidie-instrument, bevorderd door het beschikbaar stellen van bijdragen op voet van het Besluit woninggebonden subsidies.

72

Er wordt bevorderd dat van de nieuwbouw op Vinexlocaties een deel bereikbaar blijft voor de mensen met de laagste inkomens. Wordt met dit deel het percentage van maximaal 30% sociale nieuwbouw op Vinex-locaties bedoeld, of is er sprake van een beleidswijziging? (blz. 34)

De bereikbaarheid van de sociale (huur)sector op de VINEX-uitleglocaties voor de laagste inkomens wordt door het Rijk primair bevorderd door de inzet van het instrumentarium van de nieuwe Huursubsidiewet. Aanvullend daarop ontvangen de budgethouders uit het

Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) jaarlijks een budget, dat ook voor een deel bedoeld is voor de realisering van nieuwe sociale sectorwoningen op de VINEX-uitleglocaties. Het is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van die budgethouders zelf om die middelen (deels) gericht in te zetten op de «bereikbaarheidsdoelstelling» van de nieuwbouw van sociale sectorwoningen op de VINEX-uitleglocaties.

Ook sociale verhuurders hebben op dit punt een eigen verantwoordelijkheid. Het Rijk heeft de randvoorwaarden daarvoor gecreëerd door middel van wijziging van het Besluit Beheer Sociale Huursector (BBSH). Corporaties zijn thans in staat gesteld om ten laste van hun Algemene Bedrijfsreserves (ABR) zgn. «onrendabele-top-investeringen» in de nieuwbouw van sociale sectorwoningen te doen waardoor de hoogte van de aanvangshuur van die woningen kan worden gematigd.

De inzet van het Rijksbeleid op de realisering van – voor de laagste inkomens bereikbare nieuwe sociale sectorwoningen op de VINEX-uitleglocaties – was en is niet gericht op het totaal van het maximale percentage van 30%. In de Trendbrief 1995 is neergelegd, dat de Rijksinzet op de nieuwbouw op VINEX-uitleglocaties gericht is op de helft (15%) van het aantal in VINEX-uitleglocaties te bouwen sociale sectorwoningen.

Er is derhalve geen sprake van een beleidswijziging op dit punt.

Een en ander is overigens ook afhankelijk van de vraag in de markt en de omvang en inhoud van de herstructureringsplannen.

73

Hoe heeft het Contactorgaan Hypothecaire Financiers gereageerd op de oproep om te bevorderen dat hypotheekbemiddelaars een gedragscode gaan hanteren?

Naar aanleiding van de oproep aan het Contactorgaan Hypothecaire Financiers (CHF), om te bevorderen dat hypotheekbemiddelaars een gedragscode gaan hanteren, is het CHF in overleg getreden met vertegenwoordigers van organisaties van hypotheekbemiddelaars en van woonconsumenten. Dit heeft er toe geleid dat de partijen overeenstemming bereikt hebben over voorstellen tot aanpassing van de Gedragscode Hypothecaire Financieringen. Onlangs zijn de aanpassingsvoorstellen door het CHF voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken, onder wiens verantwoordelijkheid o.a. de marktwerking ressorteert. Op korte termijn vindt overleg plaats tussen vertegenwoordigers van het ministerie van Economische Zaken, het CHF en vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties om de aanpassingsvoorstellen nader af te stemmen. Over de resultaten terzake zult u worden geïnformeerd.

74

Door de toename van uitponding van huurwoningen zal het aantal verenigingen van huiseigenaren en de hoeveelheid mensen dat hierbij betrokken is aanzienlijk toenemen. Is het niet noodzakelijk om op korte termijn dit belangrijke instrument voor de instandhouding van de kwaliteit en het beheer van het woningbezit te moderniseren.

Het «Modelreglement bij splitsing in appartementsrechten», voorziet o.a. in de oprichting en vaststelling van de Vereniging van Eigenaars (VvE). Dit modelreglement staat momenteel ter discussie binnen de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB; tot 19 september jl. het Koninklijke Notariële Broederschap genaamd). Genoemde organisatie heeft onlangs het preadvies «Naar een vernieuwd appartementsrecht» uitgebracht, waarin voorstellen tot aanpassing van het appartementsrecht worden gedaan.

Gelet op het belang dat wordt gehecht aan een goed functioneren van VvE's, zal op korte termijn in overleg worden getreden met de Vereniging

van Nederlandse Gemeenten. De bedoeling is een gezamenlijk standpunt te formuleren ter verbetering van het functioneren van VvE's voor de Minister van Justitie, onder wiens verantwoordelijkheid het appartementsrecht ressorteert.

75

In welke regio's/provincies worden op dit moment meer woningen buiten de stadsgewesten gebouwd dan was voorzien, en vindt hierover overleg plaats tussen het Rijk en de betrokken lagere overheden?

In de Vinex-convenanten (accorden met de provincies) is een inspanningsverplichting voor de gebieden buiten de stadsgewesten overeengekomen. Zoals weergegeven in de brief d.d. 13 mei 1997 inzake de uitbreiding van de woningvoorraad, kan worden geconstateerd dat de productie buiten de stadsgewesten in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland boven die inspanningsverplichting uitkomt. Het Rijk is met de betreffende provincies in overleg.

76

Zullen de gedecentraliseerde middelen van het voormalig knelpunten ouderenhuisvesting worden geoormerkt?

Nee, deze middelen zullen per 1 januari a.s. als ongeoormerkt geld worden overgeheveld naar het Gemeentefonds. In de juni-circulaire van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken over de verdeling van dit fonds is gemeenten nog eens uitdrukkelijk gewezen op hun (mede)verantwoordelijkheid voor een voor ouderen toegankelijke woningvoorraad.

Zoals in het Algemeen Overleg van 2 oktober jl. over ouderenhuisvesting is toegezegd, zal bij de monitoring van de ontwikkelingen op het terrein van de ouderenhuisvesting worden gezien in hoeverre gemeenten deze middelen ook daadwerkelijk voor ouderenhuisvesting inzetten.

77

Zijn de kosten van het bouwtechnisch weer op peil brengen van woningen van matige of slechte kwaliteit meegenomen in de toekomstige Rijksbijdragen inzake de stadsvernieuwing en stedelijke vernieuwing? (blz. 36)

In de BELSTATO-raming is uitgegaan van de verbetering en/of sloop gevolgd door nieuwbouw van (zeer) slechte woningen, alsmede van de verbetering van matige woningen van kleine particuliere verhuurders. Deze opgave is ook in de nota Stedelijke Vernieuwing uitgangspunt voor de berekening van het totaal van kosten en opbrengsten. Het Rijk neemt een deel van de kosten voor zijn rekening.

De herstructurering in het kader van de stedelijke vernieuwing richt zich primair op de differentiatie van de woningvoorraad en het verhogen van de kwaliteit daarvan, onder andere door sloop van slechte woningen en verbetering/upgrading van woningen van matige kwaliteit. Het bouwtechnisch weer op peil brengen van woningen met een matige of slechte kwaliteit vormt evenwel geen onderdeel van de rijksbijdragen aan herstructurering.

78

Het komt voor dat bij de weigering van een bouwvergunning om welstandsredenen een college van B&W tegen het advies van de welstandsc commissie ingaat en vervolgens door de bestuursrechter onderuit wordt gehaald. Is het niet zo dat de welstandsc commissie louter

adviseert en dat het college van B&W de eindbeslissing op het verlenen van de bouwvergunning heeft? Wordt er in het kader van de bouwregelgeving aan gedacht om de posities van welstandscommissies en colleges van B&W te verduidelijken?

De wettelijke beslissingsbevoegdheid met betrekking tot het verlenen van bouwvergunningen berust uitsluitend bij het college van burgemeester en wethouders. Ten behoeve van de besluitvorming brengt de welstandscommissie aan B&W voorafgaand advies uit over de vraag of een bouwwerk al dan niet in strijd met redelijk eisen van welstand is. Bij een geschil over het besluit over een bouwvergunning, dat terug te voeren is op een afwijking van het advies van de welstandscommissie door B&W, beslist de rechter of het college van B&W in het concrete geval in redelijkheid tot de conclusie heeft kunnen komen van het advies af te wijken. Uit de jurisprudentie blijkt dat de rechter zo'n afwijking van het advies van de welstandscommissie in principe aanvaardbaar acht mits dat op architectonische gronden geschiedt. Gelet op de integrale beleidsafweging die aan een beslissing omtrent verlening van een bouwvergunning ten grondslag dient te liggen, is de beleidsruimte die de jurisprudentie het college van B&W in dit verband biedt naar het oordeel van het kabinet te beperkt.

Zoals aangegeven in de brief van de Staatssecretaris aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 20 augustus 1997 inzake het MDW-rapport over bouwregelgeving (DBD 97 541 286) zal de Woningwet op dit punt worden verduidelijkt.

79

Waaruit blijkt de grote betrokkenheid van marktpartijen bij het Plan van Aanpak bij Duurzaam Bouwen?

Dat blijkt ondermeer uit de lokale en landelijke media, die dagelijks berichten brengen van vorderingen en initiatieven van duurzaam bouwen: een convenant afgesloten, een eerste paal van een complex duurzame woningen, een experimentele woning waarin extreem veel energie wordt bespaard, etcetera. Dit wordt bevestigd door het NIPO onderzoek van eind 1996 waarin de bekendheid en het gebruik van het dubo-pakket voor woningbouw werd gemeten, en door de rapportage van de VROM-Inspecties over de activiteiten binnen alle gemeenten op het vlak van duurzaam bouwen. Beide rapportages zijn naar de Kamer eerder dit jaar toegezonden.

Uit een meting in 1996 blijkt dat meer dan de helft van de gemeenten (56% van 625 gemeenten) zich bewust inspant voor duurzaam bouwen. Hiervan heeft één gemeente (Den Haag) een verordening, 122 gemeenten hebben een convenant duurzaam bouwen afgesloten, 162 gemeenten zijn bezig met de ontwikkeling van een convenant en 65 gemeenten hebben een intentieverklaring over soortgelijke overeenkomst.

Voorts is bij het opstellen van het Tweede Plan van Aanpak Dubo door een groot aantal partijen uit het veld aangegeven dat zij één of meerdere speerpunten willen trekken, danwel willen zij betrokken zijn bij de uitvoering ervan.

80

In het kader van het project Optimale Energie Infrastructuur wordt de Energieprestatie op locatie ontwikkeld, een instrument dat het mogelijk maakt om prestaties op energiegebied te berekenen en te vergelijken. Worden er aan de resultaten van die vergelijking positieve dan wel negatieve consequenties verbonden? (blz. 39)

De eerste resultaten van het in 1996 gestarte project Optimale Energie Infrastructuur (OEI) zijn weliswaar bemoedigend maar het is nog te vroeg om harde conclusies te kunnen trekken. Op grond van een NOVEM-analyse van adviezen over de optimale energie-infrastructuur van twintig VINEX-nieuwbouwlocaties kan worden geconcludeerd dat de te bereiken CO₂-reductie bij een optimale keuze van maatregelen kan oplopen tot 30% ten opzichte van een conventionele energie-infrastructuur alsmede dat die milieuwinst te behalen is tegen gelijke of aanzienlijk lagere kosten. In de praktijk blijkt echter in de helft van de locaties door allerlei onduidelijkheden, onzekerheden en complexe besluitvormingsprocessen geen optimale uitkomst te worden gerealiseerd. Om deze knelpunten weg te nemen is in overleg met de minister van Economische Zaken begin 1997 besloten het instrument EnergiePrestatie op Locatie (EPL) te ontwikkelen.

Doel en ambitie daarvan is om duidelijkheid te verschaffen over de technische prestaties van verschillende varianten van energie-infrastructuur en over de verantwoordelijkheden van partijen in verschillende fasen van het bouwproces op nieuwbouwlocaties. De EPL is een hulpmiddel voor de lokale bestuurders om de besluitvorming te vereenvoudigen en te stroomlijnen. De ontwikkeling van de EPL geschiedt derhalve in nauw overleg met de energiebedrijven en de lokale bestuurders. Binnenkort vindt de presentatie plaats van de uniforme EPL-rekenmethodiek waarmee lokale bestuurders het besluitvormingsproces kunnen ingaan en van de EPL-monitor waarmee het rijk het ambitieniveau dat op verschillende locaties wordt gekozen halfjaarlijks in beeld kan brengen. Aan de hand van de praktijkervaringen met de EPL zal vervolgens worden bezien of de EPL een regelgevingsinstrument kan en moet worden.

81

Welke mogelijkheden bestaan er voor de vermindering van de juridisering van het ruimtelijk beleid?

Welke toepassingen van de Awb geven de meeste aanleiding tot juridisering van politieke en bestuurlijke ruimtelijke beslissingen? In hoeverre leidt de ruimtelijke kwaliteit onder deze juridisering? (blz. 38)

De inwerkingtreding van de opeenvolgende tranches van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) heeft effecten op het niveau van de strategische ruimtelijke plannen en op het niveau van operationele besluitvorming.

V.w.b. het strategische planniveau – pkb's, streekplannen en (regionale) structuurplannen – heeft de Awb tot gevolg dat in eerste instantie het planvaststellend orgaan en vervolgens de rechter nadrukkelijker dan voorheen moet nadenken over de vraag of in een grotendeels indicatief richtinggevend plan ook op extern juridisch bindende wijze knopen worden doorgehakt. De hieruit voortvloeiende explicitering van de status van ruimtelijke beleidsuitspraken is naar mijn oordeel niet negatief te duiden vanuit een oogpunt van kwaliteit van de besluitvorming. Via enkele aanpassingen van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Tweede Kamer, 1997–1998, 25 311, nrs. 1–3) probeert de regering veilig te stellen dat hierbij geen onevenwichtigheden optreden in de zin van onnodig lange procedures of juridisering van planonderdelen waarvoor het planvaststellend orgaan geen juridische status beoogt.

In aanvulling op de in genoemd wetsvoorstel opgenomen voorzieningen ben ik overigens voornemens om via een Nota van wijziging ook de in mijn ogen niet strikt noodzakelijke stapeling van inspraakprocedure en zienswijze-procedure bij de voorbereiding van ruimtelijke plannen te schrappen.

V.w.b. het niveau van operationele besluitvorming heeft de Awb op het terrein van de ruimtelijke ordening (bijv. bij de vrijstellingen ex art. 19

WRO) tot verlenging van proceduretijden geleid, onder andere vanwege de gemiddeld langere termijnen dan in de WRO waren voorzien en door de in de ruimtelijke ordening destijds niet gebruikelijk stapeling van bezwaarschriftenprocedures en beroep in twee instanties.

Vanuit een oogpunt van kwaliteit van besluitvorming is het winst dat hierdoor de beslissingen in de ruimtelijke ordening qua procedures beter in de pas lopen met de overige besluiten die nodig zijn ter realisering van ruimtelijk relevante initiatieven. In de interdepartementale contacten over verbetering van de besluitvorming over ruimtelijke investeringen zal de inzet zijn gericht op verkorting van de totale proceduredtijd en op verdere coördinatie c.q. integratie van uitvoeringsvergunningen.

82

Hoe zal worden gestimuleerd dat lokale en/of regionale prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties ook daadwerkelijk worden gemaakt?

Het is de primaire verantwoordelijkheid van gemeente en corporaties om tot prestatieafspraken te komen. Zo wordt het ook in het BBSH verwoord. De NWR en het NCIV en de VNG hebben afgesproken dat zij hun leden zullen stimuleren om te komen tot prestatieafspraken.

De verantwoordelijkheid om tot een afspraak te komen is dus duidelijk bij partijen neergelegd.

De kern van de taak van de staatssecretaris is te beoordelen of voldoende prestaties worden geleverd. Dus daar is het hebben van een afspraak tussen partijen niet een voldoende criterium. Wel zal het hebben van prestatieafspraken veelal bevorderen dat de prestaties geleverd worden en het niet hebben van afspraken daarvoor een belemmering zijn.

Daarom zal via de inspectie ook niet worden geschroomd een actieve rol te spelen in het stimuleren van prestatieafspraken door informatie waarover de IVH beschikt ter beschikking te stellen, door partijen bij elkaar te brengen, soms door een bemiddelende rol te spelen daar waar partijen blijkbaar niet bij elkaar komen en tenslotte soms door te interveniëren als partijen een verschil van mening aan de staatssecretaris voorleggen.

83

Waarom komt de toezichthoudende taak van de gemeenten te vervallen? Hebben gemeenten in deze taak gefaald?

De rol van de gemeente in het kader van het toezicht op de corporaties is komen te vervallen om de volgende redenen. Wat betreft het volkshuisvestelijk toezicht bleek de eigen verantwoordelijkheid voor het lokale volkshuisvestingsbeleid voor de gemeenten soms lastig te combineren met de uitoefening van de toezichtstaken (de zogenaamde «dubbele petten»).

Het financiële toezicht was aan gemeenten opgedragen om de financiële risico's te beperken, die gemeenten door het verstrekken van leningen waren aangegaan. Door de instelling destijds van een Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) door de sector, dat borg kan staan bij het aantrekken van leningen, zijn de gemeenten niet (meer) verplicht de financieringsrisico's van corporaties te dragen. Zij kunnen deze risico's aan dat fonds overdragen. Bij sanering is het CFV de eerst verantwoordelijke.

Vervolgens speelt een rol dat door de schaalvergroting bij corporaties, die steeds vaker in meerdere gemeenten werkzaam zijn, het toezicht door gemeenten aan doeltreffendheid en doelmatigheid heeft verloren.

Als laatste reden kan genoemd worden dat sommige gemeenten moeite hadden het (financiële) toezicht op voldoende deskundig niveau inhoud te geven. Voor een uitvoerige toelichting en motivering terzake wordt

verwezen naar de brief aan de Kamer van 7 april 1997 (kamerstukken II 1996/97, 24 508, nr. 22).

84

Op welke manier wordt het sanctie-instrumentarium aangescherpt? (blz. 41)

Er is behoefte gebleken aan meer gedifferentieerde mogelijkheden om tegen onrechtmatige handelingen van corporaties proportionele sancties te kunnen treffen. In de brief dd. 7 april 1997 wordt aangegeven welke overwegingen hieraan ten grondslag liggen. Het sanctie-instrumentarium zal worden aangepast en aangevuld op de volgende wijze

- uitbreiding van de bevoegdheden van het Rijk, c.q. de toezichthouder als bedoeld in artikel 43 BBSH. Naast de bevoegdheid om bepaalde handelingen van een corporatie aan voorafgaande goedkeuring van de toezichthouder te onderwerpen, kan de toezichthouder ook de bevoegdheid krijgen om, voorzover een toegelaten instelling niet of niet tijdig voldoet aan een aanwijzing tot het opstellen van een sanerings- of investeringsplan, dat plan zelfstandig op te stellen.
- opneming van een dwangsombevoegdheid. Een dwangsom kan worden gekoppeld aan een aanwijzing. De hoogte van de dwangsom zal steeds in verhouding dienen te staan tot de overtreding, zodat gedifferentieerde toepassing mogelijk is.
- opneming van de bevoegdheid van het Rijk de rechtbank te verzoeken een bewindvoerder te benoemen, die in de plaats treedt van een corporatiebestuur. Via het aanstellen van een bewindvoerder wordt het mogelijk om – in het uiterste geval – de noodzakelijke correcties op het handelen of nalaten van een toegelaten instelling ook daadwerkelijk te realiseren. Een dergelijk ultimum remedium als sluitstuk van de toezichtsverantwoordelijkheid ontbrak tot nu toe.

De laatste twee opties vergen wijziging van de Woningwet.

Daarnaast zijn in het BBSH de aanwijzingsbevoegdheid en de bevoegdheid tot intrekking van de toelating gewijzigd, maar hier kan niet gesproken worden van een aanscherping. De aanwijzingsbevoegdheid blijft qua reikwijdte en normering materieel gelijk. De mogelijkheden voor intrekking van de toelating worden zelfs enigszins beperkt. Van falen van gemeenten is in algemene zin geen sprake.

85

Het streven is erop gericht om tot een afkoop te komen van subsidieverplichtingen m.b.t. woonwagens en standplaatsen. Welke systematiek wordt daarbij gehanteerd? En hoe verhoudt zich dit met de intrekking van de woonwagenwet?

De afkoop van de lopende subsidieverplichtingen inzake woonwagens en -standplaatsen zal plaatsvinden op basis van een nog op te stellen ministeriële regeling (gebaseerd op artikel 33 van het Besluit Woninggebonden subsidies) en convenanten. Dit houdt in dat gemeenten op basis van vrijwilligheid aan het afkooptraject kunnen deelnemen. De onderhandelingen met de VNG en Landelijke Centrales over de vaststelling van de parameters en over eventueel nodig flankerend beleid zullen vanaf januari 1998 plaatsvinden. Dit traject staat los van de intrekking Woonwagenwet.

HOOFDSTUK 5. INTERNATIONAAL

86

In hoeverre is één Dubo-pakket voor Europa nog toekomstmuziek, zoals in Cobouw (26 september 1997) wordt gesuggereerd? (blz. 48)

Onder voorzitterschap van de Staatssecretaris heeft op 24 en 25 september jl. in Amsterdam de Tweede Europese Bewindsliedenconferentie over duurzaam bouwen plaatsgevonden. Hieraan werd deelgenomen door 25 landen, door vertegenwoordigers van de Europese Commissie en door het Internationaal Energie Agentschap. In die conferentie is gebleken dat het belang van duurzaam bouwen algemeen onderkend wordt, dat brede consensus bestaat over de van belang zijnde thema's en dat het overheidsbeleid zich in het algemeen nog bevindt aan het begin van de beleidslevencyclus. Inherent aan die beleidsfase is dat grote behoefte bestaat aan kennisvergaring en uitwisseling over de te realiseren doelstellingen en het in te zetten instrumentarium. Nederland is tot nu toe het enige land dat werkt met het instrument «nationale Dubo-pakketten». In de conferentie is afgesproken dat alle landen de introductie van dergelijke pakketten gaan bevorderen. Het is niet de bedoeling nu te komen tot één uniform pakket voor alle landen; wel zal informatie worden uitgewisseld en gestreefd worden naar onderlinge afstemming tussen de diverse nationale pakketten.

87

Hoe is de begroting ten behoeve van HABITAT thans precies ingevuld? (blz. 48)

Voor habitat-activiteiten is in 1998 f 940 734,- gereserveerd voor de Stichting Habitat Platform (SHP) en f 400 000,- voor een bijdrage aan de United Nations Commission on Human Settlements (UNCHS). Deze bedragen zijn in de begroting geboekt onder het artikelonderdeel «Internationale volkshuisvestingsinstellingen».

HOOFDSTUK 6. COÖRDINATIE BOUWBELEID

88

Bij welke regionale projecten worden ervaringen opgedaan met technische, juridische, bestuurlijke en geologische aspecten van ondergronds ruimtegebruik?

Welke resultaten zijn er tot nu toe bereikt bij deze projecten? (blz. 51)

In een haalbaarheidsonderzoek met betrekking tot R.O. regelgeving en het gebruik van de ondergrond wordt aanbevolen om in de praktijk te bezien welke punten verbeterd/geoptimaliseerd kunnen worden. De rijksoverheid doet ervaring op bij onder andere de Tweede Heinenoordtunnel en straks de HSL-tunnel. Bij projecten van de Rijksgebouwendienst wordt gezocht naar mogelijkheden om ondergrondse toepassingen te stimuleren. Toepassingen tot nu toe betreffen parkeergarages en ondergrondse opslag van boeken en archivalid. Daarnaast wordt ten behoeve van het opdoen van ervaring en kennisverspreiding, gezocht naar projecten die door ander overheden op regionaal niveau worden geëntameerd. De keuze moet nog gemaakt worden. Zie onder andere het programma voor intensief ruimtegebruik. De resultaten van die projecten zijn nu nog niet concreet te benoemen.

HOOFDSTUK 7. FINANCIËEL BELEID EN BEHEER

89

Op welke posten heeft de extensivering van 15 miljoen gulden per jaar plaatsgevonden? (blz. 53)

De hier bedoelde extensivering van f 15 mln per jaar is ten laste gegaan van de uitgereikte prijsbijstelling 1997. Dit betekent dat de extensivering over alle DGM artikelen waarover prijsbijstelling is uitgekeerd, is verdeeld. (Dit zijn alle DGM artikelen exclusief artikel 05.13 < Garanties en deelnemingen>.)

90

Hoe komt het dat de verlegging van de A2 bij Leidsche Rijn nu nog maar f 125 miljoen rijksbijdrage krijgt, terwijl voorheen een bedrag van circa f 700 miljoen geraamd was? Waarom komt dit bedrag ten laste van de VROM-begroting, terwijl het rechte trekken van de A2 ook een bate voor V&W is? (blz. 54)

In juli 1995 zijn tussen VROM, V&W en de regio afspraken gemaakt over de integratie van de A2 in Leidsche Rijn. In mei 1996 hebben de ministers van V&W en VROM ingestemd met de geselecteerde oplossingsrichting (partiële overkluizing), zie hiervoor de brief van de minister van VROM aan de voorzitter van de Vaste Kamercommissie VROM (21 juni 1996).

De afspraak is dat het integratieproject niet meer dan f 700 miljoen mag vergen. De regio draagt maximaal f 100 miljoen bij, V&W minimaal f 375 miljoen en maximaal f 475 miljoen en VROM f 125 miljoen. De hoofdtransportas rijksweg A2 doorsnijdt op dit moment de grote Vinex-locatie Leidsche Rijn bij Utrecht en belemmert een optimale samenhang tussen de bestaande stad en de nieuwe wijk Leidsche Rijn. Voor VROM is het van belang dat met dit project een goede ruimtelijke inpassing van de A2 in dit gebied tot stand komt.

91

Ten laste van welke posten is de voorziene (en toegejuichte) bijdrage voor nieuwe sleutelprojecten gegaan? (blz. 54)

De voor het meervoudig ruimtegebruik en de sleutelprojecten benodigde 65 mln. is gedekt via de prijsbijstelling. Door deze prijsbijstelling achterwege te laten op enkele specifieke uitgavencategorieën is dit bedrag gecompenseerd. Het leeuwendeel van de benodigde 65 mln. is zo verkregen vanuit de DGVH-budgetten. DGM en de RPD hebben, in financiële termen, een kleine bijdrage geleverd.

92

Voor 1998 is een additioneel bedrag van f 115 mln beschikbaar gesteld in verband met het toepassen van de Wet «Balansverkorting geldelijke steun volkshuisvesting» voor woningen die in economisch eigendom zijn bij corporaties. Is hiermee de totale problematiek op dit vlak opgelost? Kan dit per betrokken corporatie gespecificeerd worden? (blz. 55)

Naar aanleiding van het advies van de Landsadvocaat is besloten om ook in andere gevallen van economische eigendom dan die waarvan reeds in de huidige situatie sprake is (i.c. de gevallen van vertraagde juridische eigendomsoverdracht als gevolg van bodemverontreiniging), het verstrekken van een aanvullende bijdrage DKP-bezit mogelijk te maken. Gelet op het advies van de Landsadvocaat is het toepassingsbereik van het flankerend beleid aanmerkelijk verruimd; daartoe is een bedrag van f 115 miljoen gereserveerd voor 1998 (incl. f 35 miljoen aan rente vanaf 1-1-1995 t/m de verwachte uitbetalingsdatum).

Nu kan ook in een beperkt aantal andere gevallen, waarin de overdracht van het erfpachtrecht door de gemeente aan de toegelaten instelling was vertraagd en de toegelaten instelling economisch eigenaar was, een aanvullende bijdrage worden verleend. Evenzo geldt dit in andersoortige gevallen van economische eigendom die zich voordoen in de relatie tussen toegelaten instellingen onderling en in de relatie tussen gemeenten (gemeentelijke woningbedrijven) en toegelaten instellingen.

Voorwaarde is daarbij wel dat per 1-1-1993 de DKP-subsidietoekenningen (of de raadsbesluiten terzake) van de betrokken complexen woningen door de gemeente ten name gesteld waren van de economisch eigenaar, omdat hieruit blijkt dat het op 1-1-1993 in de bedoeling van partijen lag dat de betrokken woningen op de lange termijn ook door de economisch eigenaar voor eigen rekening en risico geëxploiteerd zouden worden.

Hiermee is de totale problematiek van de economische eigendom in verhouding tot de aanvullende bijdrage DKP-bezit opgelost, binnen het door de wet gegeven uitgangspunt dat de bruteringsoperatie – en daarmee het flankerende beleid – zich beperkt tot de partners in de sociale huursector.

Het geraamde bedrag van f 115 miljoen strekt ter dekking van de hiermee gemoede extra uitgaven. Hierbij moet evenwel worden aangetekend dat dit bedrag is gegrond op gegevens op basis van de voorlopige vaststellingen in de bruteringsoperatie. Naar aanleiding van de definitieve gegevens (afgedekt door accountantsmededelingen) zal definitieve vaststelling van de bijdragen volgen. Conform planning zal dit voor eind 1999 afgerond zijn. De verwachting is overigens dat bijstellingen niet van overwegende aard zullen zijn.

In totaal gaat het om circa 10 corporaties, waarbij naar verwachting bijdragen van minimaal f 500 000,- tot maximaal f 30 miljoen worden verstrekt (exclusief rente).

93

Budgetteringsafspraken zijn van kracht voor de hoofdbeleidsterreinen Algemeen, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Waarom niet voor Volkshuisvesting?

Budgetteringsafspraken maken deel uit van de regels budgetdiscipline. Op die delen van de begroting waar bugetteringsafspraken van toepassing zijn verklaard, worden mee- en tegenvallers als beleidsmatige mutaties aangemerkt.

Voor het tot stand brengen van een budgetteringsafpraak moet een verzoek tot instemming aan de minister van Financiën worden gedaan. Wanneer er bij een hoofdbeleidsterrein één of meerdere artikelen zijn met een open-eind karakter dan leent dat hoofdbeleidsterrein zich niet voor budgetteringsafspraken. Bij Volkshuisvesting zijn het artikel «Subject-subsidies» en andere begrotingsartikelen van een van een zodanig karakter, omvang en relevantie dat voor dit hoofdbeleidsterrein geen budgetteringsafpraak wordt overwogen.

94

Welke digitale kaartsystemen worden bij diverse Rijksdiensten en departementen gebruikt en bekostigd? Te denken valt aan: Archis (ROB), V&W, VROM, LNV, Topografische Dienst, GBKN, etc.. Waarom moeten rijksdiensten zoveel betalen voor medegebruik van de topografische atlas dat zij uitwijken naar een geheel eigen systeem?

Wordt de GBKN nadrukkelijk meegenomen bij de evaluatie van het Kadaster? (blz. 56)

In de brief van 28 mei 1993 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Tweede Kamer, vergaderjaar 1992–1993, 22 800 XI, nr. 66) is door staatssecretaris Heerma, een schets gegeven van het «veld» van de vastgoedinformatievoorziening. Op basis van deze schets, de heroverweging van rijkstaken in het kader van de GEO-operaties en de heroverweging in het kader van het stelsel van rijksadviesorganen is voor wat betreft de coördinatietaak met betrekking vastgoedinformatievoorziening besloten de verantwoordelijkheid bij de partijen in het veld te leggen. Coördinatie van informatievoorziening inzake geo-informatie is in deze optiek primair een kwestie van «zelfregulering» door betrokkenen. De rol van de coördinerend bewindsman werd daarmee een «afstandelijke». Tot op heden is er geen reden om van deze vorm van coördinatie van geo-informatievoorziening af te wijken.

Bij deze invulling van de coördinatie van de vastgoedinformatievoorziening past dan ook niet een centrale sturing van digitale kaartsystemen bij Rijksdiensten en departementen. De partijen in het veld zijn autonoom en bepalen zelf of zij wel of niet een digitaal kaartstelsel voor de uitoefening van de eigen taken of voor levering van gegevens aan anderen nodig hebben. Bij mijn ministerie is dan ook niet het gevraagde overzicht aanwezig.

Bij de beantwoording van de vraag over de topografische atlas ben ik er vanuit gegaan dat u topografische bestanden bedoelt, omdat een topografische atlas een boekwerk is dat in de winkel te koop is en er geen sprake kan zijn van medegebruik.

De Topografische Dienst Nederland is een onderdeel van het ministerie van Defensie. Dit betekent dat de TDN niet meer bestanden en kaarten maakt dan Defensie nodig heeft. Gezien de aanvullende informatiebehoefte van andere overheidsorganisaties ten aanzien van het topografisch basisbestand 1:10 000 heeft Defensie besloten dat 50% van de kosten voor het vervaardigen van het bestand gedragen moeten worden door gebruikers buiten Defensie.

Op basis van het aantal afnemers wordt door de TDN de prijs bepaald voor het topografisch bestand 1:10 000.

De Groot-schalige Basiskaart Nederland (GBKN) behoort tot de niet wettelijk taken binnen het ZBO Kadaster en zal als zodanig meegenomen worden in de evaluatie van het Kadaster.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Inleiding

95

Hoe is de aanzienlijke stijging van de wachtgeldgarantieregeling bij DGM in de jaren 1997/1998 te verklaren?

Ten tijde van het opstellen van de begroting 1998 is in verband met de reorganisatie DGM-2000 een instroom in de wachtgeldgarantieregeling geraamd van maximaal 25 personen in 1997 en 6 personen in 1998. Inmiddels is meer duidelijkheid over de reorganisatie ontstaan en zal de instroom in de wachtgeldgarantieregeling gelukkig lager zijn dan verwacht. Voor 1997 zal de instroom in de wachtgeldgarantieregeling 12 personen zijn. Omdat de uitstroom van personeel groter was dan verwacht, heeft de reorganisatie minder problemen opgeleverd voor de instroom in de wachtgeldgarantieregeling. De instroom in de wachtgeldgarantieregeling wordt voor 1998 op circa 9 personen geraamd.

Hoeveel procent van het huidige personeelsbestand bestaat uit gehandicapten en allochtonen? Hoeveel procent van de functies boven schaal 12 wordt door vrouwen bezet?

Het percentage allochtonen bedroeg op peildatum 31-12-1996; 7,37% (het evenredigheidspercentage bedroeg 5,18%). Deze peildatum wordt ook gehanteerd ten behoeve van het WBEAA-jaarverslag en -plan. Het percentage gehandicapten op peildatum 31-12-1996 bedroeg 2,6%. Dit percentage is tevens opgenomen in de M&M-rapportage. Het percentage vrouwen dat een functie bekleedt in schaal 13 en hoger, ten behoeve van de consistentie eveneens op peildatum 31-12-1996; 11,8%.

Artikel 01.07 Voorlichting

De uitgaven voor voorlichting op het terrein volkshuisvesting zijn licht gedaald, terwijl de intensiteit is toegenomen. Dit komt doordat er een stramien is ontwikkeld dat een aantal jaren achtereen gebruikt gaat worden. Is de staatssecretaris van plan om, indien mocht blijken dat het ontwikkelde stramien niet de gewenste resultaten oplevert, een nieuw stramien te laten ontwikkelen?

Het stramien voor de campagnes op het terrein van de volkshuisvesting, inclusief de vormgeving van de brochures, is enige tijd geleden vernieuwd. Het is de bedoeling dit stramien een aantal jaren achtereen te gebruiken, hetgeen een kostenbesparing met zich meebrengt.

Het testresultaat van de campagne rond de jaarlijkse huurverhoging en de huursubsidie wijst uit dat de herkenbaarheid van de campagne groot was. De onderzoekers schrijven dit mede toe aan het gebruikte creatieve stramien. Op dit moment bestaan er derhalve geen plannen het stramien aan te passen. Wanneer de resultaten anders worden, ontstaat uiteraard een nieuwe situatie.

Artikel 01.07 «Voorlichting» laat op het onderdeel Milieubeheer een verlaging van f 3 miljoen zien vanaf 1998. Een aantal activiteiten zal worden stopgezet of in omvang worden verminderd, onder meer op het terrein van de voorlichtingscampagne huishoudelijk afval. Uit de Milieubalans 1997 van het RIVM blijkt dat juist op het gebied van voorlichting naar de burger toe nog veel moet gebeuren, met name ten aanzien van energiebesparing. Hoe verhoudt zich dit tot een verlaging van het budget? Op welke wijze zullen de gevolgen van de bezuiniging van f 3 miljoen op het budget van milieuvorlichting worden opgevangen? (blz. 76)

In het kader van de Begroting 1997 (Kamerstukken II; 1996-1997, 25 000, hoofdstuk XI, nr. 2) is besloten het budget voor de milieuvorlichting met ingang van 1998 met f 3 mln. te verlagen. Het is onvermijdelijk dat daardoor een aantal activiteiten zal moeten worden stopgezet of in omvang verminderd. Aan de invulling van de bezuinigingstaakstelling en het stellen van prioriteiten wordt thans nog gewerkt. Daarbij zal sterk gelet worden op de relatie met de beleidsprioriteiten, zoals in de memorie van toelichting aangegeven. Uiteraard zullen minder activiteiten op het gebied van de klimaatproblematiek en de energiebesparing een zeer belangrijke rol spelen.

Artikel 03.16 Subjectsubsidies

99

Waarop is de vooronderstelling gebaseerd dat er in het kader van de Gewenningssubsidieregeling Eigen Woningbezit 10 000 beschikkingen op jaarbasis worden geslagen? (blz. 100)

De vooronderstelling is gebaseerd op het aantal in de komende jaren te verwachten verkopen van huurwoningen aan bewoners. De verkoop van huurwoningen neemt momenteel sterk toe. Vorig jaar werden nog ca. 13 000 huurwoningen verkocht. Dit jaar zullen het er naar verwachting rond de 20 000 zijn en de groei zal zich ook in 1998 kunnen doorzetten. In hoeverre bij deze verkopen gebruik gemaakt wordt van de GEW-regeling hangt ook samen met de mate waarin huishoudens een beroep zullen doen op de regeling. Vooralsnog is uitgegaan van 10 000 huishoudens. Om het bereik van de regeling zo groot mogelijk te doen zijn, zijn voorlichtingsbrochures en berekeningsdiskettes wijd verspreid onder woningcorporaties, hypotheekbemiddelaars en makelaars. Zoals toegezegd, zal het gebruik van de regeling en de verkoop van huurwoningen in het algemeen het komend jaar nauwlettend worden gevolgd. De meerjarenramingen zullen vervolgens zo nodig worden bijgesteld aan de hand van de feitelijke ervaringen en het succes van de regeling.

100

In de toelichting op de doelmatigheidskengetallen is sprake van «matigende verhuurders». Kan nader omschreven worden wat hieronder wordt verstaan? blz. 101)

Matigende verhuurders zijn verhuurders die via het stelsel van huurmatiging actief betrokken zijn bij de uitbetaling van de huursubsidie. Zij verwerken hiertoe maandelijks de vermoedelijk uit te betalen huursubsidie in de huur. Ruim 90% van de huursubsidie-aanvragen wordt op deze wijze aan de huurders verstrekt.

Artikel 03.41 Planologische Knelpunten Vinex

101

Waarop is de verwachting gebaseerd dat er geen uitgaven zijn voorzien op post 3.41 Planologische knelpunten Vinex? Worden geen knelpunten voorzien? (blz. 114)

De verwachting dat naar de kennis van dit moment voor 1997 en latere jaren geen aanvullende uitgaven worden voorzien ter oplossing van voorkomende knelpunten bij de ontwikkeling van Vinex-locaties is gebaseerd op de huidige inzichten in die locatie-ontwikkelingen. Voor de thans voorzienbare periode: de eerste Vinex-periode tot en met 1999 zijn er geen signalen die erop duiden dat er knelpunten in de ontwikkeling van de woningbouwlocaties zullen optreden, die inzet van de bedoelde aanvullende bijdragen noodzakelijk zou doen zijn. Deze verwachting is gebaseerd op de brief over de voortgang van de woningbouw, die op 13 mei 1997 aan de Tweede Kamer is aangeboden, en op de samenvatting van de rapportage monitoring uitvoering verstedelijking Vinex 1997 (bijlage 14 van de Memorie van Toelichting bij de begroting 1998).

Artikel 04.03 Onderzoek, planvorming en stimulering ruimtelijk beleid

102

Kan worden toegelicht waarom de RPD meer onderzoek extern moet uitbesteden? (blz. 130)

Zoals aangegeven in de Memorie van Toelichting heeft dit in de eerste plaats te maken met de sterkere profilering van de RPD als beleidsdienst. Met de Vierde Nota en de VINEX is binnen de RPD ook in de opbouw van de interne expertise de nadruk steeds sterker komen te liggen op de uitvoering en de uitvoerbaarheid van het beleid. Specialistische kennis wordt steeds meer van buiten de Dienst betrokken via onderzoeksopdrachten. Een tweede reden voor de toename van opdracht-onderzoek is dat het (gezamenlijk) uitbesteden van onderzoek vaak een wezenlijk deel uitmaakt van activiteiten die in samenwerking met andere overheden en de private sector worden ondernomen, zoals de Voorbeeldplannen, de Nadere uitwerkingen, de sleutelprojecten. Tenslotte moet het project Nederland 2030 worden genoemd waarin mogelijke ruimtelijke toekomstbeelden van Nederland zijn ontwikkeld. De resultaten zijn afgelopen juli in een ambtelijke discussienota gepubliceerd (Nederland 2030 – Eindspel). De RPD heeft voor dit project mede op aandringen van de Tweede Kamer – via opdrachten aan externe deskundigen op grote schaal gebruik gemaakt van kennis en expertise van buiten de Dienst. Ook bij de verdere uitwerking van de resultaten van het project in de beleidsvoorbereiding zal extern onderzoek worden ingezet.

Artikel 05. Milieubeheer

103

Waarom wordt in het verplichtingenbudget 1998 het thema verdroging onder artikel 15.16 «Milieukwaliteit en emissiebeleid» niet genoemd? (blz. 140)

De veronderstelling dat ook het thema verdroging onder het artikel 05.16 behoort te vallen is correct. Echter op dat thema zal Milieubeheer zelf in 1998 geen middelen gaan verplichten.

Indertijd zijn om uitvoerings-technische redenen reeds voor een periode van 4 jaar in totaal 32 miljoen naar Verkeer en Waterstaat voor dit doel overgeboekt.

104

Waaruit is de stijging van de bijdrage aan het RIVM met circa 10 procent te verklaren? (blz. 140)

Het gaat daarbij om de volgende zaken.

– Er is een aantal structurele taken die het RIVM in opdracht van DGM uitvoert, maar die tot 1997 niet in de structurele bijdrage tot uiting kwamen. Inmiddels is voor elk van deze taken een overeenkomst voor bepaalde tijd gesloten met het RIVM. Het gaat enerzijds om taken die tot dan toe additioneel gefinancierd werden (ongevalsorganisatie straling, gezondheidkundige evaluatie Schiphol) en anderzijds om taken die door DGM (al dan niet in het kader van de reorganisatie) aan het RIVM zijn overgedragen (beheer Emissieregistratie en uitvoeringsgerichte taken in het kader van de Wet Milieugevaarlijke Stoffen). In totaal 3,3 mln.

– De nog uitstaande budgetten van lopende additionele opdrachten – die tot 1997 dus ook niet zichtbaar werden in de structurele bijdrage aan het RIVM – zijn eveneens bij voorjaarsnota in de structurele bijdrage ondergebracht. Het totaalbedrag is 2,6 mln.

- Daarnaast is er in beperkte mate sprake van extra additionele financiering 1997 e.v. die eveneens bij voorjaarsnota is overgeboekt. Dit gaat om 0,8 mln.
- Tot slot is er natuurlijk de jaarlijkse loon- en prijsbijstelling.

105

In hoeverre staat de structurele bijdrage aan het RIVM van 73 miljoen gulden (blz. 140) in verhouding tot de 370 mensjaar milieuonderzoek (blz. 161)? Wat wordt per mensjaar aan het ministerie in rekening gebracht en hoe is dit bedrag opgebouwd? (blz. 140)

Het RIVM is een zogenaamde capaciteitsorganisatie. Dit wil zeggen dat het mensjaren levert aan het Ministerie van VROM; de inzet van «mensjaren onderzoek» is als het ware de rekeneenheid, op basis waarvan het onderzoek van het RIVM geprogrammeerd wordt.

Als capaciteitsorganisatie hanteert het RIVM geen tarieven per mensjaar in de relatie met VROM. (Het VROM-budget komt dus niet tot stand op basis van een formule: x mensjaar maal y gulden.) Het budget op de begroting van VROM is een benadering van de totale kosten die gemoeid zijn met het onderzoek dat wordt uitgevoerd in opdracht van DGM. Daaronder vallen niet alleen de personele kosten van de onderzoekers, maar ook de kosten van het uitgebreide arsenaal aan instrumenten dat nodig is voor het uitvoeren van het milieuonderzoek (diverse laboratoria, monitoringequipment, zware computerapparatuur t.b.v. modellen etc.). Daarnaast zijn er kosten als overhead etc.

106

Welke aanvullende – financiële – maatregelen zullen worden genomen om de verdrogingsdoelstelling van 40% minder verdroogd areaal in 2010 te halen? (blz. 114)

Antwoord In het regeringsvoornemen voor de vierde Nota Waterhuishouding is het uitgangspunt aangegeven dat financiering van maatregelen op reguliere wijze op regionaal niveau plaatsvindt. Een aandachtspunt is het beleid van de regering tot beperking van de lokale lastendruk. In dit licht bezien en tevens in het besef dat nog geen volledig inzicht bestaat in omvang en kosten van het realiseren van de gewenste grondwatersituatie wordt voortzetting van een financiële stimuleringsregeling nog nader bezien. Vooruitlopend op een beslissing hierover, in het NMP 3, zal de GEBEVE-regeling onder benutting van de nog niet bestede subsidiegelden, met een jaar (1999) worden verlengd.

Artikel 05.15 Algemeen milieubeleid

107

Zou inzicht kunnen worden gegeven in alle uitgaven aan internationaal milieubeleid, dus ook die posten die op begrotingen van andere ministeries? Zou dit per ministerie kunnen worden uitgesplitst.

De uitgaven voor internationaal milieubeleid maken onderdeel uit van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS). Als bijlage van de Begroting 1998 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft u een toelichting op de HGIS ontvangen. In deze toelichting zijn de middelen voor milieu (ruim 354 miljoen in 1998) toegelicht. In Bijlage 2 van deze toelichting is een overzicht per departement opgenomen

108

Zou inzicht kunnen worden gegeven in de verplichtingen met betrekking tot exploitatiesubsidies tot het jaar 2000? Aan welke organisaties komen deze subsidies ten goede en voor welke bedragen?

In het kader van de herijking subsidierelatie milieuorganisaties is met de meeste milieuorganisaties die in 1996 een exploitatie-subsidie ontvingen, afgesproken dat deze worden omgezet in een (meerjarige) projectsubsidie (zie bijgaande lijst). Dit heeft tot gevolg dat er vanaf 1 januari 1998 geen exploitatiesubsidies meer verleend worden. De betreffende projecten hebben een looptijd van één, twee of drie jaar. Met elk van deze organisaties zullen te zijner tijd afspraken worden gemaakt in verband met vervolgbijdragen. Het voor de bedoelde projectsubsidies beschikbare budget (ca f 8,4 miljoen per jaar) blijft specifiek beschikbaar voor milieuorganisaties. Daarnaast is een budget beschikbaar (ca f 5,1 miljoen per jaar) voor jaarlijks toe te kennen projectsubsidies, waaruit in principe elke maatschappelijke organisatie kan putten.

Organisatie		Bedrag op jaar-basis (prijspeil '96)	Geplande looptijd t/m
Stichting Natuur en Milieu	f	2 993 935,-	2000
Werkgroep Noordzee	f	72 658,-	1999
Vereniging Milieudefensie	f	1 286 101,-	1999
De Kleine Aarde	f	406 893,-	1999
Land. ver. tot behoud vd Waddenzee	f	231 292,-	1999
IUCN	f	160 126,-	1999
Stichting Noorderbreedte	f	127 234,-	1999
Nederlandse Stichting Geluidhinder	f	367 698,-	1999
Stichting Reinwater	f	55 890,-	1998
NIROV	f	59 229,-	1998
Stichting Milieukwartet	f	131 380,-	1999
Vereniging tot behoud van het IJsselmeer	f	52 432,-	1999
Vereniging Milieurecht	f	118 612,-	1999
Both Ends	f	172 430,-	2000
Vereniging Lucht	f	49 055,-	1999
IVN Ver. voor Natuur- en Milieueducatie	f	205 467,-	1999
Nat. Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling	f	238 810,-	1999
Stichting Nationale Milieu Estafette	f	53 013,-	1999
WISE	f	54 673,-	1998

Artikel 05.16 Milieubeleid en emissiebeleid

109

Uit welke begrotingspost zullen de mensen worden gecompenseerd die voor 1986 kosten hebben gemaakt voor de sanering van olietanks en nu wederom kosten moeten maken als gevolg van verkeerde sanering? Hoeveel geld is hiervoor beschikbaar? Op welke wijze wordt gevolg gegeven aan de discussie in de Tweede Kamer op dit punt van 11 september 1997?

De Tweede Kamer zal spoedig per brief worden geïnformeerd over de wijze van uitwerking van de financiële tegemoetkoming voor mensen die voor 1986 kosten hebben gemaakt voor de sanering van olietanks en nu wederom kosten moeten maken. Dan zal ook ingegaan worden op de financiële dekking van de beleidsvoornemens.

110

Waarom blijven de verplichtingen en uitgaven met betrekking tot het bodembeleid vrijwel stabiel tot het jaar 2002, terwijl de regering een beleidsintensivering voorstelt, ook in de financiële zin?

De tabel op blz. 155 geeft door het hoge realisatiecijfer 1996 een enigszins vertekend beeld. In de jaren 1995 en 1996 zijn namelijk voor een aantal omvangrijke gevallen circa f 255 miljoen (1995: Steendijkpolder en Kralingen) en circa f 150 miljoen (1996: Volgermeerpolder en Grifpark) verplichtingen vastgelegd. Hierdoor is het beschikbare verplichtingenbudget voor die jaren aanzienlijk opgehoogd ten laste van de ruimte in

toekomstige jaren. Indien wordt uitgegaan van de hieronder weergegeven ontwerpbegrotingen over de jaren 1994 tot en met 2002 is zichtbaar dat de beschikbare middelen toenemen met circa f 218 miljoen, zijnde: f 11 miljoen op basis van het regeerakkoord. f 100 miljoen cluster III ICES: f 107 miljoen Beleidsvernieuwing bodemsanering

Jaar	Verplichting	Uitgaven
1994	f 278	f 248
1995	f 557	f 309
1996	f 457	f 356
1997	f 311	f 381
1998	f 359	f 437
1999	f 414	f 455
2000	f 442	f 487
2001	f 493	f 485
2002	f 493	f 485

BIJLAGEN

Bijlage 3. Overzicht van door de Staten-Generaal aanvaarde moties en door bewindslieden gedane toezeggingen.

111

Waarom is in bijlage 3, bij het overzicht van de moties Randstad en Groene Hart geen melding gemaakt van motie nr. 11, met het verzoek het agrarisch natuurbeheer in het Groene Hart met langjarige contracten te ondersteunen en de regelgeving voor het boerenbedrijf te stroomlijnen, zodat de boer een perspectief wordt geboden om zijn bedrijf in het Groene Hart voort te zetten? (blz. 16, bijl. 3)

In de genoemde bijlage is deze motie wel opgenomen. Deze is aangegeven als motie nummer 11, voorgedragen door Verbugt cs. betreffende het verzoek om zorg te dragen voor langjarige contracten ten behoeve van de agrarische sector in het Groene Hart.

Bijlage 6. Evaluatiebijlage, inclusief subsidiebijlage

112

De bijdrage aan Stichting Tropenbos in het kader van het Tropenbos-programma zal niet worden gecontinueerd. Kan de reden hiervan worden aangegeven?

Middels haar onderzoeksprogramma ondersteunt de Stichting Tropenbos de uitvoering van het Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud. Het onderzoek van de Stichting concentreert zich echter in sterke mate op het verbeteren van duurzaam bosbeheer in algemene zin. De activiteiten van VROM in het kader van de uitvoering van het Regeringsbeleid richten zich met name op één van de instrumenten ter bevordering van duurzaam bosbeheer, te weten houtcertificering. In overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken is besloten de beperkte VROM-middelen in te zetten voor verdere ontwikkeling van dit specifieke instrument en daarnaast het budget te concentreren op die landen waarmee Nederland bilaterale samenwerking onderhoudt in het kader van het tropisch houtbeleid. Overigens steunt de uitvoering van het Tropischbosprogramma in grote mate op het BZ/OS-budget.

113

Kan worden beargumenteerd waarom het verplichtingenbudget in het kader van de uitvoering van het Besluit bijdragen maatschappelijke organisaties en milieu in 1997 f 13,4 mln. bedroeg en voor 1998 f 8,7 mln.? (bijlage 6, blz. 54)

In het kader van de herijking subsidierelatie milieuorganisaties zijn in 1996 en in 1997 voor de meeste milieuorganisaties de éénjarige exploitatiesubsidies omgezet in meerjarige projectsubsidies. Dit hield ook een omzetting in van éénjarige verplichtingen naar meerjarige verplichtingen, wat in 1996 meer verplichtingenbudget kostte dan begrotings-technisch was voorzien. Het ontstane tekort in 1996 is door middel van een budgettair neutrale verschuiving van ca. f 4.4 mln. uit 1998 gecompenseerd, waardoor in 1998 voor de uitvoering van het Besluit bijdragen maatschappelijke organisaties en milieu nog een bedrag resteert van ca. 8.7 mln. Zie ook de mutatie in het kader van de voorjaarsnota 1997. Vanwege het meerjarige karakter van de genoemde subsidies behoeven in 1998 voor deze milieu-organisaties nauwelijks nieuwe verplichtingen te worden aangegaan, zodat deze verlaging geen nadelige gevolgen heeft voor de uitvoering van het bijdragenbesluit.

De genoemde verschuiving heeft meerjarig gezien geen invloed op de omvang van de budgetten.

Bijlage 14. Samenvatting van de rapportage Monitoring uitvoering verstedelijking Vinex 1997

114

In Noord-Brabant en Limburg is er kennelijk een gebrek aan C-locaties voor bedrijven. Hoe zit het met de A-locaties ter plekke? (blz. 84, bijl. 14)

In Brabant is in het provinciale structuurschema bedrijfsterreinen de behoefte aan A-locaties geraamd. Ten aanzien van A-locaties geven de streekplannen of uitwerkingen daarvan voldoende ruimte. Tilburg, heeft met Interpolis al een deel van de A-locatie gerealiseerd en heeft een concept-visie gereed voor de overige delen ervan. De A-locatie in Den Bosch is volop in uitvoering. In Eindhoven is een structuurvisie voor het stationsgebied opgesteld. De uitvoering is opgestart. Breda is inmiddels begonnen met planontwikkeling. In Limburg hebben de steden Sittard, Maastricht en Heerlen de beschikking over A-locaties die reeds in uitvoering zijn genomen. In Venlo bieden de planontwikkelingen Maasboulevard en Centrum-Zuid de nodige ruimte.

Bijlage 15. Kadaster

115

Zal het pilot-project bij het Kadaster voor de registratie van lidmaatschapsrechten van coöperatieve flatexploitatieverenigingen voldoende soelaas bieden?

Het kadaster zal gedurende het jaar 1997 ervaring opdoen met het registreren van lidmaatschappen van coöperatieve flatexploitatieverenigingen. Aan de hand van een in 1998 uit te voeren evaluatie zal worden gezien in hoeverre de registratie aan de verwachtingen heeft voldaan. Doel van de proef is om meer zekerheid over de rechtstoestand van een lidmaatschapsrecht te verkrijgen.

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN BIJ HET MILIEUPROGRAMMA VROM 1998

1

De CO₂ uitstoot is tussen 1990 en 1996 met ongeveer 8% gestegen. Is er reden de korte-termijn doelstelling nader tegen het licht te houden? Zo nee, blijft dan de doelstelling van 3% CO₂-reductie in 2000 gehandhaafd? (blz. 5)

De 3% reductiedoelstelling voor CO₂ is inderdaad nog niet binnen bereik, maar blijft gehandhaafd. In 1997 en 1998 heeft het kabinet tweemaal 750 miljoen extra beschikbaar gesteld voor CO₂-beleid. Bovendien is in de begroting voor 1998 een fiscaal pakket opgenomen waarvan CO₂-reducties worden verwacht.

Ook in EU-kader wordt nog steeds gewerkt aan aanvullend communautair beleid dat in Nederland effect zal hebben. Tot slot zal naar verwachting worden besloten te investeren in aanvullende reducties van de niet CO₂ broeikasgassen (methaan en lachgas) en in maatregelen in het buitenland (joint implementation). Het eerste is niet dienstig aan de CO₂-doelstelling omdat de voorgestelde maar nog niet geaccepteerde beleidsmaatregelen te laag zijn om in Nederland effect te sorteren en het tweede mag vooralsnog niet als nationale reductie worden gecrediteerd, maar beide helpen wel bij de bestrijding van het broeikas effect waartoe de reductiedoelstelling voor CO₂ is gekozen. Pas in het jaar 2000 kunnen wij de balans opmaken en weten wij zeker wat het effect van lopend en voorgenomen beleid concreet is.

2

8%; kan nader worden aangegeven hoe de procentuele toename is in de diverse energie-gebruiksectoren, waaronder verkeer en vervoer? (blz. 5).

De toename van de CO₂-uitstoot van 1990 tot 1996 is voor een aantal sectoren weergegeven in de onderstaande tabel (Milieubalans, p.137).

	toename
Consumenten	- 1,3 % (afname)
Industrie	- 0,6 % (afname)
Landbouw	9,3 %
Raffinaderijen	9,6 %
Verkeer	16,8 %

Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de CO₂-uitstoot van de elektriciteitsopwekking niet is toegerekend aan de betreffende sector. Als dat wel het geval zou zijn dan zou met name de CO₂-emissie van de consument stijgen.

3

De NO_x uitstoot ligt ruimschoots boven de doelstelling. Welke extra reductiemaatregelen, zoals gevraagd in de motie Augusteijn, heeft de regering zich voorgenomen?

Voor de stationaire bronnen zijn de volgende maatregelen voorzien:

Met de doelgroepen industrie, de raffinaderijen en energiesector wordt getracht een systeem van kostenverevening overeen te komen waarmee de beoogde doelstellingen op de meest kosteneffectieve wijze worden gerealiseerd. Mijn inzet is om de partners in het overleg de kans te geven een voor partijen bevredigende oplossing te bereiken. Mocht echter blijken dat het niet mogelijk is om die overeenstemming te realiseren

waardoor een systeem van kostenverevening voor de gehele industrie niet van de grond komt, dan zal de overheid zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen voor een kosteneffectieve aanpak van de NO_x emissies, bijvoorbeeld door een NO_x heffing met terugsluis.

Voorts heeft het kabinet f 165 mln beschikbaar gesteld voor subsidiëring van nageschakelde technieken. Hiermee wordt de invoering van nageschakelde technieken ter bestrijding van de NO_x emissies (SCR, SNCR, 3-weg katalysator) financieel aantrekkelijker gemaakt. Een deel van deze f 165 mln is bestemd voor de NO_x reductie bij gasmotoren in de tuinbouw en andere sectoren met deze kleinere WKK-installaties. Het resterende bedrag zal worden ingebracht in een systeem van kostenverevening onder voorwaarde dat deze financiële tegemoetkoming van de zijde van de overheid in een systeem van kostenverevening functioneel is. Met deze financiële bijdrage kunnen investeringen in nageschakelde technieken worden uitgelokt in de orde van f 700 mln. Vooralsnog wordt uitgegaan dat de benodigde investeringen om de beoogde emissie-reducties te realiseren een veelvoud van dat bedrag zullen zijn.

Daarnaast zal het instrument van wet- en regelgeving optimaal worden ingezet. Dat betekent concreet dat in het Besluit emissie-eisen stookinstallaties (BEES) de voorzieningen zullen worden opgenomen om kostenverevening mogelijk te maken. Omdat ook in een systeem van kostenverevening nieuwe installaties sowieso aan de stand der techniek zullen moeten voldoen, zullen in het BEES de eisen voor nieuwe installaties regelmatig moeten worden aangescherpt. Er zal voorts op enigerlei wijze in het BEES ook een koppeling gemaakt moeten worden aan ontwikkelingen in de stand van techniek voor bestaande installaties, opdat voorkomen wordt dat strijdigheid ontstaat met de IPPC-richtlijn en de Wet milieubeheer. Voor een aantal typen installaties (o.a. kleine WKK) en/of bedrijfstakken waarvoor kostenverevening niet zinvol of wenselijk is, zal wet- en regelgeving via BEES en NeR het aangewezen instrument blijven, en zullen de emissiereducties ten dele via aanscherping van de emissie-eisen voor zowel nieuwe als bestaande installaties gerealiseerd moeten worden.

Voor de mobiele bronnen kunnen drie groepen van maatregelen worden onderscheiden ter reductie van de NO_x-uitstoot. Het betreft hier achtereenvolgens de Europese normstelling ten aanzien van de emissies van vrachtwagens, overige mobiele bronnen en de kwaliteit van motorbrandstoffen, nationale subsidie- en stimuleringsprogramma's en de inzet van het fiscaal instrumentarium met het oog op het sneller milieuvriendelijk maken van het voertuigpark. De regering is voornemens in aanvulling op de maatregelen die in het recente verleden in ieder van deze voornoemde drie sporen tot stand zijn gekomen c.q. worden voorbereid, in het NMP3 extra maatregelen aan te kondigen met het oog op het binnen bereik brengen van de nationale NO_x-taakstellingen.

4

In welke mate gaat het bij de gerealiseerde emissies om berekende emissies en niet om gemeten emissies? Kan dit onderscheid worden gemaakt voor elk van de thema-indicatoren? Tot welke verschillen kan dit aanleiding geven als het gaat om de werkelijke emissies? (blz. 5 Milieu-programma 1998–2001)

De thema-indicatoren zijn, met uitzondering van de depositie-indicator voor Verzuring, samengesteld uit emissiecijfers van milieubelastende stoffen. Voor het bepalen van de emissiecijfers wordt door een aantal instituten in het kader van de Emissieregistratie samengewerkt, met het doel tot één uniforme set emissiegegevens te komen. De recente wetenschappelijke inzichten worden jaarlijks verwerkt. Alle landelijke

totaalemissies zijn het resultaat van berekeningen en metingen. Emissies van grotere puntbronnen naar water worden veelal gemeten. Voor de emissies naar lucht wordt gebruik gemaakt van opgaven van de bedrijven zelf. Steekproefsgewijze controle vindt plaats. De emissies van diffuse bronnen (verkeer, landbouw, kleine bedrijven etc.) zijn het resultaat van berekeningen. Deze zijn gebaseerd op CBS-gegevens van de omvang van maatschappelijke activiteiten en experimenteel bepaalde emissies per eenheid activiteit (de emissiefactor).

Ondanks brede wetenschappelijke toetsing kunnen de geschatte emissies afwijken van de werkelijke emissies. Daarom worden de werkelijke concentraties (en deposities) van de milieuverontreinigende stoffen in het milieu bepaald door middel van meetprogramma's (waaronder meetnetten). Met behulp van verspreidingsmodellen worden die concentraties terugvertaald naar de daarbij behorende emissies en vergeleken met de bovengenoemde directe emissie-registratie-schattingen. Voor een eventuele discrepantie worden verklaringen gezocht, mogelijk leidend tot bijstelling van de gehanteerde emissiefactoren. Het RIVM-onderzoek is principieel op deze werkwijze gebaseerd.

Het effect van sommige emissiereducerende maatregelen kan in de praktijksituatie minder optimaal zijn dan in de experimentele situatie. Bij de ammoniakemissies vormde dit bijvoorbeeld de reden om bij de gepresenteerde emissiecijfers in de MB97 een kanttekening te plaatsen (MB97, p. 40). De methode van ammoniakemissiebepaling zal in overleg tussen RIVM, CBS, hoofdinspectie Milieuhygiëne en landbouwinstellingen worden geëvalueerd en indien nodig aangepast. Daarin zullen ook de luchtkwaliteitsmetingen van het RIVM worden betrokken, en aanvullende schattingen van de omvang van de veestapel.

De depositie van verzurende stoffen wordt berekend uit metingen van de concentraties van verzurende stoffen in de lucht en neerslag enerzijds, en emissieschattingen voor ammoniak anderzijds. Ook bij deze indicator is een afwijking van de werkelijke waarde niet uit te sluiten, maar wordt door continue vergelijking met metingen de werkelijke waarde zo dicht mogelijk benaderd.

5 deel 1

De milieubalans van het RIVM geeft aan dat weliswaar de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen is afgenomen, maar dat de aard van de wel aangewende middelen laat zien dat deze veel sterker zijn. Wat betekent dit voor de concentraties in de bodem?

De milieubalans geeft aan dat het totale verbruik van bestrijdingsmiddelen is afgenomen. Oude bestrijdingsmiddelen worden in toenemende mate vervangen door modernere middelen. Deze middelen zijn weliswaar veelal sterker, maar kunnen met een lagere dosering worden toegepast. De persistentie van deze middelen in de bodem is tevens veelal geringer.

De betekenis voor de bodem van het bestrijdingsmiddelengebruik is in de milieubalans van het RIVM niet aan de orde. Persistentie in de bodem van de modernere middelen wordt als een relatief gering probleem gezien.

Overigens worden in de Bestrijdingsmiddelenwet bij AMvB milieu-toelatingseisen gesteld (Besluit Milieutoelatingseisen Bestrijdingsmiddelen), waaronder eisen met betrekking tot persistentie in de bodem en uitspoeling naar grondwater. Bestrijdingsmiddelen die niet voldoen aan bovengenoemde eisen worden niet op de Nederlandse markt toegelaten.

5 deel 2

Betekent de Nederlandse doelstelling voor CO₂-reductie van 10% in 2010 dat er ook een tussendoelstelling wordt vastgelegd zoals in de andere Europese landen gebeurt? Zo ja, welke tussendoelstelling is dit? (blz. 6)

De EU lidstaten hebben een gezamenlijke onderhandelingsinzet van 15% reductie van broeikasgasemissies in 2010 ten opzichte van 1990. Het Nederlandse aandeel hierbinnen bedraagt – 10%. De EU-onderhandelingsinzet voor 2005 is voorlopig vastgesteld op reductie van ten minste 7,5%. Een tussendoelstelling voor Nederland zal vóór de klimaatconferentie in Kyoto niet worden vastgesteld.

6

Welke inzet kiest de Nederlandse regering bij de inbreng van de Europese Unie op de klimaatconferentie van Kyoto; blijft het bij de inzet van de informele Milieuraad (juni 1997) of is enige aanscherping denkbaar? (blz. 6)

De inzet van de Nederlandse regering voor de inbreng van de Europese Unie in Kyoto blijft vastgesteld op –15%.

7

Welke doelgroepen zijn tot nu toe minder succesvol geweest bij de uitvoering van het milieubeleid zoals vastgelegd in NMP2; wat zijn daarvan de achtergronden? (blz. 11).

De belangrijkste doelgroepen die achterblijven bij de uitvoering zijn het verkeer en vervoer en consumenten. Het gaat hier om doelgroepen die bestaan uit veel verschillende actoren, die veelal diffuus verontreinigen. Deze doelgroepen zijn daardoor niet allemaal even goed te bereiken en aan te spreken op hun milieubelastende gedrag. Vooral energiegerelateerde emissies (vooral CO₂ en NO_x) blijken daarbij lastig te verminderen, omdat deze emissies direct samenhangen met het productie- en consumptiegedrag, en beïnvloed worden door de economische en bevolkingsgroei.

8

Is het kabinet voornemens om andere wetgeving voor te bereiden inzake milieujarverslagen dan het reeds aangenomen wetsontwerp Wijziging van de Wet milieubeheer (milieuverslaglegging)? Zo ja, wat houden deze voornemens in? (blz. 12)

Er is geen andere formele wetgeving voorgenomen. Wel is er ter uitwerking van de wet van 10 april 1997 tot uitbreiding van de Wet milieubeheer inzake milieuverslaglegging een AMvB in voorbereiding. Deze AMvB dient uiterlijk eind 1998 gereed te zijn om genoemde wet per 01-01-1999 in werking te laten treden. Over de aanwijzing van categorieën van verslagplichtige bedrijven in bedoelde AMvB zal, conform eerdere toezegging, op basis van een notitie nog met de Kamer worden overlegd. De gehele AMvB zal volgens de voorhangprocedure aan de Kamer worden voorgelegd.

9

Kan nadere informatie worden gegeven over de werking van de VAMIL-regeling, ook inzake de omvang van de vervroegde afschrijvingen, en over de ontwikkeling van het Groen beleggen, ook in cijfermatige zin? (blz. 12)

De VAMIL-regeling heeft tot doel de marktintroductie van milieu-energietechnologie te stimuleren. Ondernemers die investeren in bedrijfsmiddelen van de Milieulijst van de VAMIL-regeling mogen deze fiscaal geheel vrij afschrijven. Hierdoor ontstaat er bij hen een rente- en liquiditeitsvoordeel. De regeling beïnvloedt de keuze van de ondernemer op twee manieren. Ten eerste zal hij eerder kiezen voor het milieuvriendelijkste apparaat, dat is opgenomen in de Milieulijst, terwijl het milieuonvriendelijke apparaat hierin niet is opgenomen. Daarnaast zal hij in veel gevallen de investering in de tijd naar voren halen, aangezien elk jaar onzeker is of een bepaald bedrijfsmiddel in de jaarlijks te verschijnen Milieulijst nog wel opgenomen zal zijn. De VAMIL-regeling is sinds 1991 uitgegroeid tot de belangrijkste regeling die de marktintroductie van milieu- en energietechnologie bevordert.

Het gebruik van de regeling vertoont sinds dat jaar een continue stijging. In 1996 zijn in totaal 8272 investeringen aangemeld, hetgeen overeenkomt met een investeringsbedrag van f 890 miljoen, een toename van f 125 miljoen ten opzichte van 1995. De investeringen vonden voor f 363 miljoen plaats in de land- en tuinbouw, voor f 373 miljoen in de industrie en voor f 153 miljoen in de dienstverlening.

De sinds 1995 bestaande regeling Groen beleggen is na een aanloopperiode in de loop van 1995 en in 1996 uitgegroeid tot een belangrijke stimuleringsregeling, gericht op de realisatie van milieu- en energieprojecten, waaronder natuur en bos. In 1995 en 1996 kon voor een totaal investeringsbedrag van ruim f 800 miljoen projecten onder de regeling worden gehonoreerd. Met name op het gebied van duurzame energie en energiebesparing is veel gebruik gemaakt van de regeling. In totaal ging het hier om een bedrag van f 580 miljoen. Per 1 oktober 1997 is inmiddels voor 1,8 miljard gulden aan projecten gehonoreerd.

Van zowel de VAMIL-regeling als de regeling Groen Beleggen zijn jaarverslagen beschikbaar.

10

Op welke wijze wordt het bedrag van 165 miljoen gulden extra dat is uitgetrokken voor de beteugeling van NO_x-installaties ingezet? Impliceert de aangegeven periode 1998–2006 dat slechts 20 miljoen per jaar structureel beschikbaar is, of wordt gekozen voor incidentele investeringen?

Er is van uitgegaan dat over de periode 1998–2006 jaarlijks ca. 20 miljoen gulden wordt vrijgemaakt voor de beoogde subsidiëring van nageschakelde technieken in de industrie en de dienstensector. Er wordt naar gestreefd om de beschikbaar gestelde f 165 mln in een jaarlijks budget van 20 à 30 miljoen gulden in de periode 1998 – 2003 te verplichten, d.w.z. een bedrag van 20 à 30 miljoen gulden per jaar. Het betreft hierbij elk jaar een aantal grotere en kleinere projecten. Volgens de bestaande subsidieregeling (Bijdrageregeling milieugerichte technologie) mag ten hoogste 25% van de investeringskosten worden vergoed tot een maximum van f 5 miljoen per project. Deze regeling is in Brussel aangemeld.

Conform de Nota Milieu en Economie wordt voor het beperken van de NO_x-emissies in de industrie ingezet op een systeem van kostenverevening, waarmee meer kosteneffectieve maatregelen tot emissiereducties mogelijk worden gemaakt dan via regelgeving per individuele installatie. De subsidieregeling en het daarvoor beschikbaar gestelde bedrag zal worden ingepast in het nog overeen te komen systeem van kostenverevening. Wel zal vooruitlopend daarop in 1998 een begin

worden gemaakt met de subsidie van nageschakelde technieken binnen de bestaande Bijdrageregeling milieugerichte technologie.

11

Welke vorderingen worden er gemaakt m.b.t. het project «Ontstapelen en Ontschotten»; ontvangt de Kamer hierover in 1997 conclusies en aanbevelingen; verdient aanvullend het onderzoeken van financieringsstromen van andere departementen dan VROM en LNV ook aandacht?

De afgelopen periode is de problematiek van Ontstapelen en Ontschotten via een extern onderzoek in beeld gebracht. Op basis van een verder uitgewerkte visie op de toekomst van het geïntegreerde gebiedsgericht beleid zal de komende maanden interdepartementaal worden gewerkt aan het formuleren van conclusies en beleidsaanbevelingen om te komen tot een vernieuwde aanpak van het stelsel van gebiedscategorieën en financiële regelingen voor het gebiedsgericht beleid in het landelijk gebied.

De Kamer zal begin 1998 over de conclusies en aanbevelingen worden geïnformeerd. Indien blijkt dat het nodig is financieringsstromen van andere departementen dan VROM en LNV te betrekken, zal met deze departementen contact worden opgenomen.

12 deel 1

Heeft het stroomlijnen van de taakverdeling m.b.t. vergunningverlening, zoals besproken op de Apeldoornconferentie, al uitwerking gekregen? (blz. 17)

Op 26 mei heb ik, samen met de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, overleg gevoerd met het IPO en de VNG over het onderdeel milieu van het project herverdeling van taken. Daarbij bestond in beginsel overeenstemming over de wenselijkheid van een gezamenlijk onderzoek naar verschuivingen in de bestaande bevoegdhedentoedeling. Afgesproken werd dat hierover verder zou worden gesproken in het reguliere bestuurlijk overleg tussen het directoraat-generaal Milieubeheer, de UvW, het IPO en de VNG (het DUIV-overleg).

Op 27 juni werd in het DUIV-overleg geconstateerd dat er aan gemeentelijke en provinciale kant geen behoefte bestaat aan hoge prioriteit voor een herziening van de bevoegdhedenverdeling. Het overleg over de uitwerking van de genoemde beginselen wordt echter voortgezet. Concrete resultaten kunnen nog niet worden genoemd.

12 deel 2

Wanneer komen de verschillende overheidslagen tot een concrete uitwerking van de beginselen die op de zogenaamde Apeldoornconferentie zijn vastgelegd, vindt daarbij nog een selectie van milieuthema's plaats?

Naar aanleiding van de conclusies die op de Apeldoornconferentie d.d. 10 en 11 december 1996 zijn getrokken, zijn zestien concrete actiepunten onderscheiden. Het merendeel van deze acties is of wordt in het NMP 3, de Nota Milieu en ruimte en de Nota Milieu en economie opgenomen. De actiepunten worden zoveel mogelijk uitgevoerd in het kader van deze nota's. Een selectie van milieuthema's vindt daarbij niet plaats. De concrete uitwerking van de actiepunten wordt regelmatig teruggekoppeld aan de leden van het DUIV-overleg (DGM/UvW/IPO/VNG).

13

Aan welke voorstellen moet worden gedacht als gesproken wordt over de verdere professionalisering van de handavingsstructuur en het

minder vrijblijvend deelnemen aan de landelijke handhavingsstructuur?

Over de voorstellen die moeten leiden tot een verdere professionalisering van de handhaving en het minder vrijblijvend deelnemen aan de landelijke handhavingsstructuur is de Tweede Kamer geïnformeerd met de brief van de ministers van Justitie, Verkeer en Waterstaat en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer van 29 augustus 1997, kamerstukken 22 343 en 24 791, nr. 29. Op 4 september heeft de Tweede Kamer hierover overleg gevoerd met de drie betrokken ministers.

Kort samengevat komen de voorstellen hierop neer:

* Het rijk en de decentrale overheden ontwikkelen in de Landelijke Coördinatie Commissie Milieuwethandhaving (LCCM) een gezamenlijke handhavingsstrategie.

* Op landelijk niveau sluiten de LCCM-partners een convenant waarin doelstellingen, verantwoordelijkheden en afspraken worden vastgelegd om de structurele verbetering van de landelijke handhavingsstructuur gerealiseerd te krijgen en waarin tevens wordt vastgelegd op welke wijze de samenwerking structureel wordt verbeterd tussen instanties die zijn belast met de bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving van regelgeving voor afval, stoffen en producten (ketentoezicht en bestrijding zware milieucriminaliteit).

* Door de LCCM wordt een informatie-analyse vervaardigd waarin de informatiebehoefte van alle bij de handhaving betrokken bestuursorganen wordt vastgelegd. Vervolgens wordt de uitwisseling van relevante informatie in de reguliere uitvoerings- en handhavingspraktijk verankerd.

Om de vrijblijvendheid ten aanzien van de deelname aan de landelijke handhavingsstructuur weg te nemen, zullen per provincie met de betrokken bestuursorganen bestuursovereenkomsten worden gesloten waarin afspraken worden vastgelegd over de wijze van samenwerken in het betrokken gebied. Hoewel verwacht wordt dat deze aanpak succesvol zal zijn, zal desalniettemin in de Wet milieubeheer een bepaling worden opgenomen waarmee bij stagnatie van het proces of bij gebleken ondoelmatigheden de structurele samenwerking in een bepaald gebied toch kan worden verzekerd.

14

De Inspectie Milieuhygiëne heeft een methodiek ontwikkeld mbt bedrijven die in principe veel mogelijkheden hebben om milieuregels te overtreden. Welke bedrijven cq sectoren betreft dit, welke regels bieden deze mogelijkheden, bestaat het beleidsmatige antwoord op deze kwestie uit een intensivering van de handhaving of het dichten van gaten in de regelgeving? (blz. 19)

De Inspectie Milieuhygiëne en Rijkswaterstaat voeren momenteel een onderzoek uit naar de naleving van milieuwetten en regelgeving en de kwaliteit van de milieuvergunningen bij een aantal bedrijven in de branche van gevaarlijk afval verwerkende bedrijven. Het onderzoek is een van de vervolgacties die naar aanleiding van de TCR-affaire worden uitgevoerd, zoals vermeld in de brief van 29 augustus jl. aan Uw Kamer over de structuur en cultuur van de handhaving. Ten behoeve van het onderzoek is een methodiek ontwikkeld om bedrijven te selecteren die voor dit onderzoek in aanmerking komen. De ervaringen die zijn opgedaan met deze selectiemethodiek zullen tezamen met de ervaringen uit alle andere TCR-vervolgacties moeten bijdragen aan de ontwikkeling van een volwaardige methodiek voor het selecteren van risicodragende activiteiten waarvoor een specifiek deskundige handhavingsaanpak noodzakelijk is.

15

Welke actie wordt door de Inspectie Milieuhygiëne en het Ministerie van VROM genomen, nu geconstateerd is dat er in de keten van het omgaan met verontreinigde grond nog veel mogelijkheden bestaan voor onjuiste handelingen? (blz. 20)

Er is een aantal acties ondernomen die ervoor zorgen dat de problematiek van de grondstromen prioriteit krijgt.

1. In november 1996 is een brochure uitgebracht waarin op overzichtelijke wijze aangegeven is hoe omgegaan moet worden met verontreinigde grondstromen.
2. De knelpunten in de regelgeving worden door een werkgroep waarin VROM, IPO en VNG participeren, geanalyseerd. Deze analyse leidt tot voorstellen voor aanpassing van de regelgeving.
3. Gefinancierd door de LCCM is voor de bestaande regelgeving een handavingsuitvoeringsmethode (HUM) opgesteld. Met dit instrument kunnen de handhavers in het land spoedig beter toegerust aan de slag.
4. In de diverse provincies en (handavings)regio's zijn gerichte acties ter verbetering van de handhaving van de verontreinigde grondstromen gestart.
5. Van gevallen waar onjuist handelen met verontreinigde grond naar voren kwam, zijn de specifieke onderzoeks dossiers ter beschikking gesteld aan de betreffende Officier van Justitie.

16

Waarom kan de Inspectie Milieuhygiëne pas op 1 januari 2000 beschikken over een gecertificeerd kwaliteitszorgsysteem, is gelet op het belang van de landelijke handavingsstructuur versnelling mogelijk?

Het werken volgens een kwaliteitszorgsysteem zal al eind 1998 worden ingevoerd voor de meeste taken van de Inspectie, waaronder de handavingstaken. Voor een beperkt deel vindt invoering in 1999 plaats. Het is wenselijk in één keer voor de gehele Inspectie certificatie plaats te laten vinden, dus na de interne en externe audits voor de taken waarvoor invoering in 1999 gebeurt. Daarmee is 1 januari 2000 een reële datum. Overigens vindt de verbetering van de landelijke handavingsstructuur onder auspiciën van de LCCM plaats en staat daarmee los van het certificeringsproject van de Inspectie.

17

Blijkens de paragraaf over de vergroening van het fiscale stelsel zal in het kader van het NMP III een kabinetsstandpunt worden bepaald inzake een substantieel fiscaal vergroeningspakket voor de middellange termijn; welke relatie hebben deze te verwachten voorstellen met de algemene belastingherziening?

Vergroening van het fiscale stelsel neemt in de verkenning van het belastingstelsel richting de 21e eeuw een belangrijke plaats in. De verkenningen zullen op korte termijn gereed zijn.

18

Kan een beknopte indruk worden gegeven van de 13 geselecteerde projectideeën die zijn ingediend voor het EET-programma? Zijn de talrijke andere ideeën die zijn ingediend, afgewezen vanwege gebrek aan budget of vanwege gebrek aan perspectief van de betreffende ideeën?

De 13 geselecteerde projectideeën hebben betrekking op zeer verschillende terreinen. Om er enkele te noemen: hergebruik van proceswater in een papierfabriek, nieuwe scheidingstechnologie voor gemengde afvalstromen, milieugerichte productontwikkeling van een complete

keuken en een nieuwe autoaandrijving. Ook zijn er projecten op het gebied van hernieuwbare grondstoffen en duurzame energie. Een beknopt overzicht van alle projecten is opgenomen in een brochure met terugblik over 1996. Deze zal binnenkort aan de Kamer worden gezonden.

Daar het aantal projecten dat door de adviescommissie positief werd beoordeeld boven verwachting groot was, is het oorspronkelijke budget door de ministers van OCW en EZ verhoogd van 20 miljoen naar 50 miljoen gulden.

De projectideeën die niet zijn gehonoreerd voldeden volgens de adviescommissie in onvoldoende mate aan criteria zoals economisch en ecologisch perspectief en samenwerking tussen verschillende partijen.

Tenslotte kan worden vermeld dat in het kader van de Nota Milieu en Economie het EET-budget met een bedrag van 60 miljoen is verhoogd over een periode van 5 jaar. Hiermee kan het programma worden geïntensiveerd en verbreed.

19

CO₂ is toch een belangrijk bestanddeel van de lucht en geen schadelijke stof, zoals in de tekst is weergegeven? (blz. 24)

De concentraties aan CO₂ in de buitenlucht geven inderdaad geen aanleiding tot directe schadelijke effecten bij de mens of het ecosysteem. Gedoeld wordt hier echter op de rol van CO₂ bij de problematiek van klimaatverandering.

20

Welke status heeft de nota Milieu en Economie ten opzichte van de in de Wet vastgelegde documenten als NMP III en de VINEX-nota.

De nota Milieu en Economie gaat uit van de doelstellingen zoals vastgelegd in NMP en VINEX. De nota vloeit echter niet voort uit een wettelijke verplichting.

Conform de doelstelling van de nota Milieu en Economie, het realiseren van een absolute ontkoppeling, beoogt de nota Milieu en Economie wel bij te dragen aan de doelstellingen van zowel het ruimtelijke als milieubeleid.

21

Hoe wordt in de EU gedacht over het verlagen van het BTW-tarief op milieusparende producten en diensten?

Initiatieven vanuit Nederland en het Europees Parlement tot aanpassing van het Europese Recht om de inzet van BTW voor milieudoelen mogelijk te maken zijn tot dusver bij de Europese Commissie op bezwaren gestuit en hebben dan ook niet tot resultaten geleid.

Op grond van de Zesde Richtlijn inzake omzetbelasting is het de lidstaten toegestaan naast één normaal tarief (min 15%) één verlaagd tarief (min. 5%) toe te passen. De producten en diensten die voor dat verlaagde tarief in aanmerking komen zijn limitatief opgesomd in zogenaamde bijlage H. bij die richtlijn.

Nederland heeft in het verleden geen toestemming van de Europese Commissie gekregen om een verlaagd tarief voor kleding- en schoenreparatie bij wijze van experiment in te voeren en een recent verzoek om een verlaagd tarief voor «groene stroom» te mogen toepassen heeft evenmin de instemming van de Europese Commissie verkregen.

Wel kan worden gewezen op uitlatingen van EU-commissaris Monti op 1 oktober jl., waaruit blijkt dat hij ten behoeve van de werkgelegenheid denkt aan het toestaan van proeven met een BTW-verlaging op arbeidsintensieve diensten, hetgeen eveneens gunstige milieu-effecten kan hebben.

22

Hoe wordt ont koppeling van de groei van de economie en de toename van de milieudruk gedefinieerd; op welke termijn streeft het Kabinet naar absolute ont koppeling van economie en milieudruk?

Onder «ontkoppeling» wordt een situatie verstaan waarin de toename van de milieudruk minder groot is dan de economische groei. Binnen deze beschrijving zijn twee mogelijkheden denkbaar: één waarbij sprake is van relatieve ont koppeling en één waarbij sprake is van absolute ont koppeling.

Van relatieve ont koppeling is sprake indien de milieudruk weliswaar toeneemt, maar deze stijging kleiner is dan de toename van de economische activiteiten. Kortom: de milieudruk neemt minder snel toe dan de groei van de economie/welvaart. Van absolute ont koppeling is sprake indien de milieudruk daalt bij een toename van de economische activiteiten. Kortom: economische groei bij een gelijktijdige afname van de milieudruk.

In de NMP1 en NMP2 zijn voor verschillende milieuthema's doelstellingen opgenomen met daarbij het tijdstip waarop deze doelstellingen moeten worden gehaald. Het streven naar absolute ont koppeling dient ertoe deze doelen binnen de gestelde termijnen te halen in samenhang met de economische doelstellingen van dit kabinet.

23

Uitgangspunt voor het NMP3 dat het milieubeleid alleen zal worden gewijzigd indien daar een evidente reden voor is: geldt deze stellingname zowel voor de aanscherping als de versoepeling van het beleid; wat betekent de zinsnede dat het NMP3 wervend en realistisch van karakter zal zijn? (blz. 27)

Ja, deze stellingname geldt zowel voor de aanscherping als de versoepeling van het beleid. Wervend en realistisch dient nadrukkelijk in combinatie te worden gezien. Het NMP3 zal wervend zijn voor de actoren in het milieuveld als de acties die van hen verwacht worden goed uitvoerbaar zijn en zichtbaar leiden tot verbetering van de milieukwaliteit.

24

Hoe staat het met het onderzoek naar mogelijkheden om milieudoelstellingen en de verantwoordelijkheden voor het realiseren daarvan meer dan thans te verdelen over de verschillende departementen, naar aanleiding van de motie Crone c.s. 25 000 XI nr. 8? (blz. 28)

In het NMP3 zal op dit onderwerp ingegaan worden, zoals is aangekondigd in mijn reactie op de motie Crone.

25

Op welke wijze ontwikkelt zich de Europese standpuntbepaling mbt het instrument convenant, zowel procedureel als inhoudelijk; lijkt deze ontwikkeling stimulerend, neutraal dan wel bedreigend voor de Nederlandse toepassingspraktijk?

Tijdens de Milieuraad van juni 1997 bleek dat de EU lidstaten de meerwaarde van het gebruik van convenanten onderschrijven, mits deze

convenanten aan een aantal voorwaarden voldoen die waarborgen dat aan alle eisen mbt implementatie van richtlijnen door lidstaten wordt voldaan. In een resolutie die op deze Milieuraad is aanvaard wordt de Europese Commissie opgeroepen om in toekomstige richtlijnen na te gaan welke onderdelen van een richtlijn zich lenen voor implementatie door middel van convenanten en deze mogelijkheid op te nemen in de betreffende richtlijn.

Ook het Europees Parlement en het Sociaal Economisch Comité hebben resoluties aanvaard met betrekking tot het gebruik van convenanten. In deze resoluties wordt het gebruik voorzichtig gestimuleerd en vooral benadrukt dat bestaande rechten en plichten van lidstaten en burgers moeten blijven gewaarborgd als bedrijfsleven en overheden convenanten afsluiten.

De Nederlandse toepassingspraktijk van convenanten kan hierdoor worden versterkt aangezien nu meer dan voorheen ook Europese richtlijnen kunnen worden geïmplementeerd met convenanten.

26

In hoeverre valt te verwachten dat de Mededeling «Agenda 2000» van de Europese Commissie gevolgen heeft voor het milieubeleid van de met de Oost-Europese landen uitgebreide Europese Gemeenschap?

Niet ontkend kan worden dat de uitbreiding van de Unie met de geassocieerde landen uit Midden- en Oost-Europa de verdere ontwikkeling van het EU-milieubeleid kan vertragen. Immers, het valt te verwachten dat de EU met 25 leden moeizamer tot besluitvorming zal komen dan met 15 leden. Dat geldt uiteraard ook voor andere beleids-terreinen. Overigens zijn met het Verdrag van Amsterdam de mogelijkheden voor groepen van lidstaten om gezamenlijk een verdergaand milieubeleid te voeren, vergroot.

In het algemeen hebben de toetredingskandidaten een grote achterstand weg te werken, zowel op milieu- als op administratief gebied. Daarom wordt in Agenda 2000 voorgesteld om in samenspraak met de betreffende landen hiervoor programma's op te stellen en investeringen te plegen. De overname en daadwerkelijke toepassing van de milieuregels van de EU wordt in Agenda 2000 als absolute voorwaarde voor toetreding gesteld.

Het valt daarom te verwachten dat toetreding van deze landen tot de EU een enorme winst voor het milieu binnen Europa zal opleveren.

27

Wanneer worden belangrijke internationale vergaderingen verwacht waarin de tegenstellingen tussen milieu en handel nader worden besproken en mogelijk opgelost; en welke initiatieven neemt de Nederlandse regering daarbij?

In diverse internationale gremia wordt gesproken over de relatie tussen handel en milieu. Belangrijkste fora zijn het Comité Handel en Milieu van de Wereldhandelsorganisatie, de gemeenschappelijke werkgroep van milieu- en handelsexperts in de OESO, UNCTAD, UNEP en de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling.

Voor zover de (mogelijke) inzet van handelsinstrumenten aan de orde is, komt het onderwerp ook zijdelings aan de orde tijdens vergaderingen van verdragspartijen van multilaterale milieu-overeenkomsten (zoals verdrag van Basel, en Klimaatverdrag).

In veel van de internationale gremia bevindt de discussie zich in een meer analytische fase en is concrete besluitvorming ter zake op dit moment niet aan de orde. Tegenstellingen tussen milieu en handel zullen niet op de korte termijn uit de weg geruimd kunnen worden. Het versterken van de dialoog tussen de verschillende partijen en het meer inzichtelijk maken van de verschillende problemen maar ook van de mogelijke kansen om tot verdere integratie te komen, is een belangrijk aandachtspunt in het Nederlands beleid.

Nederland stelt zich zeer actief op in de diverse gremia en neemt ook eigen initiatieven om deze dialoog te versterken. Zo is kortgeleden een internationale conferentie georganiseerd door het Ministerie van VROM, in samenwerking met het Asserinstituut en gesteund door ondermeer de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken, waaraan door 110 experts werd deelgenomen uit 29 landen (milieu-onderhandelars, handelsexperts, wetenschap, internationale organisaties en NGO-vertegenwoordigers). Deze conferentie had als thema de implementatie van multilaterale milieuovereenkomsten in relatie tot handel en het gebruik van (handels)instrumenten. Doel was het vergroten van de kennis van milieu- en handelsexperts van elkaars werkkterrein. Nederland zal ook in de toekomst dergelijke initiatieven blijven nemen.

28

Kan een overzicht worden gegeven van alle financiële impulsen die het kabinet in deze periode heeft gegeven om het milieu te verbeteren? Kan een dergelijk overzicht ook worden gegeven over de vorige kabinetsperiode, zodat een vergelijking mogelijk is?

In het Milieuprogramma, onderdeel van de begroting van VROM, is jaarlijks een overzicht opgenomen van de uitgaven die het rijk doet ten behoeve van het milieu. De uitgaven van het rijk lopen op van circa 2,5 miljard gulden bij het begin van de vorige kabinetsperiode tot circa 4,5 miljard gulden aan het eind van de huidige kabinetsperiode.

Financiële impulsen die door het vorig kabinet, voor de looptijd van zijn kabinetsperiode, zijn gegeven volgen voornamelijk uit het NMP+ (juni 1990). Belangrijkste onderwerpen waarvoor deze impulsen zijn ingezet zijn bodemsanering (350 miljoen gulden), verzuring (100 miljoen gulden) en energiebesparing (100 miljoen gulden).

Dit kabinet heeft op enkele momenten besloten tot extra financiële impulsen ten behoeve van het milieu. Bij zijn aantreden heeft het kabinet besloten extra middelen beschikbaar te stellen voor bodemsanering (100 miljoen gulden per jaar). Ook zijn op dat moment middelen beschikbaar gesteld voor de regeling Economie, Ecologie en Technologie (EET). Voor deze regeling is inmiddels 60 miljoen gulden per jaar beschikbaar. Bij de begrotingen voor 1997 en 1998 heeft dit kabinet besloten om extra middelen voor het milieubeleid beschikbaar te stellen voor de periode 1997 tot 2010, te weten: CO₂: 1,5 miljard gulden, bodemsanering 1,5 miljard gulden, NO_x: 165 miljoen gulden, schone voertuigen 185 miljoen gulden, nota Milieu en Economie 250 miljoen gulden.

29

Kan worden beargumenteerd waarom wordt verwacht dat de jaarlijkse milieukosten voor het thema verdroging vanaf 2000 zullen afnemen, terwijl de verdrogingsdoelstelling voor 2000 nog niet in zicht is? (blz 37)

De kostenraming voor het thema verdroging gaat uit van het beschikbare financiële rijkskader gebaseerd op vastgesteld beleid. In het NMP3 zal de aanpak van verdroging in gebiedsgerichte projecten, en de

daarover te maken afspraken, nader worden uitgewerkt. Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat jaarlijkse kosten van het bestrijden van verdroging na 2000 scherp zullen afnemen.

30

Kunnen cijfers worden overgelegd over de jaarlijkse milieukosten (ook per bedrijfstak) voor andere West-Europese landen? (blz. 38)

Nee, deze cijfers zijn helaas niet beschikbaar. Ook navraag bij het RIVM en het Europees Milieu-Agentschap heeft niets opgeleverd.

Dergelijke vergelijkende cijfers zijn niet mogelijk, omdat enerzijds de milieu-situatie per land verschillend is (en dus ook de kosten die hieraan besteed (moeten) worden). Anderzijds is een dergelijke onderverdeling naar sectoren/bedrijfstakken niet in alle West-Europese landen mogelijk of even relevant.

Een goede illustratie voor deze verschillende situaties in de West-Europese landen is gegeven in de studie van de OESO, die Nederland in 1994 aan een review heeft onderworpen. In figuur 1 van de samenvatting van deze OESO-review blijkt dat de belasting van het milieu in NL per eenheid van oppervlakte verreweg het grootst is, zowel qua bevolking als qua BNP. Dit betekent dat NL dus ook meer geld moet besteden aan het opvangen en zo mogelijk verminderen van deze milieubelasting.

31

Hoe verhouden de milieugerelateerde lokale lasten zich tot de feitelijke lokale milieu-uitgaven van de betreffende overheden?

In hoeverre wordt deze verhouding gewijzigd door het voornemen van het kabinet om circa 800 miljoen gulden uit te trekken voor verlaging van de lokale lastendruk? Welke effecten heeft dit voornemen op het milieubelastend gedrag van burgers en bedrijven? En hoe wordt in de uitwerking van het voornemen het principe van variabilisering meegenomen?

De opbrengsten van de milieugerelateerde lokale heffingen zijn lager dan de feitelijke lokale milieu-uitgaven van de betreffende overheden; de lokale milieu-uitgaven worden niet steeds direct volledig verhaald op de burgers en de bedrijven. In 1997 is de kostendekkingsgraad gedaald, nadat de mate waarin de lokale kosten uit lokale heffingen worden gedekt de jaren daarvoor telkens was toegenomen. In 1997 is er bij de reinigingsheffingen sprake van een kostendekkingsgraad van 84%; bij de rioolrechten bedraagt deze 70%. Door het voornemen om de lokale lastendruk te verminderen veranderen de lokale milieugerelateerde uitgaven niet; wel worden zij dan voor een deel gefinancierd door het Rijk. Omdat de opbrengst van de lokale heffingen door het uitvoeren van het voornemen daalt, betekent dit dat de kostendekkingsgraad daalt. Deze daling is echter optisch van aard omdat het beslag op de algemene middelen van de gemeenten niet wijzigt; de gemeenten hoeven immers niet meer eigen middelen in te zetten ter dekking van de milieugerelateerde uitgaven ondanks de lagere opbrengst van de lokale milieuheffingen.

Het uitvoeren van het deel van het voornemen gericht op de burgers zal veelal plaatsvinden in de vorm van een verlaging van de reinigingsheffingen met een vast bedrag per huishouden. Ook indien de lokale lasten voor burgers voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval worden betaald naar gelang de hoeveelheid afval of indien de lokale lasten worden kwijtgescholden, zal een vast bedrag per huishouden, zo nodig in de vorm van een negatieve aanslag, beschikbaar worden gesteld. Door deze opzet zal van de uitvoering van het voornemen geen of

nauwelijks invloed op het milieugedrag van burgers uitgaan en worden ook de mogelijkheden tot het variabiliseren van de lasten niet beïnvloed.

Met het voornemen om de milieuleges af te schaffen wordt naast lastenverlichting voor de bedrijven beoogd om bepaalde voor het milieu negatieve effecten van deze leges weg te nemen. Zo kan bij de vrijwillige bodemsanering door bedrijven het vooruitzicht om leges te moeten betalen ter verkrijging van de vereiste goedkeuring van een saneringsrapport bedrijven ervan weerhouden om tot de sanering over te gaan.

32

Leidt de samenloop van het afschaffen van milieuleges en het beëindigen van de VOGM-regeling (inclusief 10% efficiencykorting) niet tot inkrimping van het milieu-apparaat van gemeenten; mede onder druk van de in veel gemeenten krapper wordende algemene budgetten?

Per 1 januari 1998 zullen grote bedragen worden overgeheveld naar het Gemeentefonds. Het gaat daarbij in de eerste plaats om een toevoeging van f 84 miljoen (vanaf 2002 f 84,5 mln) in verband met de overheveling van de VOGM-regeling (waarbij rekening is gehouden met de in het verleden al overeengekomen decentralisatiekorting) en in de tweede plaats om een toevoeging van naar raming f 76,5 miljoen ter compensatie van het wegvallen van de milieuleges. Deze compensatie is getaxeerd op de huidige inkomstenniveaus van gemeenten. Deze middelen komen ter vrije beschikking van de gemeenten, en zouden in beginsel ook voor andere doeleinden dan het milieubeleid kunnen worden gebruikt. In het kader van het streven naar decentralisatie mag er echter op worden vertrouwd dat deze middelen op een juiste wijze, met inachtneming van de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor de uitvoering van de wettelijke en niet-wettelijke milieutaken, worden besteed.

33

Welke inkomsten ontvangen gemeenten resp. provincies uit milieuleges; in welke mate zijn deze legesinkomsten voor gemeenten resp. provincies kostendekkend; neemt het Rijk deze kosten voor zijn rekening, uitgaande van een 100%-kostendekkingsgraad?

Volgens de nu bekende gegevens bedragen de gemeentelijke en provinciale legesinkomsten voor beschikkingen op grond van de Wet milieubeheer 75, respectievelijk 29 miljoen en voor beschikkingen op grond van de Wet bodembescherming 1,5 en 10 miljoen. Exactere informatie zal worden verkregen door de opgaven die in het kader van de voorgenomen compensatie aan alle individuele gemeenten en provincies worden gevraagd. De huidige kostendekking is evenmin exact bekend; naar schatting ligt deze gemiddeld rond de 75%. Het kabinet heeft besloten de compensatie te baseren op de vigerende heffingspraktijk en niet op een ook thans niet bestaande volledige kostendekking.

34

In de tabel 3.5 wordt een duidelijk stijgende lijn zichtbaar in de jaarlijkse milieulasten voor huishoudens. Zal dit gepaard gaan met voorlichting aan huishoudens om zodoende het draagvlak voor milieumaatregelen en de daarbij behorende kosten te vergroten, waarbij met name gedacht kan worden aan voorlichting over de gevolgen van ecotax voor huishoudens (blz. 41)

De overheid is gehouden actief en passief voorlichting te geven over voorgenomen en aanvaard beleid. De invoering van de regulerende energiebelasting, ook wel energieheffing of ecotax genoemd, per 1 januari 1996 is gepaard gegaan met een Postbus 51-campagne van de drie

betrokken ministeries: Financiën, VROM en EZ. De campagne gaf een toelichting op het motief van de energieheffing en een uitleg van de regelgeving. Daarbij is heel nadrukkelijk ingegaan op de compensatie door middel van belastingverlagingen voor de huishoudens en op de mogelijkheden die een huishouden heeft om de kosten van het energiegebruik te drukken. De campagne heeft driekwart van de bevolking bereikt en heeft geleid tot een aanzienlijk hoger kennisniveau. De inwerking-treding van de tweede stap van de energieheffing per 1 januari 1997 is opnieuw begeleid met voorlichting. Dit zal ook met de derde stap gebeuren. Overigens wordt er aan herinnerd dat de invoering van de ecotax gepaard is gegaan met een volledige terugsluis van de heffings-opbrengst in de fiscale sfeer, waardoor de maatregel op macro niveau per saldo geen effect op de netto-bestedingsruimte van gezinnen heeft gehad.

35

Kan inzicht worden geboden in de milieu-uitgaven van het ministerie van Buitenlandse Zaken? Heeft de minister van VROM de indruk dat bij deze uitgaven ook het hoogste milieurendement wordt gehaald? Waarop is deze indruk gebaseerd?

In de memorie van toelichting op de begroting voor 1998 van het ministerie van Buitenlandse Zaken (TK, 1997-1998, 25 600 V, nr. 2, blz. 95) wordt een specificatie weergegeven van alle bestedingen onder de 0,1%-doelstelling. In deze specificatie wordt een driedeling aangebracht voor wat betreft de uitgaven die deze doelstelling mede realiseren. Ten eerste de uitgaven(artikelen) die voor 100% milieurelevant zijn. Ten tweede de uitgaven(artikelen) met betrekking tot bijdragen aan multilaterale organisaties, waarvan een gedeelte als milieurelevant kan worden geclassificeerd en ten derde de uitgaven(artikelen) met betrekking tot andere bilaterale programma's waarvan individuele projecten een zware milieucomponent kennen.

Al deze uitgaven zijn (mede) gericht op het verwezenlijken van een milieurendement. Met andere uitgaven in het kader van de ontwikkelings-samenwerking die niet direct op dit doel zijn gericht worden onderworpen aan een toets die mede beoogt deze uitgaven aan milieuranvoorwaarden te laten voldoen. Overigens moge ik verwijzen naar de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, die hiervoor de eerst-verantwoordelijke bewindspersoon is.

36

Waarom is in de tabel 3.7 waarin de milieukosten van andere overheden zijn weergegeven, rekening gehouden met een verlaging van de kosten van gemeenten? (blz. 42)

In deze tabel wordt een overzicht gegeven van uitgaven van overheden in het kader van milieubeleid. Er is geen sprake van een (structurele) afname van deze uitgaven. De uitgaven van andere overheden fluctueren doordat in het ene jaar relatief hoge uitgaven in het kader van investeringen worden gedaan terwijl in andere jaren minder geïnvesteerd wordt. De kop boven deze tabel is niet geheel juist en zou Uitgaven andere overheden moeten luiden.

37

In 1996 is een inventarisatie uitgevoerd naar de invloed van meststoffengebruik op de aanvoer van zware metalen en organische microverontreinigingen. Wat heeft deze inventarisatie aangetoond; welke concentraties zijn waar aangetoond; worden of dreigen hierdoor normen te worden overschreden, al dan niet in aanvulling op natuurlijke achtergrondconcentraties; zijn hierbij risico's voor mens, natuur en milieu?

Uit de resultaten van het Rikilt/DLO-onderzoek naar de gehalten van zware metalen en organische micro-verontreinigingen in meststoffen en het onderzoek van het IKC-landbouw naar de belasting van de bodem met meststoffen bij normaal landbouwkundig gebruik blijkt, dat ten gevolge van het Besluit kwaliteit en gebruik Overige Organische Meststoffen (BOOM) en de Integrale Notitie mest- en ammoniakbeleid (IN) de belasting met zware metalen wordt vermindert. Tevens blijkt dat de accumulatie van zware metalen niet geheel wordt voorkomen. Ofschoon alle elementen in enige mate bijdragen aan de accumulatie, is de ophoping het sterkst bij koper, zink en cadmium. De grootste hoeveelheid komt hierbij voor wat betreft cadmium uit fosfaatkunstmest en voor wat betreft koper en zink uit dierlijke mest. Er zijn geen indicaties verkregen dat meststoffen met onacceptabele gehalten aan organische micro-verontreinigingen worden geproduceerd.

In de brief van 29 april 1997, kenmerk DL 971184, over de contaminanten in meststoffen aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt een uiteenzetting gegeven van de voorgenomen beleidsmaatregelen terzake.

38

Welke ervaringen zijn tot dusverre opgedaan met de experimenten met integrale milieuvergunningen? Wijzen deze in de richting van uitbreiding van de werkingssfeer? En zo ja, welke consequenties kan dit hebben voor de regelgeving in het algemeen?

In het kader van het project Experimenten Integrale milieuvergunning is vastgesteld dat door verschillende gemeentes en provincies reeds een aantal initiatieven is gestart betreffende een integrale milieuvergunning. Deze experimenten spelen zich uiteraard af binnen de grenzen van de bestaande regelgeving.

In genoemd project is tevens vastgesteld dat er ook behoefte bestaat aan experimenten, die aanpassing van de bestaande regelgeving noodzakelijk zouden maken. In de eindrapportage van het project (die medio '98 beschikbaar zal komen) zal hier nader op in worden gegaan. Op dit moment wordt een aantal simulatiesessies georganiseerd, om de problematiek nader te analyseren.

39

Neemt het aantal vergunningen op hoofdzaken, als gevolg van het succes van milieuzorgsystemen, al dusdanig toe dat sprake is van een doorbraak of gaat het nog schoorvoetend? (blz. 52)

Er zijn enige tientallen vergunningen op hoofdzaken zover bij het ministerie van VROM bekend. Belangrijker is wellicht op dit moment dat de diverse partijen, als IPO, VNG, UvW en VenW in het kader van het flankerend beleid ter ondersteuning van de vergunning op hoofdzaken de nodige actie ondernemen naar hun achterban. Zo heeft de VNG samen met de UvW een training voor uitvoerende milieuableidenden ontwikkeld die inhaakt op dit onderwerp en die dit najaar van start gaat. VROM heeft een juridisch werkdocument voor de vergunning op hoofdzaken laten ontwikkelen door de Katholieke Universiteit Brabant die als basis dient voor een uitgebreidere juridische leidraad die begin volgend jaar gereed zal komen en door vergunningverleners handhavers en juristen in de praktijk gebruikt kan worden. Ook zijn door het IPO en VenW een 15-tal demonstratieprojecten met betrekking tot de vergunning op hoofdzaken gestart, verspreid over Nederland, waarin de verandering in kennis, houding en vaardigheden centraal staat. Steeds meer wordt de term vergunning op maat gehanteerd, die ook recht doet aan mogelijke varianten tussen de traditionele vergunning en de vergunning op

hoofdzaken. Het gaat om een gedifferentieerde benadering door de overheden afgestemd op het milieugedrag van het bedrijf. De hiervoor genoemde ontwikkelingen kunnen wel als een doorbraak gekenschetst worden ten aanzien van de gevoelde noodzaak tot het veranderen van de uitvoeringspraktijk door overheidsorganisaties.

40

Wanneer komt betreffende milieuverlaglegging de (ontwerp) AMvB over categorieën van verslagplichtige bedrijven en de daarbij te stellen inhoudelijke vereisten? (blz. 53)

Ter uitwerking van de wet van 10 april 1997 tot uitbreiding van de Wet milieubeheer inzake milieuverlaglegging is een AMvB in voorbereiding. Deze AMvB dient uiterlijk eind 1998 gereed te zijn om genoemde wet per 1-1-1999 in werking te laten treden. Over de aanwijzing van categorieën van verslagplichtige bedrijven in bedoelde AMvB zal, conform eerdere toezegging, op basis van een notitie nog met de Kamer worden overlegd. De gehele AMvB zal volgens de voorhangprocedure aan de Kamer worden voorgelegd.

41

Overheden kunnen in de toekomst bedrijven een milieuzorgdoorlichting opleggen, als deze een ernstige overtreding van milieuvoorschriften hebben begaan. Naar aanleiding van de doorlichting kan een bedrijf maatregelen treffen om herhaling van overtredingen in de toekomst te voorkomen. Waarom wordt de doorlichting van het bedrijf niet gericht op het voorkomen van overtredingen, gezien de nadruk op preventie en handhaving in het huidige milieubeleid? (blz. 54)

De milieuzorgdoorlichting is bedoeld om toekomstige overtredingen te voorkomen. Bij overtreding van vergunningvoorschriften kunnen thans onder andere bestuursdwang en dwangsom worden gehanteerd. De bedoeling is om de milieuzorgdoorlichting als een derde, aanvullend middel tot correctie te introduceren. De milieuzorgdoorlichting is bedoeld om bedrijven die bij herhaling kleine milieuovertredingen begaan of bedrijven die een grote overtreding begaan, die te wijten zijn aan een gebrekkige technische, organisatorische of administratieve organisatie op het «rechte pad» te helpen.

42

Een integrale milieutaakstelling voor raffinaderijen zal niet worden gemaakt. Gewacht wordt op een op te stellen verzuringsstrategie door de EU met emissieplafonds voor SO₂, NO_x en NH₃. Wanneer wordt deze strategie verwacht en wat zullen de eisen zijn voor de Nederlandse raffinaderijen?

De Europese Commissie heeft op 23 mei jl. een voorstel voor een EU-verzuringsstrategie bij de Raad van ministers ingediend. Daarin is een aantal acties door de commissie aangekondigd die tot concrete richtlijnvoorstellen moeten leiden. Eén van de acties betreft de herziening van de richtlijn ter beperking van de emissies door grote stookinstallaties, waarvoor op korte termijn een voorstel van de Commissie wordt verwacht. Bij het voorbereidende expert-overleg is vanuit Nederland voorgesteld om de SO₂-eisen voor nieuwe installaties in raffinaderijen te verlagen van 1000 mg/m³ in de huidige richtlijn naar 400 mg/m³ in de nieuwe richtlijn. Verwacht wordt dat dit voorstel zal worden overgenomen. Daarmee zou een belangrijke stap gezet zijn in de richting van aanscherping van emissie-eisen voor het geheel aan bestaande installaties in de raffinaderij. Een van de elementen van de IPPC-richtlijn is immers dat ook bestaande installaties, zij het op een wat langere termijn

(uiterlijk in 2007), moeten worden aangepast aan de stand der techniek. Via de richtlijn grote stookinstallaties wordt een voorzet gegeven voor wat in 2010 de emissie-eisen voor bestaande installaties moeten zijn. Voor de NO_x emissies in de industrie (w.o. raffinaderijen) zijn eveneens aanscherpingen voorgesteld.

43

Op welk niveau komt naar verwachting het zwavelgehalte van bunkers in de IMO-besluitvorming en hoe verhoudt zich dat tot de Nederlandse inzet?

Vanuit Nederland is in het IMO-overleg de afgelopen jaren steeds ingezet op het bereiken van overeenstemming over een zwavelgehalte van 1,5% in zeebunkers. Dit in het kader van een Annex VI bij het Marpol-verdrag, dat betrekking heeft op maatregelen om de luchtverontreiniging door zeeschepen tegen te gaan of te verminderen. Bij het overleg over Annex VI is met betrekking tot het zwavelgehalte aanvankelijk gedacht aan een wereldwijde verlaging naar 1,5%, maar omdat dit voorstel onvoldoende steun kreeg van de meeste IMO-lidstaten, is de laatste jaren vanuit Nederland ingezet op het realiseren van overeenstemming over 1,5% voor stookolie die gebruikt zou worden in zogenaamde SO_x-emission control areas. Meer en meer zijn de gedachten van een aantal Noordzeestaten vervolgens gegaan in de richting van het aanwijzen van de Noordzee en de Baltische Zee als zulke SO_x-emission control areas. Het concept van SO_x-emission control areas is inmiddels door de IMO-conferentie van september 1997 aanvaard, alsmede de aanwijzing van de Baltische zee als SO_x-emission control area. Dat betekent dat Annex VI van kracht wordt zodra deze door een voldoende aantal lidstaten en met een voldoende scheepstonnage zal zijn geratificeerd. De Noordzee is voornamelijk nog niet als SO_x emission control area geaccepteerd. De inspanningen zijn er op gericht om in 2002, wanneer ook duidelijkheid moet zijn verkregen over de ratificatie van Annex VI, de Noordzee alsnog als SO_x-emission control area geaccepteerd te krijgen. Mocht Annex VI in 2002 nog niet van kracht zijn, dan zal, zo is tussen de EU-lidstaten afgesproken, de EU unilateraal de Noordzee tot SO_x beschermd gebied verklaren, zodat het zwavelgehalte van de bunkers dan niet meer dan 1,5% mag bedragen.

44

Uit de in grafieken weergegeven doelgroep indicatoren blijkt dat in algemene zin de productiewaarde sinds 1980 fors is toegenomen terwijl een groot aantal milieu-effecten in omvang afnemen, een uitzondering geldt de klimaatverandering met name waar het de raffinaderijen en de energiesector betreft. Op welke wijze kan in deze sectoren een grotere CO₂-reductie worden bereikt? (blz. 59)

De groei van de CO₂-emissie in de energiesector is het gevolg van de groei van het energiegebruik in Nederland. Reductie van deze emissies kan met name worden bevorderd door de energievraag te verkleinen en door het aandeel duurzame energie te vergroten.

Maatregelen om CO₂-reductie te bereiken in de raffinaderijen zijn in de bestaande MJAs al opgenomen en worden in de actie «benchmarking» ook voor deze sector verder uitgewerkt. Voor de raffinaderijen geldt echter dat de toename van de CO₂-emissie vooral veroorzaakt wordt doordat er meer vraag is naar lichte olieproducten en doordat er meer milieu-eisen aan de producten worden gesteld. Dit leidt tot een zodanige stijging van het energiegebruik, dat deze de besparingen die door efficiëntieverbetering in de raffinaderijen worden geboekt meer dan teniet doen. Deze trend zal zich de komende jaren voortzetten. Een daling van de

CO₂-emissie is dus op korte termijn niet te verwachten. Eén van de mogelijkheden om de emissies van de raffinaderijen te reduceren is de inzet van gasvormige (raffinagegas of aardgas) in plaats van vloeibare brandstoffen. Daardoor zullen de emissies van CO₂, NO_x, SO₂ en stof dalen.

45

Welk deel van de extra CO₂-uitstoot van de energiebedrijven is toe te schrijven aan de stijging van de decentrale elektriciteitsproductie en welk deel aan de inzet van kolen in plaats van gas? (blz. 60)

De stijging die vermeld wordt betreft de periode 1980–1996. De belangrijkste oorzaak voor de stijging van de CO₂-uitstoot is de toegenomen vraag naar elektriciteit. De elektriciteitsvraag in Nederland was 225 PJ in 1980 en 335 PJ in 1996. Als in deze periode geen verbeteringen en veranderingen zouden zijn opgetreden dan zou de CO₂-emissie gestegen zijn met 17 Mton. Dankzij verbetering van de efficiëntie en ondanks de grotere inzet van kolen is de stijging slechts 2,3 Mton.

Kolen en aardgas: In 1980 was de verhouding tussen aardgas en kolen in de centrale opwekking van elektriciteit anders dan in 1996. In 1980 werd 60 PJ kolen en 195 PJ aardgas ingezet, in 1996 was dat 215 PJ kolen en 228 PJ aardgas. Daarnaast werd in 1980 nog een aanzienlijke hoeveelheid olie ingezet (215 PJ). Stel dat de koleninzet in 1996 op het niveau van 1980 zou zijn en dat de resterende brandstofinzet zou zijn ingevuld door aardgas, dan zou de CO₂-emissie voor 1996 circa 5,8 Mton lager uit zijn gekomen.

Decentrale productie: De groei van de elektriciteitsvraag is vooral opgevangen door het plaatsen van decentrale eenheden. De eenheden die sinds 1980 in gebruik zijn genomen zijn met name warmte-kracht eenheden, met als doel gecombineerde productie van elektriciteit en warmte-energie te besparen en CO₂-emissies te reduceren.

In 1980 produceerde de decentrale productie circa 25 PJ elektriciteit. In 1996 was dat circa 85 PJ. De in de periode 1980–1996 bijgeplaatste decentrale eenheden worden bijna allemaal op aardgas gestookt. Deze productiegroei leidde (bij benadering) tot een CO₂-emissie van circa 9 Mton. Als deze elektriciteit en warmte gescheiden zouden zijn opgewekt dan zou de CO₂-uitstoot beduidend hoger zijn geweest.

46

Waarop is de conclusie gebaseerd dat de consument steeds kritischer is op het milieu-aspect van producten en diensten? Kan dit met voorbeelden worden toegelicht? (blz. 62)

Dat consumenten steeds kritischer worden op het milieu-aspect van producten en diensten blijkt uit het aankoopgedrag zoals dat de laatste jaren langzaam maar zeker waarneembaar is.

Indicaties voor een kritischer opstelling van de consument zijn onder andere de penetratiegraad van spaarlampen en oplaadbare batterijen, het succes van de zogenaamde biologische-groentenabonnementen, de belangstelling voor natuurreizen en de groeiende klantenkring van detaillisten die zich op het milieu- of natuuraspect profileren (zoals de Bodyshop, De Groene Passage).

47

Is de constatering dat consumenten steeds kritischer worden op het milieu-aspect van goederen en diensten niet in strijd met de conclusie in de Milieubalans dat de vermindering van de milieudruk juist bij consumenten stagneert? (blz. 62)

Deze twee ontwikkelingen zijn niet met elkaar in strijd. Enerzijds blijkt uit trendrapporten dat consumenten in de loop der jaren, mede onder invloed van het milieubeleid en een toegenomen aandacht voor bijvoorbeeld de gezondheid, zich bij het aankopen van goederen en diensten steeds meer rekenschap geven van het milieu-aspect. Ook de blijvend hoge belangstelling van consumenten voor milieu-onderwerpen in de Consumentengids is hiervoor een indicatie. Anderzijds daalt de milieudruk veroorzaakt door consumptiegedrag niet navenant. Dit wordt vooral verklaard door het volume-aspect: door producenten gerealiseerde milieuverbeteringen in producten of diensten worden vaak meer dan gecompenseerd door het feit dat deze producten meer worden aangeschaft en gebruikt. Een voorbeeld hiervan is dat ondanks de gerealiseerde energie-efficiency van personenauto's de totale milieudruk niet daalt vanwege de nog altijd toenemende mobiliteit. Ook factoren als gezinsverdunding en stijgende inkomens spelen mee.

48

De consument wordt kritischer op het milieu-aspect van producten en diensten, tegelijkertijd stijgt het materiaal- en energieverbruik door deze doelgroep; welk instrumentarium wordt hier ingezet c.q. kan worden ingezet en geïntensiveerd; hoe ontwikkelt het sociaal instrumentarium zich en wat is de huidige inzet en het perspectief van de natuur- en milieueducatie? (blz. 62)

Het instrumentarium dat wordt ingezet kan in drie categorieën worden onderscheiden

- voorlichting en educatie, direct gericht op de consument;
- het verlagen van de drempels voor milieuvriendelijker gedrag, gericht op het bedrijfsleven en de overheden zelf (productenbeleid, stimulering milieuvriendelijke diensten, beleid voor de detailhandel, faciliteiten, ruimtelijke ordening, financieel instrumentarium);
- het samenwerken met organisaties die (groepen van) burgers vertegenwoordigen of aanspreken. Hiermee kan het draagvlak voor het milieubeleid worden vergroot en kunnen nieuwe oplossingsrichtingen worden verkend.

Elementen van de aanpak via het sociaal instrumentarium (dat wil zeggen: gebruik maken van het mechanisme van overreding) zijn in alle bovenstaande categorieën te herkennen. Via de op 1 oktober 1997 opgerichte stichting «Milieu Centraal» zal vanaf volgend voorjaar onafhankelijke, betrouwbare en praktische informatie worden verstrekt over het milieu en de milieuaspecten van producten en diensten aan een zo breed mogelijk publiek.

Verder is de afgelopen jaren de uitwerking van het kaderplan Natuur- en Milieueducatie op gang gekomen. Binnenschoolse, buitenschoolse en speciale themaprojecten hebben een extra financiële impuls gekregen. Milieu- en natuuronderwerpen liggen verankerd in de eindtermen van verschillende schooltypen in het basisonderwijs. In het hoger onderwijs is een start gemaakt met de doorwerking van milieu in niet-milieuoopleidingen. In het middelbaar beroepsonderwijs heeft met name de milieuzorg vaste voet aan de grond gekregen. In het komende

NMP3 zal worden ingegaan op de kaders die er kunnen worden geschapen om verder vorm te geven aan natuur- en milieueducatie.

Aan het beleid ten aanzien van het verlagen van de drempels voor milieuvriendelijk gedrag, waaronder productenbeleid, is in het kader van de behandeling van de Nota Milieu en Economie uitvoerig aandacht besteed.

In het komende NMP3 zal worden aangegeven of, en zo ja hoe, het beleid op onderdelen zal worden geïntensiveerd. Daarbij zal ook aandacht worden besteed aan het intensiveren van de samenwerking met de maatschappelijke organisaties, zoals consumenten- en vrouwenorganisaties.

49

Het RIVM constateert dat de consument, ook verhoudingsgewijs, meer energie is gaan gebruiken. Welke maatregelen bereidt de regering voor om deze doelgroep meer bij het beleid te betrekken? (blz. 62)

In de Milieubalans 1997 kan op bladzijde 61 en 62 niet geconcludeerd worden dat de consument verhoudingsgewijs meer energie is gaan gebruiken. Voor direct energiegebruik in de vorm van onder meer elektriciteits-, aardgas- en benzineverbruik kan die conclusie op basis van genoemde tekst wel getrokken worden. Voor wat betreft het indirect energiegebruik door consumenten kan die conclusie niet getrokken worden. De conclusie dat de consument in de afgelopen tijd (1948–1988) meer energie (zowel direct als indirect) is gaan gebruiken kan wel getrokken worden op basis van figuur 2.5 in het in 1996 ten behoeve van de voorbereiding van de Nota Milieu en Economie samengestelde rapport Trendanalyse Consumptie en Milieu. Voor de periode 1988–1995 is er geen toename van het gebruik per consument.

De belangrijkste weg waarlangs de consument wordt betrokken is via intermediaire organisaties. In het doelgroep consumentenoverleg wordt met intermediaire organisaties zoals de Consumentenbond, Alternatieve Konsumentenbond, de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen, de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen en de Nederlandse Vrouwenraad periodiek overlegd over de aanpak van het milieubeleid gericht op consumenten. Bij de voorbereiding van het in ontwikkeling zijnde beleid gericht op duurzame consumptie worden zij naast andere organisaties betrokken. Dit geldt ook voor concrete beleidsmaatregelen.

50

De consumptiewaarde bij de doelgroep indicator consumenten is sinds 1980 met 35% gestegen, de verspreiding met prioritair stoffen sinds 1985 met 19% toegenomen. Ook de hoeveelheid afval is fors toegenomen; tot welke beleidsmaatregelen leiden deze cijfers? (blz. 63)

Ten aanzien van de prioritair stoffen die voor een verhoging in de consumentenindicator gezorgd hebben zullen in het in voorbereiding zijnde NMP3 taakstellingen worden opgenomen. Het gaat hierbij om de emissie van koper naar de bodem en naar lucht en van de emissie naar de lucht van fijn stof, koolmonoxide, ben(a)pyreen, benzeen en lood. In overleg met de doelgroepen (waaronder ook begrepen de doelgroep consumenten) zullen emissiereductiedoelstellingen voor de prioritair stoffen voor 2010 ontwikkeld worden, die in 1998 vastgesteld zullen worden. Het staat nog te bezien hoe de reductiedoelstellingen voor consumenten voor prioritair stoffen in beleidsmaatregelen uitgewerkt zullen worden.

In de periode 1985–1996 is de hoeveelheid huishoudelijk afval (inclusief grof huishoudelijk afval) weliswaar met 35% toegenomen, maar er heeft een flinke verschuiving plaatsgevonden van eindverwerking (verbranden en storten) naar hergebruik. Dit heeft er zelfs toe geleid dat de hoeveelheid consumentenafval die in 1996 voor eindverwerking is aangeboden lager is dan in 1985. Tevens is binnen de eindverwerking een verschuiving opgetreden van storten naar verbranden.

De afvalbeleidsmaatregelen voor de doelgroep consumenten richten zich met name op het bevorderen van preventie en hergebruik. Via met name voorlichtingscampagnes wordt de consument aangezet tot meer preventie en tot het meer gescheiden houden en gescheiden aanbieden van afvalstoffen ten behoeve van hergebruik. Hierbij wordt nauw samengewerkt met IPO en VNG.

Daarnaast worden maatregelen genomen die betrekking hebben op de producten die op de markt worden gebracht en op de producenten/ importeurs daarvan. Zo legt bijvoorbeeld het Convenant Verpakkingen II op macro niveau beperkingen op aan de hoeveelheid verpakkingen die op de markt mag worden gebracht en zijn hergebruiksdoelstellingen opgenomen. In de concept-Amvb wit- en bruingoed worden producenten/ importeurs verplicht om afgedankt wit- en bruingoed om niet in te nemen van gemeenten en detailhandel die genoemde apparatuur hebben ingezameld en worden ze verantwoordelijk gesteld voor de organisatie en de financiering van de verwerking van gescheiden ingezameld wit- en bruingoed.

51

Waaruit bestaat precies de stijging met 19% van de verspreiding van prioritare stoffen in de periode 1985–1996 door de doelgroep consumenten? Moet uit dit gegeven, samen met de toename van 35% van de hoeveelheid geproduceerd afval, de conclusie getrokken worden dat ont koppeling van de consumptiegroei en de afvalgroei niet haalbaar is? (blz. 63)

De grafiek over de verspreiding van prioritare stoffen in de Doelgroep-indicator Consumenten in de periode 1985–1996, die een verhoging van 19% aangeeft is gebaseerd op tabel B1.5 in de Milieubalans '97. Het gaat daarbij om de absolute stijging van verspreiding van koper naar bodem en naar lucht, van fijn stof, koolmonoxide, benz(a)pyreen, benzeen en lood naar de lucht. In de meeste gevallen is de stijging ongeveer 10%. Alleen bij koper naar de bodem is er een stijging van 1500 kg naar 16 000 kg in 1996. De reden daarvoor is dat de verkoop en gebruik van vuurwerk sterk gestegen is. Sinds 1992 is de koperemissie met 57% toegenomen (van 10 200 tot 16 000 kg in 1996). De emissie uit vuurwerk in 1985 is bepaald middels een verouderde methodiek.

In de periode 1985–1996 is de hoeveelheid huishoudelijk afval (inclusief grof huishoudelijk afval) met 35% toegenomen. Zoals in het milieu-programma is aangegeven is dat het gevolg van de bevolkingstoename, inkomensgroei etc.

Bij ont koppeling is niet zo zeer van belang de totale hoeveelheid afval die ontstaat, maar de wijze waarop het afval wordt verwerkt. In de periode 1985–1996 is het hergebruik van (grof) huishoudelijk afval dermate toegenomen, dat de hoeveelheid afval voor eindverwerking (storten en verbranden) is afgenomen: voor eindverwerking kan dus wel worden gesproken van ont koppeling. Daarnaast heeft binnen de eindverwerking een verschuiving plaatsgevonden van storten naar verbranden, dat wil zeggen een verschuiving naar een minder milieubelastende verwerkingswijze.

Het hiervoor staande betekent dat de milieudruk door eindverwerking van consumentenafval sinds 1985 is afgenomen: er is minder afval in de eindverwerking terecht gekomen en er is een verschuiving opgetreden naar een minder milieubelastende verwerking.

In algemene zin kan gesteld worden dat de ontkoppeling van afvalgroei ten opzichte van de consumptiegroei in de periode 1985–1996 in beperkte mate heeft plaatsgevonden.

52

Welk gedeelte van de gestegen hoeveelheid geproduceerd afval is toe te schrijven aan de groei van de Nederlandse bevolking en welk gedeelte aan de groei van de consumptieve besteding? (blz. 63 MP)

De vraag betreft de afvalproductie door consumenten. De hoeveelheid huishoudelijk afval wordt grotendeels bepaald door de consumptie van voedings- en genotmiddelen. De toename met 35% sinds 1985 kan voor een kwart worden verklaard door de bevolkingsgroei en voor driekwart door de groei van de consumptieve besteding.

53

Worden voor het verkrijgen van een milieukeur (Nederlands danwel Europees) alleen de procedures vereenvoudigd of ook de inhoudelijke vereisten? (blz. 63)

Bij het Nederlandse milieukeur gaat het niet alleen om een vereenvoudiging van de procedures, maar zullen ook de producteisen beperkt worden tot de in milieu-opzicht belangrijkste punten.

Wat het EU-milieukeur betreft heeft de Europese Commissie een voorstel ingediend voor aanpassing van de huidige verordening. Over vereenvoudiging van eisen is geen voorstel gedaan. Het overleg tussen de Commissie en de Lid-Staten over dit voorstel zal naar alle waarschijnlijkheid volgend jaar starten.

54

Kan meer inhoudelijk inzicht worden gegeven in de resultaten van het project Perspectief? (blz. 64)

In het project Perspectief worden de mogelijkheden onderzocht om het indirecte energiegebruik te verminderen door veranderingen in het consumptiegedrag. Hiertoe waren 14 proefgezinnen geselecteerd. Deze gezinnen krijgen een kleine verhoging van het inkomen en ze moeten proberen hun nieuwe budget zo te besteden dat ze in totaal minder indirecte energie kopen: de hoeveelheid energie die ze per gulden kopen moet dus omlaag. Deze vermindering vindt stapsgewijs in één jaar plaats (streefdoel is – 40%).

Op één na hebben alle huishoudens hun streefdoel bereikt. De reducties van het indirecte energiegebruik zijn vooral bereikt door (1) (meer) arbeid te kopen (huishoudelijke hulp, kinderoppas, dansles, meer naar de kapper, meer uit eten gaan en doe-het-zelf klussen uitbesteden), (2) (meer) bijzondere of kwaliteitsproducten aan te schaffen (ligfietsen, mooi boek over antiek, design meubels), (3) verschuivingen in de voeding (meer ecologische groenten, minder vlees en meer vleesvervangers) en (4) veranderingen in verkeer en vervoer (geen vlieg- maar fietsvakantie, kritischer (= minder) gebruik van de auto, meer gebruik van de fiets).

De huishoudens zijn met groot enthousiasme bezig de mogelijkheden voor een energie-extensieve leefstijl te verkennen. De gezinnen zijn over

het algemeen tevreden over de veranderingen die hebben plaatsgevonden. De moeilijkste veranderingen liggen op het gebied van de mobiliteit en verschuivingen in de eetgewoontes. De aanschaf van diensten en kwaliteitsproducten wordt positief ervaren. In het komende jaar moeten 12 huishoudens het lage energiegebruik (bij de gestegen inkomsten) gedurende één jaar vasthouden. Daarmee wordt nagegaan of een energiezuinig consumptiepatroon ook voor langere tijd een reële mogelijkheid is.

De resultaten van het project zijn dermate positief dat voor 1998 voorzien is in een uitbreiding. In de eerste plaats zal veel meer aandacht worden besteed aan het verspreiden van de resultaten onder de diverse doelgroepen (via de publieke media, via conferenties). In de tweede plaats heeft het project een schat aan gegevens opgeleverd. In de huidige opzet van het project was niet voorzien dat de resultaten zo positief en de verzameling gegevens zo complex en uitgebreid zou zijn. In 1998 zal ook een uitgebreide analyse van de beschikbare gegevens worden uitgevoerd.

55

Welke landen in Europa hebben een vrachtwagenpark dat voor wat betreft de milieu-uitstoot vergelijkbaar is met Nederland? Welke landen in Europa hebben een aanzienlijk vuiler vrachtwagenpark?

De stelling dat het Nederlandse vrachtwagenpark tot het schoonste van Europa behoort is gebaseerd op de veronderstelling dat het enkele jaren alleen in Nederland gevoerde stimuleringsbeleid (SELA-regeling) op de relatief jonge Nederlandse vrachtwagenvloot een extra positieve impuls zou hebben die dit park dan zeker tot het schoonste van Europa zou maken.

Voor een daadwerkelijke vergelijking op Europese schaal bestaan geen voldoende eenduidige en betrouwbare gegevens. Over gebruikskenmerken in het geheel van andere landen zijn geen gegevens bekend. Wel kan het volgende worden opgemerkt.

Factoren die van invloed zijn op de milieu-uitstoot (emissie per tonkilometer) van het vrachtwagenpark zijn met name de emissie-normstelling en verder de parksamenstelling en gebruikskenmerken. Op grond van Europese emissie-normstelling voldoen in de EU alle nieuwverkochte vrachtwagens aan dezelfde emissienormen van de EU-richtlijnen. In Oost-Europese landen waar dergelijke normstelling ontbreekt mag alleen al op grond daarvan verwacht worden dat het vrachtwagenpark aanzienlijk minder schoon zal zijn.

De parksamenstelling wordt voorts beïnvloed door afschrijvingstermijnen en vernieuwing welke in Nederland c.q. Noordwest-Europese en de Alpenlanden een jonger park dan in Zuid-Europese landen bewerkstelligt.

56

Uit de grafiek waarin het aantal voertuigkilometers is weergegeven blijkt dat de CO₂-uitstoot na een aanvankelijke vertraging ongeveer gelijk oploopt met de indicator verkeer en vervoer; betekent deze gelijke ontwikkeling dat van een ont koppeling van economische groei en milieudruk geen sprake kan zijn zolang fossiele brandstoffen noodzakelijk zijn voor verkeer en vervoer?

De parallelle ontwikkeling van kilometrage en CO₂-emissie betekent niet dat een ont koppeling tussen energiegebruik en kilometrage onmogelijk is vanwege de noodzaak van het gebruik van fossiele brandstoffen in

verkeer en vervoer. Zoals uit uitgevoerde analyses en verkenningen vaker is gebleken is met name het aanschaf- en rijgedrag van de automobilist oorzaak van het niet ontkoppelen van energiegebruik (en CO₂-uitstoot) en kilometrage.

Door fiscale maatregelen gericht op de aanschaf en intensivering van het beleid gericht op rijgedrag tracht de regering hier verandering in te brengen.

57

Is de regering van mening dat de mogelijkheden voor milieuwinst in de luchtvaart op de punten van CO₂ en NO_x door technologische innovaties de komende 10–15 jaar uiterst gering zijn? (blz. 68)

Neen. Technisch gezien is er nog veel milieuwinst te behalen. Vliegtuig- en vliegtuigmotorfabrikanten werken aan onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's met voor het milieu veelbelovende vooruitzichten. Voor CO₂ kan een propfan worden genoemd die een beter rendement heeft dan de huidige generatie motoren. Een propfan is een straalmotor met een of meer grote propellers die geschikt zijn voor hoge snelheden en dus geschikt voor grote verkeersvliegtuigen. Voor NO_x wordt momenteel door fabrikanten in Europa en de VS gewerkt aan nieuwe revolutionaire verbrandingskamerconcepten die veel lagere NO_x-emissies kennen.

Het probleem van de milieuwinst zit hem dus niet in de technische mogelijkheden, maar in de marktontwikkeling en de mogelijkheden van (Nederlandse) overheden hierop invloed uit te oefenen. Door deze marktontwikkeling is ook het perspectief op technische oplossingen (zoals geluidproblemen bij propfans) gering. De brandstofkosten vormen momenteel een veel lager aandeel in de kosten van luchtvaartmaatschappijen dan enkele jaren geleden en dus is er minder reden voor de luchtvaartsector te investeren in efficiëntere vliegtuigen. In de VS wordt zelfs gedacht aan de introductie van nieuwe supersone (= sneller dan het geluid) verkeersvliegtuigen die veel meer brandstof verbruiken dan de huidige vliegtuigen. Tegelijkertijd wordt invoering van een accijns op kerosine of een andere vorm van brandstofheffing bemoeilijkt door internationale afspraken en de onwil van veel landen om hierin verandering te krijgen, zelfs op EU-niveau. NO_x-emissies kunnen alleen door internationale emissie-eisen worden gereduceerd, of door emissieheffingen, maar deze worden tot nu toe nog bijna nergens toegepast. De bereidheid tot aanscherping van emissie-eisen voor NO_x bestaat in Europa, maar ontbreekt vooralsnog in de VS, Canada en Rusland. Perspectieven op een gunstige afloop van de internationale discussie op dit punt zijn er eigenlijk niet.

Binnen deze huidige internationale markt zal de Nederlandse luchtvaartsector alléén marginale verbetering kunnen bereiken.

Alles bij elkaar is de regering dus niet optimistisch als het gaat om het reduceren van de CO₂- en NO_x-emissies in de luchtvaart. Dit laat onverlet dat zij haar uiterste best blijft doen.

58

Kan inzicht worden gegeven in de voorbeeldfunctie die de overheid in de praktijk heeft bij het gebruik van secundaire grondstoffen?

De afzet van de jaarlijks geproduceerde 15 miljoen ton granulaire secundaire grondstoffen vindt in de praktijk momenteel vrijwel volledig plaats in overheidswerken in de Grond-, Weg- en Waterbouwsector (GWW-sector).

Teneinde de afzet van deze materialen ook op langere termijn te kunnen garanderen, mede gezien de te verwachten groei van het aanbod, vinden

tal van overheidsprojecten plaats om de toepassingsmogelijkheden buiten de GWW-sector te vergroten.

In kwantitatief opzicht is hier de vervanging van grind door puingranulaat in betonconstructies in de Burgerlijke en Utiliteitssector van groot belang.

Zowel het beleid van de Bouwdienst van de Rijkswaterstaat als van de Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen van Defensie is erop gericht meer grindvervangend materiaal in betonconstructies toe te passen. Bij de Rijksgebouwendienst geldt een inspanningsverplichting om 20% van het grind in beton te vervangen door granulaten.

59

Hoe groot acht het kabinet de kans dat de beoogde vervanging van de loden dienst- en binnenleidingen in 2000 resp. 2005 daadwerkelijk zal zijn afgerond? (blz. 74)

Bij de openbaarmaking van het advies van de Gezondheidsraad is door mij op 28 april jl. een brief aan de Tweede Kamer gezonden. In deze brief is toegezegd om met een plan van aanpak te komen voor de vervanging van de loden drinkwaterleidingen. Bij het maken van dit plan van aanpak zijn de in de vraag genoemde doelen uitgangspunt. Op dit moment vindt over de inhoud van het plan van aanpak overleg plaats met betrokken partijen en wordt onderzocht welke maatregelen nodig zijn om die doelstelling te realiseren. In het plan zal in het licht van financiële en maatschappelijke consequenties de haalbaarheid van de maatregelen aan de orde komen.

Het resultaat zal worden opgenomen in het plan van aanpak dat u voor het kerstreces zult ontvangen.

60

In hoeverre wordt geld beschikbaar gesteld voor de verbetering van drinkwatervoorzieningen in ontwikkelingslanden in het kader van de 0,1%-milieugelden van het BNP?

Verbetering van de drinkwatervoorziening in ontwikkelingslanden valt binnen de begroting van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking in de categorie «Sociaal Beleid». Binnen de 0,1% zijn geen specifieke drinkwaterprojecten opgenomen.

In het kader van de 0,1% wordt wel aandacht besteed aan aspecten van integraal waterbeheer. Dit omvat talloze projecten in individuele landen en via internationale organisaties als UNDP, FAO en GEF. In de jaren is de benadering langzamerhand veranderd van een sectorale (gericht op bijvoorbeeld watervoorziening, irrigatie of overstromingsbeheersing afzonderlijk) naar een meer integrale die beoordeling, planning en beheer van de gehele watervoorraad omvat.

61

Welke bouwtechnische eisen ten behoeve van waterbesparende voorzieningen worden opgenomen in het Bouwbesluit? (blz. 75)

Het voornemen is om – conform de systematiek van het Bouwbesluit die is gebaseerd op prestatie-eisen – te komen tot invoering van een waterprestatienorm voor nieuwbouwwoningen. Inherent aan prestatie-eisen is dat de opdrachtgever de mogelijkheid heeft zelf te bepalen op welke (bouwtechnische) wijze bij de betreffende woning aan de in het Bouwbesluit gestelde norm wordt voldaan. Uitgaande van die systematiek

gaan de gedachten vooralsnog uit naar een waterprestatienorm in plaats van het opnemen van specifieke bouwtechnische waterbesparingseisen in het Bouwbesluit. Bij de brief van de Staatssecretaris van VROM over de verwerking van maatregelen op het terrein van duurzaam bouwen in het Bouwbesluit (o.m. de doorwerking van het Nationale Pakket Woningbouw Nieuwbouw), die is toegezegd in het Algemeen Overleg over duurzaam bouwen van 22 mei 1997 (TK 1996–1997, 24 280, nr. 12), zal de Tweede Kamer nader over de uitwerking van dit voornemen worden geïnformeerd. Die brief zal gelijktijdig met het indienen van het wetsvoorstel tot het opnemen van een milieugrondslag in de Woningwet worden verzonden. Het betreffende wetsvoorstel ligt momenteel ter advisering bij de Raad van State. Indien mogelijk zullen wetsvoorstel en brief nog dit jaar c.q. begin volgend jaar aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

62

De ministeries van V&W en VROM zullen voorbereidingen treffen om enkele regionale experimenten met het zgn. brede waterspoor wettelijk mogelijk te maken. Welke stappen zijn gezet sinds een vergelijkbare mededeling, ongeveer twee jaar geleden? (blz. 76)

In het regeringsstandpunt waterspoor (1993) is aangegeven dat indien de betrokken instanties in bemeterde gebieden tot regionale invoering van het brede waterspoor zouden willen overgaan, de Wvo zodanig wordt gewijzigd dat deze geen belemmering meer vormt voor invoering van dit tariefsysteem. In het BDIV deel 3 (1995) werd geconstateerd dat initiatieven om te komen tot regionale invoering van het waterspoor moeizaam van de grond komen. Het kabinet zegde toe dat, daar waar nodig, het rijk ondersteuning zal bieden aan het opzetten van een proef met het waterspoor. Inmiddels hebben zich twee regionale experimenten met het brede waterspoor aangemeld, te weten in Noord- en Zuid-Holland. Dit najaar wordt gestart met het in kaart brengen op welke wijze VROM een effectieve bijdrage kan leveren aan de totstandkoming van deze experimenten. Om de experimenten wettelijk mogelijk te maken is het ministerie van V&W begonnen om een artikel hiertoe op te nemen in de vervanging van hoofdstuk IV van de Wvo. Volgens het uitgezette traject treedt de wet in werking met ingang van 1 januari 1999.

In het BDIV deel 3 werd verder aangekondigd dat naast het brede waterspoor mogelijkheden zullen worden bezien ter stimulering van het smalle waterspoor (drinkwater, riolering). Ter concretisering hiervan heeft het ministerie VROM een handreiking «smal waterspoor» gemaakt, waarvan de brochure eind dit jaar onder betrokkenen wordt verspreid.

63

Welke projecten van Joint Implementation zijn er sinds het begin van deze kabinetsperiode gestart en wat zijn de resultaten tot nu toe? (blz. 79 en 84)

De ervaringen van het Proefprojecten Programma Joint Implementation vanaf het begin van de kabinetsperiode tot april dit jaar zijn beschreven in de voortgangsrapportage aan de vaste Kamercommissie VROM (kenmerk MBL 97091082). Sindsdien zijn er negen projecten gestart in Midden- en Oost-Europa (Hongarije, Oekraïne, Polen, Roemenië en Rusland) en vijf projecten in non-Annex 1 landen (Bolivia, Costa Rica, Honduras, Peru en Zuid-Afrika). Gezien de recente start van deze nieuwe projecten zal rapportage over de resultaten nog even op zich laten wachten.

64

Bestaat er inzicht in de omvang van de illegaal of oneigenlijk geïmporteerde hoeveelheid bestrijdingsmiddelen?

De omvang waarin illegaal gebruik voorkomt, is moeilijk aan te geven. Concrete gegevens zijn nauwelijks te genereren vanwege de aard en de dynamiek van de problematiek. Uit de controle en handhavingsstatistieken blijkt, dat de mate waarin overtredingen met betrekking tot het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen geconstateerd worden niet wezenlijk is veranderd. De gegevens van de AID laten zien dat het percentage overtredingen de afgelopen jaren vrijwel constant is gebleven (ongeveer 11%). Voor een belangrijk deel betreft het hierbij overtredingen die werden geconstateerd in projectmatig aangepakte controle-acties.

65

Is het beleidskader al gereed inclusief regelgeving en richtlijnen, dat noodzakelijk is voor de ontmanteling van kernenergiecentrales; welke implicaties heeft het besluit om de kerncentrale Dodewaard voortijdig te sluiten?

De formulering van een algemeen beleidsstandpunt inzake de te volgen strategie voor de decommissioning van kernenergiecentrales zal naar verwachting voor het einde van het jaar klaar zijn. Gewacht wordt op de resultaten van een financiële analyse die nu wordt uitgevoerd door het IRI in samenwerking met het Nederlands Economisch Instituut.

Het opstellen van regels en richtlijnen voor de uitvoering van de verschillende werkzaamheden is nu reeds in de afrondingsfase. Als basis hiervoor fungeren de regels en richtlijnen van het IAEA die betrekking hebben op de ontmanteling van kerninstallaties, die overigens nog een conceptueel karakter hebben. De regels en richtlijnen hebben een globaal karakter en zijn, naar verwachting, rond de jaarwisseling toepasbaar.

Gezien de fasering van de decommissioningsactiviteiten, heeft het besluit om de kerncentrale Dodewaard voortijdig te sluiten geen implicaties voor het beleid in deze, alleen dient dit nu sneller te worden ontwikkeld.

66

Waarom kan pas in 1998 een nader beleidsstandpunt worden geformuleerd over fijnstof en wintersmog? Is versnelling mogelijk mede gelet op de problematiek van de zogenaamde diffuse bronnen? (blz. 102)

Zoals in het interim-beleidsstandpunt van september 1996 is aangegeven, is het beschikbaar komen van aanvullende onderzoeksresultaten ten aanzien van de vraag in welke mate bepaalde emissies bijdragen aan de geconstateerde effecten onontbeerlijk voor verdere beleidsontwikkeling. Deze gegevens zijn op dit moment helaas nog niet beschikbaar. Ook het uitbrengen door de Europese Commissie van een ontwerp EU-richtlijn met normstelling voor fijn stof is sterk vertraagd. Dit betekent dat het op dit moment nog niet mogelijk is om gericht vorm te geven aan een nadere invulling van het beleid voor fijn stof. Naar verwachting zal dit medio 1998 wel het geval kunnen zijn.

67

Waarom wordt de uitvoering van de Notitie Preventie en Hergebruik als afgerond beschouwd?

In mijn brief van 5 december 1996 (TK 1996-1997, 25 000 XI, nr. 47) ben ik ingegaan op de uitvoering van de notitie preventie en hergebruik. Hierbij heb ik aangegeven dat de notitie inmiddels als afgerond kan worden beschouwd omdat voor nagenoeg alle prioritaire afvalstromen het beleid ten aanzien van preventie en hergebruik is vastgelegd en in

uitvoering is. Tevens heb ik aangegeven dat de uitvoering van de inmiddels bestaande plannen uiteraard onverkort zal worden voortgezet.

68

Wat zullen de gevolgen zijn van de implementatie van de Europese Richtlijn inzake gevaarlijke afvalstoffen? In hoeverre heeft de implementatie nog gevolgen voor het Meerjarenplan Gevaarlijke Afvalstoffen II?

De implementatie van de Europese Richtlijn inzake het verbranden van gevaarlijke afvalstoffen zal geen grote materiële gevolgen hebben. Inrichtingen die gevaarlijke afvalstoffen afkomstig van buiten de inrichting verbranden voldoen al aan de eisen van de richtlijn. Voor inrichtingen die gevaarlijke afvalstoffen afkomstig uit eigen inrichting (bij)stoken kan de implementatie een verscherping betekenen. Dit is in lijn met het Meerjarenplan Gevaarlijke afvalstoffen II.

69

In hoeverre wordt de beleving van (dalende) geluidsoverlast veroorzaakt door gewijzigde acceptatiedrempels bij burgers en minder door daadwerkelijke verlaging van geluidsemisies?

De daling van de geluidhinder wordt veroorzaakt door de getroffen maatregelen en niet door gewijzigde acceptatiedrempels. Dit blijkt uit een aantal gegevens:

Uit een onderzoek uit 1996 (Geluid- en geurbelastingen en lokale luchtverontreiniging in Nederland, TNO, Leiden) blijkt dat woningen gebouwd na 1984 lagere geluidsbelastingen van wegverkeer ondervinden dan woningen met een ouder bouwjaar. Verder zijn er sinds 1980 vele tienduizenden woningen met een te hoge geluidsbelasting gesaneerd. Hoewel dit aantal in de statistieken niet erg opvalt omdat het maar een gering percentage is van de totale woningvoorraad, is het effect op de hinder toch aanzienlijk.

Een compilatie van hinderbelevingsonderzoek¹ dat sinds 1965 is verricht, laat geen op- of neerwaartse trend in de hinderbeleving bij een bepaalde geluidbelasting zien. Er zijn dus geen aanwijzingen dat de bevolking voor wegverkeers- of luchtvaartlawaai gevoeliger of juist minder gevoelig is geworden. Het gaat hierbij om grote aantallen respondenten: in totaal ca 60 000.

Tot slot blijkt uit metingen dat in het wegverkeer de vrachtwagens significant stiller zijn geworden sinds de laatste meting in 1983. Ook dit is een aanwijzing dat de geluidsbelastingen daadwerkelijk afnemen.

Overigens moet opgemerkt worden dat de daling aanzienlijk groter had kunnen zijn als niet het volume (verkeersomvang) sterk zou zijn gestegen.

70

Wat zijn de meest actuele resultaten van het onderzoek naar de gezondheidseffecten van laagfrequent geluid? Is het kabinet van plan daaraan beleidsconsequenties te verbinden?

Er zijn op dit moment nog geen nieuwe resultaten beschikbaar met betrekking tot gezondheidseffecten van laagfrequent geluid. De resultaten van het project «Gezondheidsrisico van laagfrequent geluid» opgedragen aan de GGD Oostelijk Zuid-Limburg, komen medio 1998 beschikbaar. Op basis van deze resultaten zal worden bezien of er aanleiding is daaraan beleidsconsequenties te verbinden. Vooralsnog heeft het kabinet niet het voornemen om aanvullend op het bestaande geluidhinderbeleid specifiek beleid ten aanzien van laagfrequent geluid te ontwikkelen. Geplaatst

¹ Exposure relationships for transportation noise, VROM 1997.

binnen een bredere afweging is de omvang van de problematiek niet zodanig dat het onderwerp prioriteit kan krijgen. Overigens is inmiddels door de Nederlandse Stichting Geluidhinder het initiatief genomen om te komen tot een NSG-richtlijn laagfrequent geluid. Dit initiatief wordt door mij ondersteund.

71

De resultaten van het verdrogingsbeleid blijven nog ver verwijderd van de doelstelling voor 2000. Veel overleg en evaluatie vond en vindt plaats. Kan hieruit worden opgemaakt welke precies de redenen zijn voor het teleurstellende resultaat? Waarom bestaat bij provincies zo weinig belangstelling voor deze urgente problematiek? (blz. 113)

Traagheid in de voortgang kan worden toegeschreven aan de aard en weerbaarheid van de problematiek; niet aan een gebrek aan belangstelling bij provincies. Een aantal knelpunten in de verdrogingsbestrijding zijn aangegeven in de 1e voortgangsrapportage Regeling Gebiedsgerichte Bestrijding Verdroging, die in maart 1996 door de dienst Landinrichting en beheer landbouwgronden, thans Dienst Landelijk Gebied, van LNV is uitgebracht nl. in de sfeer van onvoldoende regionaal draagvlak, onvoldoende helder beleid van provincies, waterschappen en gemeenten, en het ontbreken van een integrale aanpak. Naar aanleiding hiervan heeft de Commissie Integraal Waterbeheer/CUWVO aandacht besteed aan de vraag welke voorwaarden cruciaal zijn om de verdroging met waterhuishoudkundige maatregelen goed aan te kunnen pakken. In haar advies van 15 mei 1996, geeft de CIW aan dat het tempo van de aanpak vaak afhankelijk is van het ruimtelijke ordeningsbeleid en van de snelheid van aankoop van nieuwe natuurgebieden. Een breed draagvlak, een helder beleid en een integrale aanpak zijn nodig voor de terugdringing van de verdroging van de natuur. Het advies geeft veertien aanbevelingen voor een versnelling van de verdrogingsbestrijding, vooral gericht op planning en uitvoering van projecten door provincies en waterschappen. Gesteld wordt dat de provincies de bestuurlijke aandacht voor de verdrogingsbestrijding moeten vasthouden. Gepleit wordt voor een betere koppeling tussen verdrogingsbestrijding en het aankoopbeleid voor natuurgebieden. Verder wordt aanbevolen zoveel mogelijk aan te sluiten bij lopende projecten in het kader van gebiedsgericht beleid.

De belangstelling bij provincies wordt gehinderd door bovengenoemde complexiteit bij de uitvoering. Daarom worden echter gaandeweg oplossingen ontwikkeld.

72

Kan de minister aangeven met welke provincies afspraken zijn gemaakt over het verdrogingsbeleid en wanneer zij in concreto met de overige provincies afspraken denkt te maken?

Afspraken met provincies zijn nog niet gemaakt in afwachting van besluitvorming over de rijksfinanciering. In het NMP 3 zal de aanpak van verdroging in gebiedsgerichte projecten, en de daarover te maken afspraken, nader worden uitgewerkt.

73

Kan duidelijkheid worden verschaft over de mogelijkheid tot voortzetting van de Stimuleringsregeling Gebiedsgerichte Bestrijding van Verdroging (GEBEVE) na 1998, nu de besteding van budgetten voor 1995 en 1996 zijn achtergebleven bij de verwachtingen en in latere jaren beschikbaar blijven? Kan worden aangegeven wat de oorzaak hiervan is? (blz. 113)

In het regeeringsvoornemen voor de Vierde nota waterhuishouding is het uitgangspunt aangegeven dat financiering van maatregelen op reguliere wijze op regionaal niveau plaatsvindt. Een aandachtspunt is het beleid van de regering tot beperking van de lokale lastendruk. In dit licht bezien en tevens in het besef dat nog geen volledig inzicht bestaat in omvang en kosten van het realiseren van de gewenste grondwatersituatie wordt voortzetting van een financiële stimuleringsregeling nog nader bezien. Vooruitlopend op een beslissing hierover, in het NMP 3, zal de GEBEVE-regeling onder benutting van de nog niet bestede subsidiegelden, met een jaar (1999) worden verlengd.

Traagheid in de voortgang kan worden toegeschreven aan de aard en weerbaarheid van de problematiek. Een aantal knelpunten in de verdrogingsbestrijding zijn aangegeven in de 1e voortgangsrapportage Regeling Gebiedsgerichte Bestrijding Verdroging; die in maart 1996 door de dienst Landinrichting en beheer landbouwgronden, thans Dienst Landelijk Gebied, van LNV is uitgebracht. Naar aanleiding hiervan heeft de Commissie Integraal Waterbeheer/CUWVO aandacht besteed aan de vraag welke voorwaarden cruciaal zijn om de verdroging met waterhuishoudkundige maatregelen goed aan te kunnen pakken. In haar advies van 15 mei 1996, geeft de CIW aan dat het tempo van de aanpak vaak afhankelijk is van het ruimtelijke orderingsbeleid en van de aankoop van nieuwe natuurgebieden. Een breed draagvlak, een helder beleid en een integrale aanpak zijn nodig voor de terugdringing van de verdroging van de natuur. Het advies geeft veertien aanbevelingen voor een versnelling van de verdrogingsbestrijding, vooral gericht op planning en uitvoering van projecten door provincies en waterschappen. Gesteld wordt dat de provincies de bestuurlijke aandacht voor de verdrogingsbestrijding moeten vasthouden. Gepleit wordt voor een betere koppeling tussen verdrogingsbestrijding en het aankoopbeleid voor natuurgebieden. Verder wordt aanbevolen zoveel mogelijk aan te sluiten bij lopende projecten in het kader van gebiedsgericht beleid.

74

Kan uit het feit dat het energiegebruik per inwoner in de periode 1980–1995 is gedaald worden afgeleid dat de stijging van het energiegebruik door consumenten volledig wordt veroorzaakt door de toename van de bevolking? (blz. 116)

Ja, de gesignaleerde stijging voor Nederland als geheel wordt voor de periode 1980–1995 veroorzaakt door de toename van de bevolking.